

Київський національний торговельно-економічний університет

Кафедра банківської справи

ВИПУСКНА КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на тему:

Управління прибутковістю банку

Студента 2 курсу бмз групи
спеціальності 072 «Фінанси,
банківська справа та страхування»
спеціалізації «Банківська справа»

Капура Рамана
Аніловича

Науковий керівник
канд. екон. наук,
доцент

Бадзим Олександр
Сергійович

Гарант освітньої програми
д-р екон. наук,
професор

Шульга Наталія
Петрівна

Київ – 2018

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ УПРАВЛІННЯ	
ПРИБУТКОВІСТЮ БАНКУ	6
1.1. Прибутковість банківських установ як економічна категорія	6
1.2. Чинники, що впливають на прибутковість банківських установ	13
1.3. Методи та інструменти управління прибутковістю банку	17
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ МЕХАНІЗМІВ РЕАЛІЗАЦІЇ УПРАВЛІННЯ	
ПРИБУТКОВІСТЮ ПАТ «ОТП БАНК»	25
2.1. Сучасні тенденції фінансової результативності діяльності банків в Україні	25
2.2. Аналіз управління активами та пасивами банку	31
2.3. Оцінка прибутковості банку	37
РОЗДІЛ 3. ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ	
ПРИБУТКОВІСТЮ БАНКУ	45
3.1 Основні напрями вдосконалення механізмів реалізації управління прибутковістю банку	45
3.2 Шляхи оптимізації управління доходів та витрат банку	52
3.3 Формування стратегії управління прибутковістю банку	59
ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ	67
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	71
ДОДАТКИ	78

ВСТУП

Актуальність теми полягає в тому що, прибуток є багатофакторною категорією та одним з найважливіших індикаторів успішності установи. В умовах ринкової економіки та високого технологічного розвитку, життя та діяльність людей тісно пов'язана з банківською діяльністю, це визначає необхідність для клієнтів, контрагентів або інвесторів банку мати можливість оцінки рівня прибутковості банківської діяльності та попередження можливих втрат. Саме тому необхідно здійснювати ефективне управління прибутковістю банку. В кризових умовах необхідно приділити ще більше уваги питанню оптимізації управління прибутком банку. Тим більше, що підставою виникнення банкрутства українських банків є недостатня якість управління їх фінансово-економічною діяльністю. Отже, дослідження прибутковості, її складових, а також факторів, що впливають на прибуток, є одним із важливих завдань управління фінансово-економічною діяльністю будь-якого банку.

Даній темі присвячено роботи українських і зарубіжних науковців. Проблеми прибутковості та забезпечення ефективності діяльності банківської системи активно досліджувались світовою економічною наукою та розкриваються у працях таких вчених: А.Бабо [61], Д.Полфремана, Ф.Форда [59], А.Б.Біммана [62], П.С.Роуза [25], В.С.Стельмаха [9], Т. Адекенова [60], А.Я.Лівшиця [56], Ф.І. Шамхалова [57], А.В. Пікулькіна [58]. Питання ефективного управління прибутковістю банку розглядаються в працях таких вчених: І.А. Бланка [8], А.М. Мороза [63], Дж. Сінкі [16], Л.М.Примостки [32], А.М. Герасимовича [44], О.А. Криклій [10], О.О.Рибалки [5], В. Фатюхи [7], Ю.П.Макаренка [29].

Однак, віддаючи належне важливості досліджень названих учених, безліч аспектів проблеми управління прибутковістю банків залишається недостатньо вирішеними та потребують подальшого опрацювання. Поглибленого аналізу вимагають питання механізму управління прибутком банку в умовах подолання економічної та фінансової кризи, вихід комерційних банків на якісно новий рівень розвитку.

Мета дослідження полягає у розкритті та поглибленні теоретико-методичних засад управління прибутковістю банку, в тому числі питань механізму управління прибутком банку на основі впровадження стратегічних і тактичних завдань в поточному та наступних періодах.

Для досягнення цієї мети були сформульовані такі **завдання**:

- провести огляд літературних джерел та обґрунтувати необхідність, сутність, методи та інструменти управління прибутковістю банківських установ;
- провести аналіз механізмів реалізації управління прибутковістю банків України та конкретного банку,
- здійснити емпіричне дослідження управління активами та пасивами, доходами та витратами банку;
- розробити рекомендації щодо стратегії управління прибутковістю банку.

Об'єктом дослідження є процес управління прибутком ОТП-банку на ринку банківських послуг. **Предмет дослідження** - концептуальні аспекти управління прибутковістю банку та характеристика організаційно-економічних заходів щодо оптимізації управління прибутковістю банків, методичні та практичні аспекти управління прибутковістю банку.

Методи дослідження. Теоретико-методологічну основу дослідження становлять наукові праці, рекомендації Базельського комітету та нормативні документи НБУ з питань прибутковості діяльності банків. В основу дослідження покладено загальнонаукові та спеціальні методи пізнання: абстрактно-логічний – для аналізу фахової літератури, теоретичного узагальнення й формування висновків щодо сутності управління прибутковістю банківських установ; декомпозиції – для розкриття мети дослідження та постановки завдань; методи аналізу та синтезу – при виявленні сучасних тенденцій фінансової результативності діяльності банків в Україні, визначенні основних напрямів вдосконалення механізмів реалізації управління прибутковістю базового банку; евристичні прийоми – при розробці рекомендацій щодо шляхів оптимізації управління доходами та витратами базового банку, формуванні стратегії управління прибутковістю банку.

Інформаційною базою дослідження є: навчальна, монографічна та періодична література з обраної теми. В основу дослідження покладено базові положення економічної теорії, висновки фахівців, які сформульовані ними в наукових працях, пропозиції вітчизняних і зарубіжних дослідників у сфері банківського менеджменту; офіційні дані Національного банку України; аналітичні огляди рейтингових агентств; фінансова звітність банку.

Наукова новизна одержаних результатів полягає у наступному:

удосконалено: методичні положення щодо застосування факторного методу декомпозиційного аналізу показника прибутковості власного капіталу банку.

Практичне значення одержаних результатів: Практичні рекомендації стосовно застосування факторного методу декомпозиційного аналізу показника прибутковості власного капіталу банку можуть бути корисними для банків при формуванні ними стратегії управління прибутковістю.

Особистий внесок магістра. Випускна кваліфікаційна робота є самостійним завершеним дослідженням автора.

Публікації. Окремі результати дослідження знайшли відображення в науковій статті: Капур Р.А. Управління прибутковістю банку / Р.А.Капур // Банківська система в умовах глобальних фінансових дисбалансів: зб. наук. ст. студ. денної форми навчання / відп. ред. Н.П. Шульга. – К.: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2018. – 363 с. (С.144-151).

Обсяг та структура роботи. Робота складається з 3 розділів, вступу, висновків, списку використаних джерел та додатків. Обсяг роботи складає 70 сторінок. В роботі представлено 25 таблиць, 15 рисунків, 1 додаток та використано 73 наукових джерела.

Стисла характеристика об'єкта дослідження. ПАТ «ОТП Банк» є банком зі 100% іноземним капіталом. Банк здійснює свою діяльність за допомогою регіональної мережі, що складається із 85 безбалансових операційних відділень. Стратегія розвитку на 2018-2020 роки передбачає зростання чистих активів щонайменше (для базового сценарію) на 10% щорічно. Основними конкурентами банку є Укргазбанк, ВТБ банк, ПроКредит банк.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ УПРАВЛІННЯ ПРИБУТКОВІСТЮ БАНКУ

1.1. Прибутковість банківських установ як економічна категорія

Прибутковість банківського бізнесу є одним з найякісніших показників, що визначає фінансові результати роботи комерційних банків, є матеріальним базисом їх майбутнього функціонування та формування рейтингу на банківському ринку країни. Відповідно до тенденцій сучасного розвитку економічних процесів, ситуація в банківській сфері набуває певних особливостей, тому, досліджуючи питання прибутковості, слід розуміти, що вчені-економісти дуже часто звертають увагу на питання рівня прибутковості установи.

Розуміння банківської прибутковості в економічній літературі і практиці є неоднозначним. Наявність у вивченні даного питання багатьох проблемних аспектів та нюансів породжує різноманітність думок, поглядів і визначень з боку вітчизняних та зарубіжних науковців.

Загалом у словниках термін «прибутковість» визначається як ефективність, рентабельність, дохідність діяльності. Економічна енциклопедія трактує поняття «прибутковість» як отримання прибутку від інвестування фінансових ресурсів [18, с.49]. У енциклопедії банківської справи України «прибутковість банку» визначається як система показників, котрі характеризують економічну ефективність діяльності банку за певний період. При цьому, до абсолютних показників прибутковості банку відносяться прибуток до оподаткування та чистий прибуток. Найуживанішими відносними показниками прибутковості банку визнаються показники прибутковості активів ROA та прибутковості банківського капіталу ROE. До інших важливих показників прибутковості банку відносяться показники чистої процентної маржі, спред прибутку, чиста маржа банківського прибутку, прибуток на акцію, прибуток на одного працюючого [9, с.438].

Отже, прибутковість банку як економічна категорія розкривається через низку різних абсолютних та відносних показників. Відтак, серед науковців існує декілька концептуальних підходів щодо розуміння категорії прибутковості банківських установ. Одні автори схильні розглядати прибутковість банку як фактичну наявність прибутку, тобто як систему абсолютних показників. При цьому прибуток як економічна категорія трактується ними з різних боків: як вираз результатів фінансово-господарської діяльності суб'єкта господарювання; як винагорода за підприємницький ризик; як джерело самофінансування.

У праці О. Д. Вовчак, Н. М. Руцишин, Т. Я. Андрейків прибутковість банку трактується як сумарний позитивний результат його господарсько-фінансової та комерційної діяльності; відзначається, що прибутковість банку залежить, насамперед, від оптимальної структури його балансу (активи і пасиви) та від цілеспрямованої роботи банківського персоналу. Важливими умовами забезпечення прибутковості банку визнаються оптимізація структури доходів і витрат, визначення мінімально допустимої процентної маржі, виявлення тенденцій дохідності кредитних операцій, планування мінімальної дохідної маржі для прогнозування орієнтованого рівня процентів за активними та пасивними операціями [15, с.432].

Як винагороду за підприємницький ризик трактує прибутковість банку науковець Л.Алексеюк. Зокрема він відзначає, що прибуток є визначеною платою за ризик здійснення підприємницької діяльності [28]. Основним джерелом самофінансування визнають прибуток банку Криклій О., Маслак. Н., зазначаючи, що прибуток є основним та найдешевшим джерелом фінансування потреб суб'єкта господарювання у капіталі [10, с.28].

Науковець І.В.Зятковський [1, с.64] схильний характеризувати поняття прибутковості банку через досягнення ним беззбиткового рівня, тобто моменту, коли величина маржинального прибутку зрівнюється з величиною умовно-постійних витрат. Таке уявлення на нашу думку звужує розуміння поняття прибутковості і не може вважатись завершеним при побудові організаційно-

економічного механізму забезпечення прибутковості банку як на мікро-, так і на макрорівні.

Відомий зарубіжний дослідник П.С.Роуз з-поміж найбільш важливих абсолютних показників прибутковості банку виокремлює наступні: процентний дохід, непроцентний дохід, прибуток до оподаткування, чистий прибуток [25, с.152]. Увагу слід звернути на показник «процентного доходу», оскільки його значення загалом дає оцінку прибутковості банку, а якщо розглядати його у динаміці, то, відповідно, це може дати банку широкий діапазон інформації про потребу у зміні процентної ставки, обсягу та структури дохідних активів і зобов'язань.

У сфері нормативного регулювання обліку і оподаткування діяльності банку з позиції абсолютних показників прибутковості розрізняють обліковий прибуток (прибуток від операцій), прибуток до оподаткування, прибуток після оподаткування, оподаткований та чистий прибуток. Обліковий прибуток (прибуток від операцій) визначається різницею між доходами та витратами відповідно до нормативних документів Національного банку України. Прибуток до оподаткування розраховується як обліковий прибуток, скоригований за чистими витратами на формування резервів банку та на дохід (збиток) від довгострокових активів, призначених для продажу. Прибуток після оподаткування визначається як прибуток до оподаткування, скоригований на витрати, пов'язані зі сплатою податку на прибуток. Чистий прибуток банку – це прибуток, що залишається в розпорядженні банку після виплати податків (прибуток після оподаткування).

До важливих абсолютних показників прибутковості банку пропонуємо включити чистий процентний дохід. Як економічна категорія він визначається як різниця всіх процентних доходів банку за розміщеними кредитами (у тому числі процентні доходи по вкладах у векселі та облігації) і всіх процентних витрат банку за залученими позиками, депозитами, коштами на поточних рахунках клієнтів та випущених облігацій та векселів.

На основі вивчення фахової літератури визначено основні абсолютні показники, які характеризують прибутковість банку. Їх узагальнено у табл.1.1.

Таблиця 1.1

Основні абсолютні показники прибутковості банківських установ*

<i>Назва показника</i>	<i>Методика розрахунку</i>	<i>Характеристика</i>
Прибуток до оподаткування (ПО)	$ПО = Д - В$	показує різницю між сумами доходів (Д) та витрат (В) банківської установи до виплати нею обов'язкових та інших платежів до бюджету
Чистий прибуток (ЧП)	$ЧП = ПО - ПП$	показує суму прибутку, що залишається в розпорядженні банку після виплати податку на прибуток (ПП)
Процентний прибуток (процентна маржа) (ПМ)	$ПМ = ПД - ПВ$	показує різницю між процентними доходами (ПД) та процентними витратами (ПВ) банку
Непроцентний прибуток (непроцентна маржа) (НМ)	$НМ = НД - НВ$	показує різницю між непроцентними доходами (НД) (комісійні доходи, прибуток від торговельних операцій, штрафи отримані) та непроцентними витратами (НВ) (комісійні витрати, витрати на утримання персоналу, експлуатаційні витрати)

* Примітка: складено автором за джерелом [9, с.438]

Необхідно підкреслити, що наведені показники прибутковості вимірюються в грошових одиницях і значною мірою залежать від розмірів банку, а через це є непридатними для порівняльного аналізу. Тому для виявлення ефективності роботи банку доречніше застосовувати відносні показники прибутковості.

Варто зауважити, що поняття «прибутковість банку» ширше, ніж сума його прибутку, він виступає лише вихідною точкою для визначення прибутковості банку, яка в свою чергу, характеризує рівень віддачі витрат і використання коштів. Зокрема, прибутковість як здатність банку генерувати достатній рівень прибутку для компенсації всіх своїх витрат, а також забезпечення прийнятного прибутку на вкладений акціонерний капітал, розкривається у праці С.В.Осташ [23, с.48]. Вочевидь, інша група авторів схильна розглядати прибутковість банку як систему відносних показників.

Науковець С.В. Мочерний асоціює прибутковість банку з нормою прибутку: відношенням річного прибутку до авансованого капіталу [2, с. 337]: На нашу

думку, рентабельність доцільно використовувати лише як один з параметрів прибутковості. Оскільки таке трактування зводиться до оцінки прибутковості банку лише через сукупність відносних показників на конкретний момент часу і не дає можливості до розуміння глибинного змісту цієї категорії.

До основних показників прибутковості банку С. Є. Борисова, І. В. Швецова відносять такі: адекватність регулятивного капіталу; рентабельність активів (ROA); рентабельність капіталу (ROE); чиста процентна маржа (ЧПМ); чистий спред [14, с.145]. Науковець О. А. Криклій пропонує до основних показників прибутковості банку відносити: чиста процентна маржа, чистий спред, прибутковість капіталу, прибутковість активів, рівень іншого операційного доходу [10, с.86].

На думку д.е.н. Г.Т.Карчевої, для банків основним показником, що визначає рівень прибутковості їхньої діяльності та на який слід звертати особливу увагу, є рівень чистої процентної маржі, а управління прибутковістю має відбуватися не в ручному режимі, а як складний системний процес з використанням сучасних методів і підходів [24, с.311].

Світова банківська практика передбачає використання низки показників прибутковості банку: дохід на активи, дохід на капітал, чистий спред, чиста процентна маржа, відношення операційного доходу та чистого операційного доходу до загальних активів, посередницька маржа, коефіцієнт мінімальної дохідної маржі, чистий дохід на одного працівника, чистий дохід до витрат на утримання персоналу, показник фінансового левериджу.

Основними відносними показниками прибутковості діяльності банку, які використовуються у світовій практиці, є показники *ROA* (прибутковість активів) та *ROE* (прибутковість власного капіталу). Слід відмітити, що ці показники істотно впливають на ринкову ціну акцій банку. Показник прибутковості активів банку *ROA* визначається відношенням чистого прибутку (після оподаткування) до середньої вартості загальних активів. Як відзначає Дж. Сінкі, «прибуток на активи є вичерпним показником ефективності роботи банку з погляду бухгалтерського обліку» [16, с.477].

Показник прибутковості капіталу банку *ROE* визначається відношенням чистого прибутку до вартості акціонерного капіталу банку. Як правило, показник *ROA* відображає результативність роботи менеджерів банку. Він характеризує обсяги прибутку, отримані за рахунок активів банку. Про ефективність використання наявних активів свідчить значення показника не менше 1 %. Показник *ROE* є мірилом дохідності для акціонерів банку. Банк працює ефективно тоді, коли значення показника не менше 15 %. Значення *ROE* в західних країнах ґрунтується на показниках ринку, отже його значення постійно змінюється в межах 6–8%. У його основі лежить ставка Лондонського банківського ринку (LIBOR) плюс премія за ризик, яку західний інвестор (за існуючою там методикою) згоден сплатити (за визначенням західного вченого Ю. Брікхема) [17, с.192].

На основі вивчення фахової літератури визначено основні відносні показники, які характеризують прибутковість банку. Їх узагальнено у табл.1.2.

Таблиця 1.2

Основні відносні показники прибутковості банківських установ*

Назва показника	Методика розрахунку	Характеристика
Прибутковість активів (ROA)	$ROA = ЧП / PA \times 100\%$ або $ROA = ЧП / A \times 100\%$, де PA – робочі активи банку; A – загальні активи банку	показує внутрішню політику банку та результативність роботи менеджерів банку. Нормативне значення не менше ніж 1%.
Прибутковість капіталу (ROE)	$ROE = ЧП / K$, де ЧП – чистий прибуток; K – власний капітал банку	встановлює приблизний розмір чистого прибутку, який отримали б акціонери від інвестування капіталу, тобто ризику, на який вони йдуть, вкладаючи свої кошти з метою забезпечення прийнятного рівня прибутку. Нормативне значення не менше ніж 15%
Чистий спред (ЧС)	$ЧС = ПД / ПА \times 100\% - ПВ / ПП \times 100\%$, де ПД – процентні доходи; ПА – платні активи, за якими банк отримує доходи; ПВ – процентні витрати; ПП – платні пасиви, за якими банк несе витрати	дозволяє оцінити різницю між рівнем процентних доходів і процентних витрат, віднесених до залишків виданих позик і залучених на платній основі депозитів. Нормативне значення не менше ніж 1,25%.
Чиста процентна маржа (ЧПМ)	$ЧПМ = (ПД - ПВ) / PA \times 100\%$	характеризує можливість банку отримувати доход, а саме диференціальний процентний доход, у відсотках до чистих активів. Нормативне значення не менше ніж 4,5%.

* Примітка: складено автором за джерелом [9, с.438]

З позиції практичного застосування інтерес представляють європейська та американська моделі розрахунку прибутковості банку. Європейська модель розрахунку прибутковості банку ґрунтується на відносному показнику ROE, американська – на відносному показнику ROA [11]. Між американською та європейською моделями розрахунку прибутковості банку існують суттєві відмінності щодо використання економічних показників та різні за структурою звіти про фінансові результати банків. В американській моделі використовуються здебільшого абсолютні та відносні, а в європейській – лише відносні показники. Американська модель також передбачає врахування можливих ризиків в діяльності банків.

На рис. 1.1 схематично розкрито економічний зміст категорії «прибутковість банку».

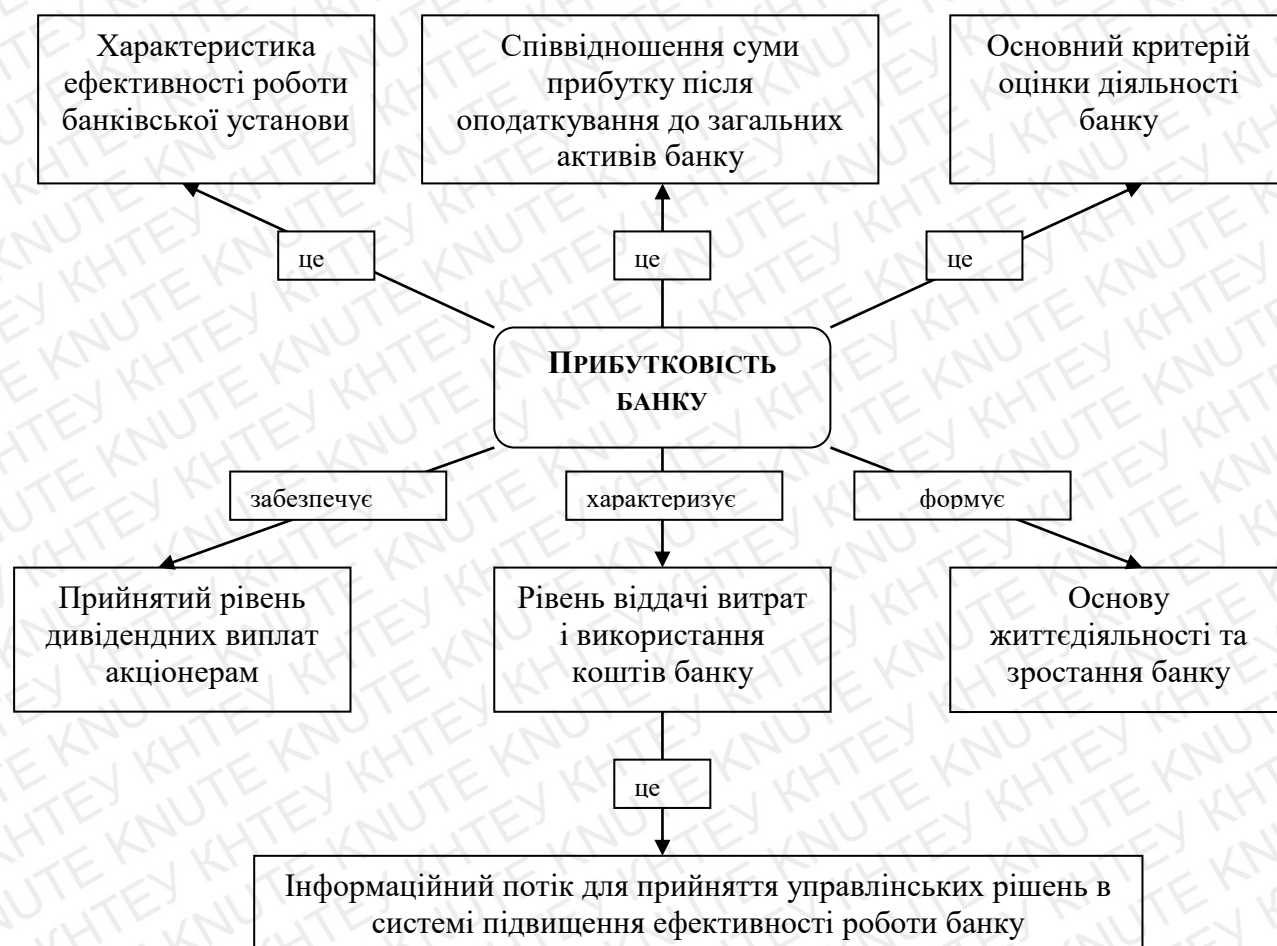

Рис.1.1. Семантична модель економічної категорії «прибутковість банку»*

* Примітка: складено автором на основі джерел: [26, 27]

Узагальнюючи вище наведене, прибутковість банку визначаємо як систему показників діяльності банку, що характеризує для акціонерів дохід на інвестований капітал; для вкладників - гарантію надійності та ефективності роботи банку; для банку - основне джерело власного капіталу. Відтак, основними критеріями прибутковості банку вважаємо прибутковість активів і чистий прибуток.

1.2. Чинники, що впливають на прибутковість банківських установ

Чинники, що впливають на прибутковість банку, є багаточисельними. На прибутковість банку впливають структура банківських активів і частка в їх складі ризикованих активів, ринкові умови діяльності банку, включаючи макроекономічну ситуацію, конкурентне становище, рівень регулювання банківського бізнесу.

У науковій праці М.Я. Ревича визначаються такі ключові стратегічні фактори впливу на прибутковість банку: 1) раціональна структура комерційного банку; 2) висока якість менеджменту і маркетингова активність; 3) кадровий потенціал комерційного банку; 4) мотивація праці банківського персоналу [30, с.77]. До більш важливих та першочергових факторів впливу на прибутковість банку д.е.н. Ю.П.Макаренко відносить структуру кредитного портфелю та управління ним, покриття отриманими доходами процентних і управлінських витрат в по-елементному розрізі [29, с.63].

Фактори, що впливають на прибутковість банку, можна поділити на зовнішні та внутрішні. До внутрішніх відносять фактори, які залежать від діяльності банку і характеризують різні сторони його роботи. Серед них можна виділити: якість управління персоналом; якість маркетингової політики банку; якість ризик-менеджменту в банку; якість управління формування та використання ресурсів банку. До екстенсивних внутрішніх факторів належать фактори, які відображають обсяг ресурсів або чисельності працівників, їх

використання в часі, неефективне використання ресурсів (втрати через ризики, значні відволікання коштів у фонди та резерви). До інтенсивних відносять фактори, що відображають ефективність використання ресурсів або сприяють цьому, наприклад, підвищенням кваліфікації працівників, впровадженням прогресивних технологій.

До зовнішніх факторів відносяться фактори, які не залежать від діяльності самого банку, хоча деякі з них можуть суттєво впливати на темпи зростання прибутку і рентабельності. Зовнішні фактори поділяються на ринкові та адміністративні. До ринкових відносяться фаза економічного розвитку країни, рівень конкуренції на ринку, попит і пропозиція на кредит, ціна на кредитні ресурси, рівень довіри населення до банківської системи та рівень їх доходів, структура ринку. До адміністративних факторів належать державне регулювання, податкова система, фінансова та грошово-кредитна політика НБУ.

Фактором збільшення прибутковості банку є прибуток банку (bank's profit), що визначається як перевищення доходів банку над витратами. Прибуток банку формується в результаті здійснення кредитних, розрахункових, грошових операцій та інших видів діяльності банку. Роль прибутку банку як фактору збільшення прибутковості в умовах ринкової економіки узагальнена на рис.1.2.

Для побудови ефективної системи управління прибутковістю банку необхідно провести класифікацію прибутків. Як правило, класифікація прибутку банку здійснюється за ознаками, наведеними в табл. 1.3.

Структуру джерел формування чистого доходу (збитку) банку як фактору збільшення прибутковості банку за основними видами діяльності банку деталізовано на рис.1.3.

Доречно додати, що фінансовий результат діяльності банку до оподаткування у звітному періоді розраховується як різниця між чистим доходом банку та операційними витратами (формула 1.1).

$$\begin{array}{l} \text{Фінансовий} \\ \text{результат банку} \\ \text{до оподаткування} \end{array} = \begin{array}{l} \text{Чистий} \\ \text{процентний} \\ \text{дохід (збиток)} \end{array} + \begin{array}{l} \text{Чистий} \\ \text{непроцентний} \\ \text{прибуток (збиток)} \end{array} - \begin{array}{l} \text{Адміністративні} \\ \text{та інші операційні} \\ \text{витрати} \end{array} \quad (1.1)$$

Класифікація видів прибутку банку*

<i>Класифікаційна ознака</i>	<i>Вид прибутку банку</i>
Джерела формування прибутку банку за основними видами діяльності банку	Прибуток від комерційної діяльності банку. Прибуток від торгової діяльності банку. Прибуток від діяльності з управління активами та пасивами
Джерела формування прибутку, що використовуються в його обліку	Прибуток від операційної діяльності. Прибуток від інвестиційної діяльності. Прибуток від фінансової діяльності
Від порядку визначення	Обліковий прибуток. Прибуток до оподаткування. Прибуток після оподаткування. Чистий прибуток. Оподаткований прибуток
Від мети визначення	Бухгалтерський прибуток. Економічний прибуток
Період формування прибутку, що розглядається	Прибуток попереднього періоду. Прибуток звітного періоду. Прибуток планового періоду
Характер використання прибутку	Прибуток банку, що капіталізується Прибуток банку, що споживається
За приналежністю	Прибуток клієнтських груп, клієнтів. Прибуток за видами операцій. Прибуток за продуктами. Прибуток за окремими інструментами і портфелями

* Примітка: складено автором за джерелом [6]

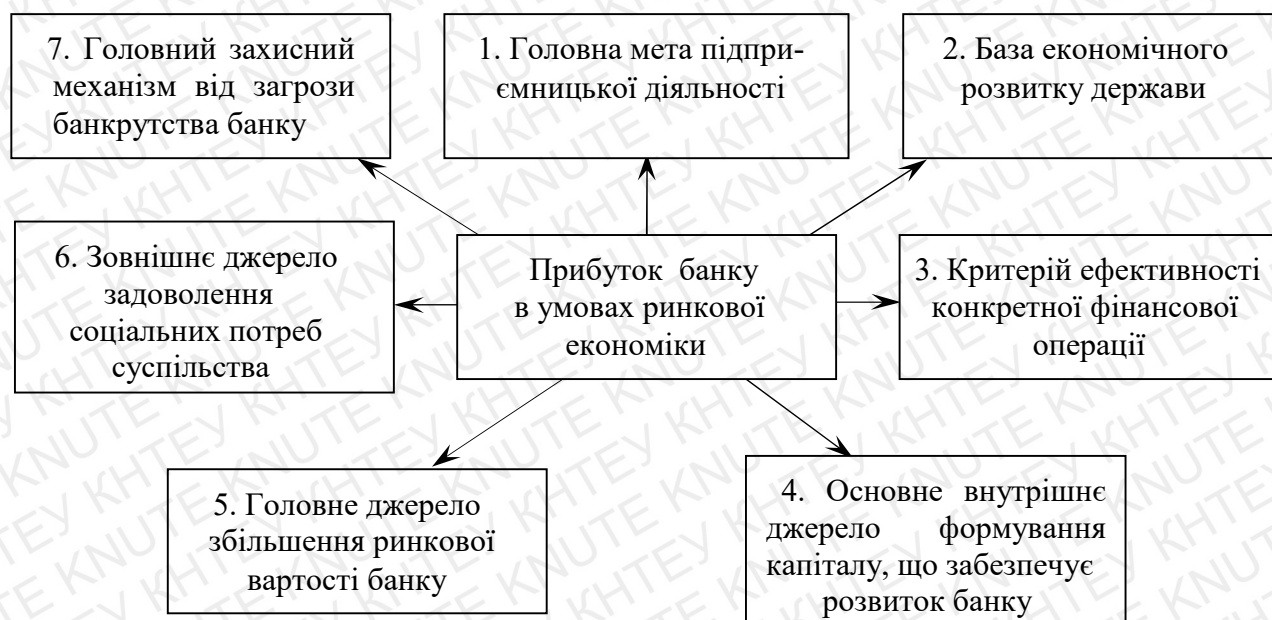

Рис. 1.2. Характеристика ролі прибутку як фактору збільшення прибутковості банку в умовах ринкової економіки*

* Примітка: складено автором за джерелом [10, с.11]

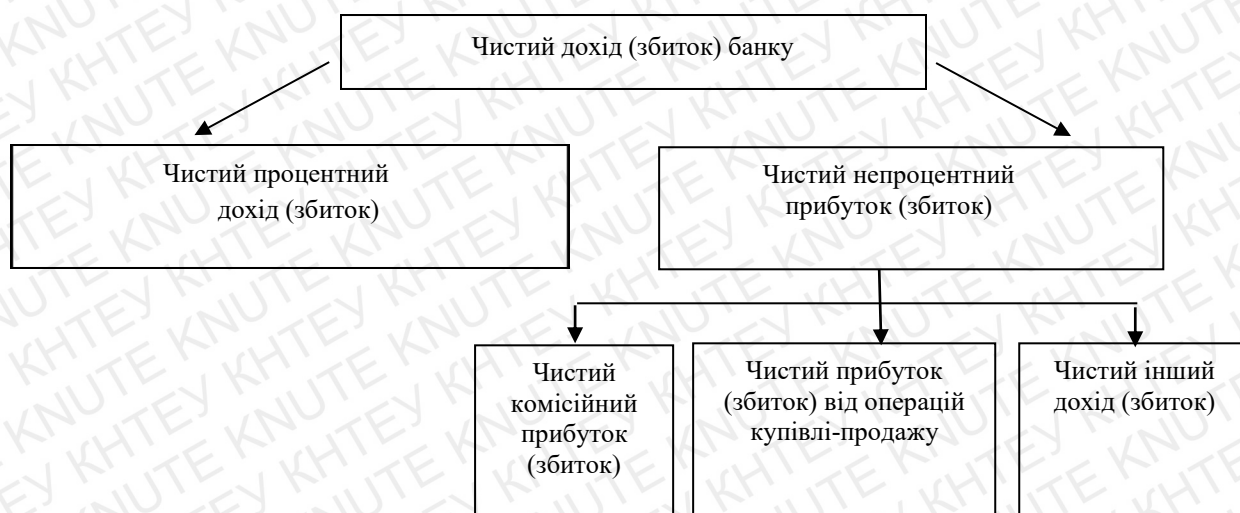

Рис.1.3. Структура джерел формування чистого доходу (збитку) банку як фактору збільшення прибутковості банку за видами банківської діяльності*

* Примітка: розроблено автором

Як видно з рис.1.3 та формули 1.1, до основних факторів, які впливають на прибутковість банку, також слід віднести: процентний надлишок – перевищення процентних доходів над процентними витратами (чистий процентний дохід); комісійний надлишок – перевищення доходів від комісії над комісійними витратами (чистий комісійний дохід); торговельний надлишок – прибуток (збиток) від торговельних операцій (торговельний дохід); надлишок з інших операцій банку – перевищення інших операційних доходів над іншими операційними витратами (дохід у вигляді дивідендів, дохід від участі в капіталі, інший дохід, витрати від участі в капіталі, інші витрати та доходи / збитки від довгострокових активів, призначених для продажу); адміністративні витрати – витрати на утримання персоналу та основних засобів, інші експлуатаційні витрати (загальні адміністративні витрати); податкові витрати (витрати на податок на прибуток); різниця між відрахуванням до резервів та зменшенням резервів за заборгованістю (чисті витрати на формування резервів); екстраординарний результат – перевищення непередбачених доходів (чистий прибуток / збиток від довгострокових активів, призначених для продажу).

До основних чинників, що впливають на прибутковість банківської установи також доречно віднести фактори, що впливають на показник ROE. Застосування декомпозиційного аналізу прибутковості за допомогою аналізу показників ROE та ROA, дає можливість виявлення найважливіших факторів, що впливають на кінцеві результати діяльності банку. З позиції факторного аналізу ROE на прибутковість банку впливають такі чинники: мультиплікатор капіталу (співвідношення активів та власного капіталу), що дозволяє оцінити політику банку щодо джерел фінансування банківської діяльності, зокрема фінансовий леверидж; маржа прибутку, що розраховується як співвідношення чистого прибутку та доходу і дозволяє визначити ефективність податкового менеджменту в банку; дохідність активів, що розраховується як співвідношення доходів та сукупних активів банку і визначає дохідність розміщення активів.

Для ефективного функціонування банку необхідно, щоб він не тільки мав обсяг доходів, що перевищують його витрати, і покривав ризики, але також забезпечував регулярність надходження доходів. У такому плануванні стабільність джерела доходів має вирішальне значення. Зростання банківських витрат, які неузгодженні зі збільшенням його прибутку може істотно погіршити фінансовий стан навіть великому та авторитетному банку, тому керівництву банку важливо навчитися скорочувати витрати. Таким чином, одним із чинників, що впливають на прибутковість банківських установ, в сформованих економічних умовах є планова діяльність банків.

1.3. Методи та інструменти управління прибутковістю банку

Управління прибутковістю належить до однієї з основних цілей функціонування банків на сучасному етапі. Саме прибутковість є головним індикатором вдалого та результативного менеджменту. Цілі управління прибутковістю обумовлені основним завданням функціонування банку як фінансового посередника, який здійснює традиційні і нетрадиційні банківські

операції і послуги з метою отримання прибутку із врахуванням допустимого рівня ризику.

Управління прибутковістю банківських установ виступає елементом, що забезпечує зростання кінцевих результатів діяльності, збільшення рентабельності та капіталізації установ банківського сектору економіки. Управління прибутковістю банків реалізується через цілеспрямований вплив суб'єкта управління, керуючої системи (комплекс підрозділів, які забезпечують управління прибутком банку) на об'єкт управління, керовану систему – прибутковість банківської діяльності.

У загальній системі управління фінансами банку, управління прибутковістю займає одне з центральних місць, оскільки саме цей показник відображає ефективність фінансово-економічної діяльності банківської установи, адже сума отриманого нею прибутку свідчить про якість та ефективність управління її активними і пасивними операціями.

Дослідженню питань механізму управління прибутковістю банку присвячені праці наукових вчених [3, 4, 5]. На думку І.А. Бланка, управління прибутком є процесом розробки і прийняття управлінських рішень за всіма основними аспектами його формування, розподілу і використання [8, с. 198]. На думку В.І. Блонської та П.П.Адамовича, під управлінням прибутком потрібно розуміти побудову системи управління, що враховує тактичні та стратегічні аспекти управління, спрямовану на підвищення кінцевих результатів діяльності суб'єкта господарювання, яка розглядається як сукупність взаємопов'язаних елементів, кожен з яких виконує певну роботу, спільна дія котрих забезпечує досягнення механізму отримання прибутку заданої величини [19, с.92-93].

У праці Н.П.Радковської основну мету управління прибутком банку сформульовано як «забезпечення максимізації добробуту засновників, учасників банку в поточному та перспективному періодах» [4, с. 20-25]. Окрім цього, в праці О.О.Рибалка зазначається, що «ефективний механізм управління прибутком банку дає змогу в повному обсязі реалізувати завдання та цілі, поставлені перед ним, сприяє результативному виконанню функцій цього управління» [5, с. 161-165].

На думку дослідниці Поморіної М. О., системою управління прибутком банку мають вирішуватись такі основні завдання: максимізація розміру прибутку, що формується відповідно до ресурсного потенціалу банку і ринкової кон'юнктури; встановлення оптимальної пропорційності між рівнем прибутку і припустимим рівнем ризику; забезпечення високої якості прибутку, що формується; контролювання виплати необхідного рівня доходу на інвестований капітал власникам банку; забезпечення формування достатнього обсягу фінансових ресурсів за рахунок прибутку відповідно до завдань розвитку банку в майбутньому періоді; сприяння постійному зростанню ринкової вартості банку; підтримання ефективності програм участі персоналу в прибутку [22].

На думку Н.П. Радковської, «сутність управління прибутком є складним багатофункціональним механізмом, що складається з окремих ланок, тісно пов'язаних, до яких належать: вибір підрозділів банку, що беруть участь у процесі управління прибутком; планування доходів, витрат і прибутку банку; застосування різних способів оцінки прибутковості банківської діяльності» [4, с. 20–25].

Необхідно підкреслити, що у світовій практиці термін «управління організацією» прийнято розглядати з точки зору системного та процесного підходів. Отже, в більшості наведених вище визначень особливе місце приділяється організації управління прибутком банку і це спричинено тим, що в обставинах переходу до ринкових відносин у фінансовому менеджменті банку сформувався і посилився системний підхід, який полягає в об'єднанні всіх управлінських фінансових рішень з метою впливу на багаторівневу взаємозалежну систему елементів, що приймають участь в управлінні фінансово-економічною діяльністю банківської установи (рис. 1.4).

Механізм управління прибутковістю банківської установи включає систему методів та інструментів, що безпосередньо пов'язані із формуванням, розподілом та використанням прибутку установи, і здійснюється з метою покращення результатів прибутковості та підвищення ефективності банківської діяльності. Стисло механізм управління прибутковістю банку наведено на рис.1.5.

Рис. 1.4. Системний підхід до управління прибутковістю банківської установи*

* Примітка: складено автором на основі [6]

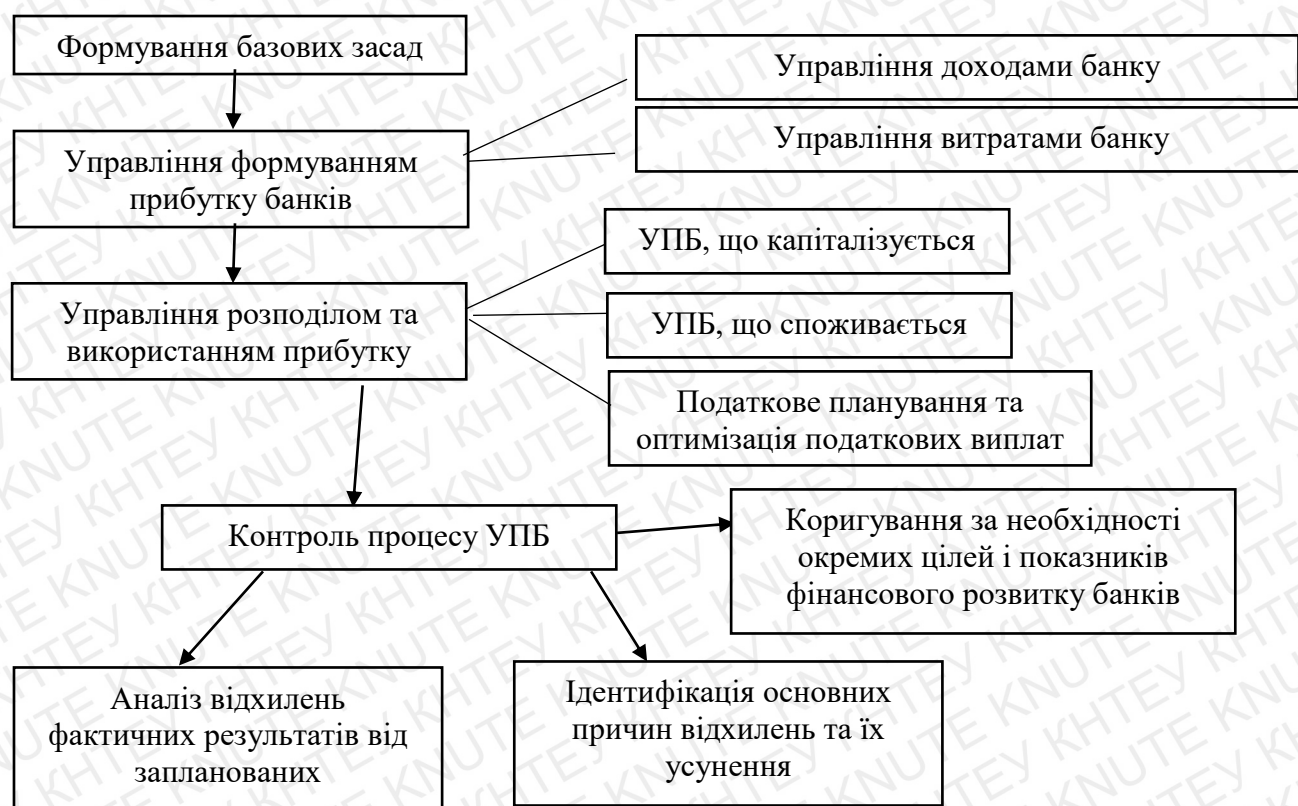

Рис. 1.5. Механізм управління прибутковістю банку (УПБ) *

* Примітка: складено автором на основі [19]

Реалізацію стратегічних і тактичних задач управління прибутковістю необхідно здійснювати через ефективно функціонуючий механізм управління прибутковістю, який повинен включати такі складові: організаційно-економічну (сукупність організаційних підходів впливу та економічних способів та засобів впливу з ціллю реалізації механізму управління прибутковістю банків); фінансову (сукупність методів фінансового забезпечення управління прибутковістю банків); мотиваційну (сукупність командно-адміністративних заходів, що стимулюють управління прибутковістю банків); правову (сукупність норм та правил організації управління прибутковістю банків); інформаційну (сукупність інформаційних даних для забезпечення управління прибутковістю банків) [12, с.113].

Для дотримання принципу цілеспрямованості інструменти організаційно-економічного механізму забезпечення прибутковості банку повинні забезпечувати виконання певних завдань, які можна класифікувати у такі групи:

- 1) досягнення цільових показників потенціалу прибутковості банку, що включатиме сукупність: рекомендованих показників фінансового та майнового стану; показників виробничої діяльності; показників стійкості; параметрів успішності конкурентної боротьби;
- 2) досягнення цільових показників розмірності прибутковості: обсяг прибутку від банківської діяльності; рівень рентабельності; обсяг операційного прибутку; обсяг прибутку від фінансової діяльності; обсяг прибутку від інвестиційної діяльності; обсяг чистого прибутку; рентабельність власного капіталу; норма прибутку на активи.
- 3) досягнення бажаних параметрів якості прибутковості.

Підсистема процедур управління прибутковістю банку (УПБ) включає стратегію та інструменти управління прибутковістю. Стратегію управління прибутковістю визначають загальні збори акціонерів як складову загальної стратегії розвитку банку. Є два основні типи стратегії управління прибутковістю банку: 1) стратегія максимізації прибутку, що передбачає свідоме прийняття підвищеного ризику та реалізується через переважання застосування

незбалансованих підходів до управління активами і пасивами банку, наприклад, утримання відкритої валютної позиції, формування агресивного портфеля цінних паперів, проведення спекулятивних операцій з фінансовими деривативами; 2) стратегія мінімізації ризику, яку обирають в тому разі, коли рівень прибутку банку задовольняє керівництво й акціонерів, а основною метою є стабілізація фінансових результатів. У цьому разі вищезазначена мета досягається за допомогою приведення у відповідність строків та обсягів активів і зобов'язань, чутливих до змін процентної ставки (фіксація спреду), імунізації балансу, додержання закритої валютної позиції, формування збалансованого портфеля цінних паперів, хеджування і страхування ризиків [32, с.356].

Загалом методи управління прибутковістю банку пов'язані з функціями управління: плануванням, організацією, аналізом, регулюванням, мотивацією і контролем. Планування як інструмент управління прибутковістю банку являє собою процес розробки системи заходів щодо забезпечення його формування в необхідному обсязі та ефективного використання відповідно до завдань розвитку банку в майбутньому. Оперативне планування прибутковості полягає в розробці системи бюджетів (бюджетуванні), які конкретизують завдання фінансової діяльності на порівняно близьку перспективу шляхом трансформації стратегічних показників в планові значення за статтями бюджетів банку.

За класифікацією М. В. Ковшової, виділяються такі методи регулювання прибутку: регулювання процентної маржі, управління безпроцентним доходом, регулювання поточних витрат банку, відстеження критичних показників рентабельності банку, регулювання прибутковості окремих напрямів діяльності [13, с. 58].

Контроль в управлінні прибутковістю банку являє собою процес перевірки реалізації всіх управлінських рішень щодо його формування, розподілу та використання у банку для своєчасного виявлення та коригування відхилень фактичних результатів від передбачуваних бюджетами, фінансовими планами або нормативами виконання певних процедур в поточному, оперативному чи стратегічному розрізах [34, с. 130]. Складовими підсистемами контролю є система

бухгалтерського обліку банку, що охоплює фінансовий, управлінський та податковий облік, а також система економічного аналізу.

Аналіз повинен передувати прийняттю будь-якого управлінського рішення і здійснюватися на кожному етапі процесу управління прибутковістю банку. У практичній діяльності часто використовуються такі напрямки аналізу: 1) аналіз динаміки середнього рівня прибутковості за допомогою абсолютних показників; 2) аналіз динаміки відносних показників прибутковості; 3) факторний аналіз показників прибутковості активів та прибутковості капіталу [13].

У праці Р.В. Скалюк стратегічне управління прибутком розглядається як «комплексний процес розробки та реалізації обґрунтованих управлінських рішень у розрізі процесів формування, розподілу, використання прибутку, спрямованих на забезпечення стійкого підвищення прибутковості, ринкової вартості та досягнення довгострокового економічного розвитку, що сприяє успішній реалізації головної мети діяльності» [36, с. 112].

Науковці А.С. Андріяш та А.Ю. Моголова акцентують увагу на характерних особливостях процесу управління прибутком в умовах ринкових відносин, а саме: вдосконалення планування розподілу фінансових ресурсів; підвищення вимог до організації управління матеріальними ресурсами; посилення ролі функції регулювання у формуванні кредитної політики; проведення ефективного контролю фінансових результатів [37, с. 69].

Вважаємо, що доцільніше розглядати управління прибутковістю банку відповідно до процесного підходу, який визначає процес управління як чотири взаємопов'язані функції: планування, аналіз, регулювання, контроль під час прийняття оптимальних управлінських рішень керівництвом і структурними підрозділами банку для досягнення цілей і виконання завдань (рис. 1.6).

Важливим інструментом управління прибутковістю банку є коефіцієнтний аналіз результативних показників діяльності. Для аналізу прибутковості банку потрібно розрахувати такі коефіцієнти на основі показників діяльності: адекватність регулятивного капіталу; прибутковість активів (ROA); прибутковість капіталу (ROE); чисту процентну маржу (ЧПМ); чистий спред.

Рис. 1.6. Процесний підхід до управління прибутковістю банківської установи* *

Примітка: складено автором на основі [35]

Отже, підсумовуючи вищесказане, можна сказати, що одним із потужних інструментів інформаційного забезпечення управління прибутковістю банків є методика декомпозиційного факторного аналізу прибутковості власного капіталу (return on equity decomposition analysis) або модель Дюпона (Du Pont), названу так тому, що вона була розроблена спеціалістами фірми «Дюпон» (у 20-ті роки XX ст.). Методика декомпозиційного аналізу прибутковості власного капіталу банку досліджує залежність між показниками прибутковості і ризику банку та виявляє вплив окремих чинників на результати його діяльності. Крім того, керівництво банку може використати цей підхід для визначення цільових рівнів прибутковості банку в процесі планування фінансової діяльності.

До важелів управління прибутковістю банку слід віднести: ціноутворення, оподаткування, резервування, внутрішньобанківська система розподілу прибутку, оптимізація витрат, мотивація.

РОЗДІЛ 2

АНАЛІЗ МЕХАНІЗМІВ РЕАЛІЗАЦІЇ УПРАВЛІННЯ ПРИБУТКОВІСТЮ ПАТ «ОТП БАНК»

2.1. Сучасні тенденції фінансової результативності діяльності банків в Україні

Аналіз статистичної та фінансової інформації по банківській системі України за результатами 2017 року [41], а також опрацювання річного звіту Національного банку України за 2017 рік [39] дозволили виявити такі сучасні тенденції фінансової результативності діяльності банків в Україні.

Спостерігається тенденція скорочення кількості банківських установ України. Станом на 01 січня 2018 року ліцензію Національного банку України мали 82 банківські установи (в т.ч. 38 банків з іноземним капіталом). З початку 2017 року кількість функціонуючих банківських установ скоротилася на 14. Загалом, станом на 01.01.2018 р., з початку 2014 року внаслідок погіршення платоспроможності до 87 банківських установ було запроваджено тимчасову адміністрацію. В двох установах тимчасова адміністрація продовжує працювати.

Внаслідок значних обсягів докапіталізації державних банків протягом 2017 року в структурі власності банківської системи України (БСУ) відбувались перегрупування. Рішенням Правління № 76-рш від 10.02.2017 р., НБУ застосовує нові критерії розподілу банків на окремі групи на 2017 рік: банки з державною часткою – банки, в яких держава прямо чи опосередковано володіє часткою понад 75% статутного капіталу банку; банки іноземних банківських груп – банки, контрольні пакети акцій яких належать іноземним банкам або іноземним фінансово-банківським групам; банки з приватним капіталом – банки, в яких серед кінцевих власників істотної участі є один чи кілька приватних інвесторів, що прямо та/або опосередковано володіють не менше ніж 50% статутного капіталу банку.

Станом на 01 січня 2018 року спостерігається така тенденція у розподілі структури власності БСУ: банки з приватним українським капіталом складають близько 13%, банки іноземних банківських груп – 32%, державні банки – 55%. Як бачимо, банки з державною часткою мають найбільшу питому вагу у структурі банківської системи України, після них йдуть банки іноземних банківських груп.

Спостерігається тенденція зростання кредитної активності банківських установ України на початок 2018 року. Протягом 2017 року обсяг клієнтського кредитного портфелю збільшився на 3,7% (36,87 млрд. грн.) та станом на 01.01.2018 р. склав 1042,80 млрд. грн. Згідно з даними НБУ, станом на 01.01.2018 р. середня відсоткова ставка за кредитами в національній валюті відповідала 21,16% (17,7% станом на 01.01.2017 р.). Для кредитів в іноземній валюті показник відповідав 7,32% (8,2% станом на 01.01.2017 р.). За результатами 2017 р. середнє значення відсоткової ставки за кредитами, наданими суб'єктам господарювання, складало 14,9% в національній валюті та 6,4% в іноземній валюті (14,6% та 6,4% відповідно на початку 2017 року). Спостерігається тенденція до зниження вартості кредитного ресурсу для фізичних осіб (з початку року середня ставка за кредитами домогосподарствам в національній валюті скоротилася з 30,5% до 27,0% на 01.01.2018 р.). Зменшенню середньої відсоткової ставки по кредитах в іноземній валюті сприяло пом'якшення Національним банком монетарної політики у квітні-вересні 2017 року.

Для порівняння, станом на 01.01.2018 р. відсоткова ставка за довгостроковими депозитами в національній валюті відповідала 15,2% (і 10,4% за короткостроковими), а за довгостроковими депозитами в іноземній валюті – 4,6% (і 3,0% за короткостроковими). Станом на початок року 2017 року ставки за депозитними вкладами були ще вищими – 18,3% та 9,8% для довгострокових та короткострокових вкладів відповідно у гривні, та 6,9% і 5,0% відповідно для вкладів в іноземній валюті.

Оскільки протягом 2017 року НБУ 2 рази знижував облікову ставку, що супроводжувалося також поступовим зниженням вартості кредитного ресурсу на внутрішньому ринку, спостерігалася тенденція до поступового відродження

кредитування. Відтак, спостерігається тенденція збільшення обсягів наданих кредитів клієнтам. За 2017 рік обсяг кредитів наданих як фізичним, так і юридичним особам збільшився у порівнянні з попереднім роком. Так, станом на 01.01.2018 р. кредити фізичним особам відповідали сукупно 170,94 млрд. грн., для юридичних осіб цей показник складав 870,30 млрд. грн. (проти 157,39 млрд. грн. і 847,09 млрд. грн. на початок року відповідно). Обсяг кредитів, наданих фізичним особам, зріс на 8,6%, юридичним особам – на 2,7% у порівнянні з початком року. Безпосередньо протягом IV кв. 2017 року обсяг клієнтського кредитного портфелю збільшився на 4,4% внаслідок відносного зростання вартості валютних кредитів. Зароджується тенденція регіонального розміщення клієнтського кредитного портфелю. На початок 2018 року близько 55,6% клієнтського портфелю в регіональному розрізі розміщено в північному регіоні країни (Київська обл. та Київ, а також Житомирська, Сумська та Чернігівська області).

За підсумком 2017 р. портфель цінних паперів БСУ збільшився на 28,14% і станом на 01.01.2018 р. відповідав 425,79 млрд. грн. Обсяг ОВДП у власності банків протягом 2017 р. збільшився на 41,23% до 360,8 млрд. грн. Зазначимо, що існує тенденція, що великі державні банки є фактично єдиними покупцями ОВДП на внутрішньому ринку. При цьому, привабливість ОВДП для комерційних банків, як і раніше, обумовлена переважно можливістю отримувати кредити рефінансування від НБУ та залучати кошти на міжбанківському ринку під їх заставу.

Сукупний обсяг зобов'язань українських банків протягом 2017 року зріс на 3,6% до 1172,8 млрд. грн. Протягом 2017 року сукупний обсяг клієнтського портфелю БСУ збільшився на 6,4% та станом на 01.01.2018 р. відповідав 858,4 млрд. грн. Незважаючи на визнання неплатоспроможними ряду банківських установ, їх вплив на загальний обсяг зобов'язань був незначним, оскільки депозитний портфель цих установ був дуже малим.

За строковим характером в клієнтському портфелі переважають короткострокові депозитні вклади строком до 1 року. Слід зауважити, що в 2017 році депозитний ринок почав демонструвати ознаки відновлення, обсяг залучених

депозитів в цьому році вперше за останні декілька років показує зростання. Частка коштів, залучених на строк 1-2 роки, поступово зростає, проте загальний їх вклад у сукупний показник є незначним. Частка довгострокових депозитів протягом досліджуваного періоду зростає та станом на 01.01.2018 р. складала 21,1% (20,2% на початок 2017 року) в загальному обсязі зобов'язань банків.

З огляду на значні обсяги докапіталізації ряду банківських установ та виключення з порядку розрахунку статистичних показників НБУ банків, що визнано неплатоспроможними, обсяг власного капіталу БСУ протягом 2017 року збільшився на 39,8 млрд. грн. та станом на 01.01.2018 р. складав 163,6 млрд. грн. Адекватність регулятивного капіталу станом на 01.01.2018 р. є вищою за граничний мінімум (10%) та складає 16,1%. Наприкінці 2017 року НБУ пом'якшив графік збільшення мінімального розміру статутного та регулятивного капіталу банків. З цією метою, НБУ оновлено графік поступового приведення статутного капіталу у відповідність до вимог законодавства, а саме до розміру, не меншого, ніж: 300 мільйонів гривень – до 11 липня 2020 року; 400 мільйонів гривень – до 11 липня 2022 року; 500 мільйонів гривень – до 11 липня 2024 року.

Протягом 2017 року 50 банківських установ збільшили статутний капітал на загальну суму 191,46 млрд. грн. Акціонери усіх груп збільшували статутний капітал переважно з метою підтримки власного бізнесу. При цьому, найбільший обсяг зміни статутного капіталу припадає на ПАТ КБ «Приватбанк» 155,36 млрд. грн. За підсумком 2017 року кількість банківських установ, обсяг статутного капіталу яких був меншим за 200 млн. грн. складає 2, в одного з таких банків сума статутного капіталу, включаючи незареєстрований, перевищує 200 млн. грн. Нагадаємо, що за підсумками попереднього року, кількість банків, обсяг статутного капіталу яких був меншим за 200 млн. грн., відповідала 40.

Фінансовий результат діяльності банківської системи України за підсумком 2017 року був негативним та становив -24,36 млрд. грн. (-159,39 млрд. грн. за підсумком 2016 року). За підсумком 2017 р. 18 із 82 функціонуючих банків отримали збитки на загальну суму 40,28 млрд. грн. Інші банківські установи, що

завершили звітний період з додатнім результатом діяльності, отримали сукупно 15,92 млрд. грн. прибутку.

Основні показники фінансових результатів діяльності банківської системи України за 5 років узагальнені у табл. 2.1., рис.2.1.

Таблиця 2.1

**Динаміка основних показників фінансових результатів діяльності
банківської системи України за 5 років, млн.грн***

<i>Показник</i>	<i>01.01.2014</i>	<i>01.01.2015</i>	<i>01.01.2016</i>	<i>01.01.2017</i>	<i>01.01.2018</i>
Чистий процентний дохід	49 051	54 086	39 066	44 169	53 075
Чистий комісійний дохід	20 999	23 387	22 568	24 180	27 467
Результат від торговельних операцій	3 304	15 511	21 490	8 243	7 331
Чистий операційний дохід від основної діяльності	73 354	92 984	83 124	76 592	87 873
Чистий інший операційний дохід	-7 207	-5 486	-3 424	-1 315	-4 093
Чистий операційний дохід	66 147	87 498	79 700	75 277	83 780
Інший дохід	5 566	5 064	4 577	5 674	2 418
Загальні адміністративні витрати	40 672	44 614	36 742	39 356	44 189
Відрахування в резерви	27 975	103 297	114 541	198 310	48 676
Податок на прибуток	1 630	-2 383	-406	-418	3 293
Фінансовий результат поточного року	1 436	-52 966	-66 600	-159 386	-24 360
Коефіцієнт ефективності діяльності	138,43%	154,48%	167,14%	152,34%	158,01%
Загальні адміністративні витрати / валовий дохід	24,08%	21,22%	18,45%	20,64%	24,79%

* Примітка: складено автором за джерелами [39; 41]

З табл.2.2 видно, що найбільш збитковими за результатами 2017 р. стали державний Приватбанк, а також 2 банки з російським капіталом: Промінвестбанк та ВТБ банк. На топ-3 найбільш збиткових банківських установ за підсумком 2017 р. припадало 86,2% загального обсягу збитку, отриманого БСУ. Серед найбільш прибуткових за підсумком 2017 року були банки з іноземним капіталом Райффайзен Банк Аваль, Укрсиббанк та Креді Агріколь Банк. На топ-3 найбільш прибуткових банків за підсумком 2017 року припадало 44,2% загального обсягу прибутку, отриманого БСУ.

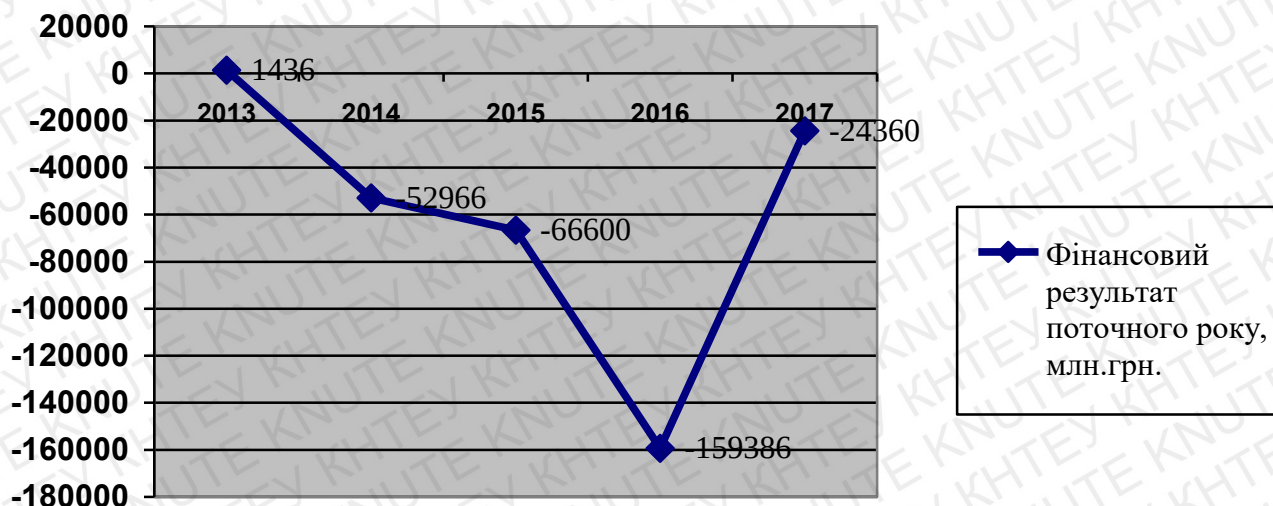

Рис.2.1. Тенденція руху суми фінансових результатів діяльності банків в Україні за останні 5 років*

* Примітка: складено автором за джерелами [39; 41]

Таблиця 2.2

Топ-10 збиткових та топ-10 прибуткових банків України за результатами 2017 року, тис.грн.*

Назва збиткового банку	Сума збитку	Назва прибуткового банку	Сума прибутку
1. ПАТ КБ "Приватбанк"	-22 965 913	1. АТ "Райффайзен Банк Аваль"	4 468 581
2. ПАТ "Промінвестбанк"	-7 656 010	2. АТ "УкрСиббанк"	1 467 441
3. ПАТ "ВТБ банк"	-4 112 401	3. ПАТ "Креді Агріколь банк"	1 109 501
4. ПАТ "Укрсоцбанк"	-3 094 641	4. ПАТ "Сітібанк"	1 008 440
5. ПАТ "Банк Форвард"	-639 343	5. АТ "Укрексімбанк"	929 406
6. ПАТ "БТА Банк"	-563 450	6. АТ "ОТП банк"	917651
7. ПАТ "Банк Кредит Дніпро"	-445714	7. ПАТ "ПУМБ"	785827
8. АБ "Кліринговий дім"	-347035	8. ПАТ "Альфа-банк"	654 723
9. АТ "БМ банк"	-172187	9. АБ "Укргазбанк"	623 791
10. ПАТКБ "Правекс-банк"	-110196	10. АТ "Ощадбанк"	558 523

* Примітка: складено автором за джерелами [39; 41]

Слід зауважити, що в топ-10 прибуткових банків входять 2 державних банки, проте їхні доходи є досить умовними, оскільки протягом 2017 року Ощадбанк і Укрексімбанк були докапіталізовані на загальну суму 14,7 млрд. грн. та 7,7 млрд. грн. відповідно.

2.2. Аналіз управління активами та пасивами банку

Управління активами і пасивами, як поняття, що використовується у банківській справі, народилось відносно нещодавно: у 60-х роках минулого сторіччя у Сполучених штатах Америки. Насамперед, воно стосується регулювання рівня ризику при зміні процентних ставок. Водночас, управління активами і пасивами банку дозволяє управляти прибутковістю та ризиками (ризиком процентних ставок, валютним ризиком, ризиком ліквідності), координувати рішення щодо джерел фінансування та напрямів розміщення коштів. Суть концепції інтегрованого управління активами і пасивами полягає в тому, що банки, визначаючи роль сукупного портфеля (балансу) в одержанні високого прибутку за прийнятого рівня ризику, розглядають свої активи, зобов'язання і капітал у нерозривній єдності. Також управління активами і пасивами банку безпосередньо стосується управління фінансовими ризиками, такими як ризик ліквідності, ризик зміни процентних ставок, валютний ризик, ризик неплатоспроможності.

Вочевидь, управління активами і пасивами є скоординованим процесом управління активами і зобов'язаннями кредитної установи, тобто всім банківським балансом, ураховуючи процентні ставки і ризик ліквідності. Відтак, комплексний підхід до управління активами і пасивами повинен вирішувати такі завдання: забезпечення необхідної ліквідності; підтримання визначеного рівня прибутковості операцій; зведення до мінімуму банківських ризиків.

За допомогою скоординованого та комплексного управління активами та пасивами банківських установ досягаються оптимальні пропорції між видами, обсягами та строками до погашення активних та пасивних операцій й ліквідуються дисбаланси та забезпечується досягнення всіх поставлених стратегічних цілей, що є досить вагомим для ефективного функціонування, як окремого банку так і банківського сектору загалом [40, с.41].

Оскільки основне завдання управління активами і пасивами банку полягає у скоординованому управлінні банківським балансом на засадах урахування

альтернативних сценаріїв зміни ставки процента та стану ліквідності банку, управління активами і пасивами банку насамперед орієнтується на короткострокову перспективу і пов'язане із щоденною діяльністю з управління балансом. Якщо розглядати довгострокову перспективу, то управління активами і пасивами банку - це складова процесу річного планування.

Відправною точкою управління активами і пасивами банку є аналіз того, як банк формує свою ресурсну базу, тобто аналіз його залучених і власних коштів. Потім аналізується те, як банк розміщує мобілізовані фінансові ресурси. Інакше кажучи, вивчаються джерела і напрями використання коштів і пов'язані з цим ризики. Отже, аналіз управління активами та пасивами ОТП-банку слід починати з аналізу структури пасивів та її динаміки за 4 роки (табл.2.3).

Таблиця 2.3

Структура пасивів ОТП-банку у 2014-2017 роках*

Показники	01.01.2015		01.01.2016		01.01.2017		01.01.2018	
	Сума, тис.грн.	%	Сума, тис.грн.	%	Сума, тис.грн.	%	Сума, тис.грн.	%
Зобов'язання	19 269 764	92,45	19 508 225	92,22	22 271 470	89,69	26 202 423	87,83
Капітал	1 574 445	7,55	1 646 240	7,78	2 560 908	10,31	3 629 975	12,17
Всього пасивів	20 844 209	100	21 154 465	100	24 832 378	100	29 832 398	100

* Примітка: складено автором на основі [64, 65, 66]

З табл.2.3 видно, що в структурі пасивів ОТП-Банку спостерігається тенденція до зростання частки капіталу з 7,55% у 2014 році до 12,17% у 2017 році, що свідчить про обережну фінансову політику банку, капіталізацію чистого прибутку та посилення фінансової стійкості.

Проаналізуємо склад капіталу ОТП-банку та його рух протягом трьох років (табл.2.4). З табл.2.4 видно, що рух капіталу ОТП-банку у 2017 році склав +1 069 067 тис.грн, у 2016 році - +914 668 тис.грн.; така зміна відбулась загалом завдяки зменшенню накопиченого дефіциту за рахунок капіталізації чистого прибутку, тому що протягом 2017 та 2016 років ОТП-банк не сплачував акціонеру дивіденди. Сума регулятивного капіталу ОТП-банку у 2017 році співпадає із сумою власного капіталу і становить 3 629 975 тис.грн. Варто зазначити, що кількісні показники, встановлені Базельським комітетом для забезпечення

адекватності капіталу, вимагають від Банку підтримувати мінімальні суми та співвідношення загального капіталу на рівні 8%.

Таблиця 2.4

Аналіз складу та руху капіталу ОТП-банку у 2015-2017 роках*

Показники	01.01.2016	01.01.2017	01.01.2018	Зміни	
				2016-2015	2017-2016
Акціонерний капітал	6 186 023	6 186 023	6 186 023	0	0
Емісійний дохід	405 075	405 075	405 075	0	0
Інший додатковий капітал	1 236 294	1 236 294	1 236 294	0	0
Резерв переоцінки інвестицій для продажу	(6 027)	(45 483)	2 219	-39 456	+47 702
Накопичений дефіцит	(6 175 125)	(5 221 001)	(4 199 636)	+954 124	+1 021 365
Всього капіталу	1 646 240	2 560 908	3 629 975	+914 668	+1 069 067

* Примітка: складено автором на основі [64, 65, 66]

Оскільки ОТП-банк отримав ліцензію Національного банку України № 191 5 жовтня 2011 (до 11 липня 2014 року), мінімальний розмір регулятивного капіталу банку (Н1) має становити: 200 мільйонів гривень - з 11 липня 2017 року; 300 мільйонів гривень - з 11 липня 2020 року; 400 мільйонів гривень - з 11 липня 2022 року; 500 мільйонів гривень - з 11 липня 2024 року. На кінець 2017 року ОТП-банком дотримано норматив Н1, зокрема $3\,629\,975 > 200\,000$ тис.грн.

Норматив достатності (адекватності) регулятивного капіталу (Н2) відображає здатність банку своєчасно і в повному обсязі розрахуватися за своїми зобов'язаннями, що випливають із торговельних, кредитних або інших операцій грошового характеру. Чим вище значення показника достатності (адекватності) регулятивного капіталу, тим більша частка ризику, що її беруть на себе власники банку; і навпаки, чим нижче значення показника, тим більша частка ризику, що її приймають на себе кредитори/вкладники банку. Норматив достатності (адекватності) регулятивного капіталу визначається як співвідношення регулятивного капіталу до сумарної балансової вартості активів і позабалансових зобов'язань, зважених за ступенем кредитного ризику. Згідно Інструкції про порядок регулювання діяльності банків в Україні, нормативне значення нормативу Н2 діючих банків має бути не менше ніж 10 відсотків [49].

За інформацією Річного звіту ОТП-банку за 2017 рік (примітка 28) коефіцієнт достатності регулятивного капіталу складає 15,1%. Отже, на кінець 2017 року ОТП-банком дотримано норматив Н2, зокрема $15,1\% > 10\%$.

Проаналізуємо динаміку зобов'язань ОТП-банку за 3 останні роки та їх структуру у звітному періоді (табл.2.5, рис.2.2, рис.2.3).

Таблиця 2.5

Динаміка зобов'язань АТ "ОТП банк" за 4 роки, тис.грн*

Показник	01.01.2015	01.01.2016	01.01.2017	01.01.2018
Зобов'язання, всього, у т.ч.:	19 269 764	19 508 225	22 271 470	26 202 423
1. Кошти банків та інших фінансових установ:	2 049 472	61 984	546	479
1.1. Кореспондентські рахунки інших банків	23 542	61 517	124	127
1.2. Кредити, отримані від міжнародних фінансових установ	1 552 682	467	422	352
1.3. Кредити, отримані від банків	473 248	-	-	-
2. Рахунки клієнтів	14 581 691	18 324 933	21 802 425	25 672 913
2.1. Поточні рахунки та депозити до запитання	8 159 254	10 722 884	16 071 964	21 773 502
2.2. Строкові депозити	6 422 437	7 602 049	5 730 461	3 899 411
3. Поточні зобов'язання з податку на прибуток	-	15 219	-	-
4. Інші зобов'язання	334 898	384 445	468 499	529 031
4.1. Інші фінансові зобов'язання	87 215	46 639	252 204	182 826
4.2. Інші нефінансові зобов'язання	247 683	337 806	216 295	346 205
5. Субординований борг	2 303 703	721 644	-	-

*Примітка: складено автором на основі [64, 65, 66]

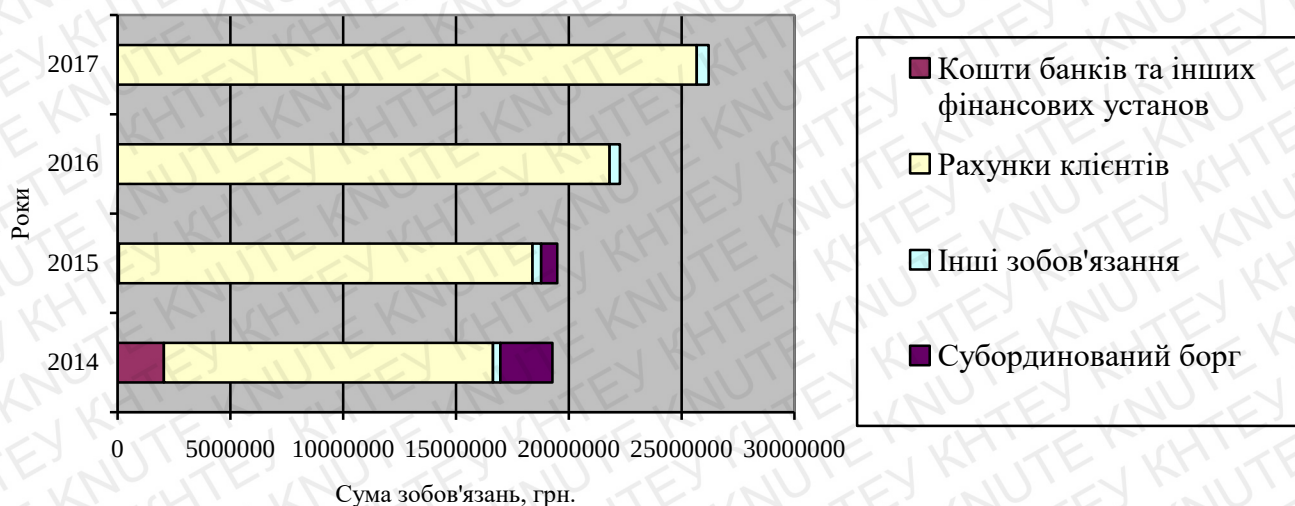

Рис.2.2. Динаміка та структура зобов'язань АТ "ОТП банк" у 2014-2017 роках, грн.*

* Примітка: складено автором на основі [64, 65, 66]

З табл.2.5, рис.2.2. видно, що спостерігається тенденція до зростання зобов'язань ОТП-банку. При цьому чітко видно, що найбільшу питому вагу займають депозитні операції, про що свідчать обсяги депозитів на рахунках клієнтів, залучених від фізичних та юридичних осіб. Саме депозитні операції ОТП-банку є основним джерелом формування його ресурсної бази. Станом на 01.01.2018 року кошти клієнтів становили 25 672 913 тис. грн, тобто 97,98% ($25\,672\,913 / 26\,202\,423 \times 100\%$) усіх зобов'язань банку.

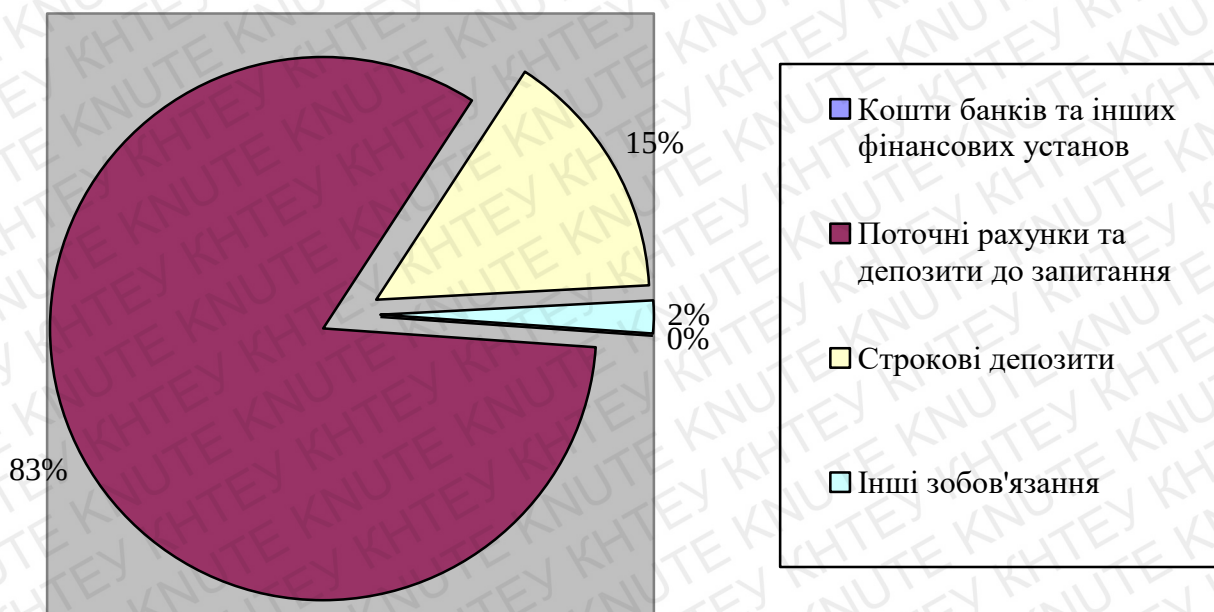

Рис.2.3. Структура зобов'язань АТ "ОТП банк" у 2017 році*

* Примітка: складено автором на основі [64]

З рис.2.3 видно, що у 2017 році в структурі зобов'язань АТ "ОТП банк" 83% припадає на поточні рахунки та депозити до запитання, тобто такі що не мають конкретного терміну повернення, а тому залучаються під низький процент; 15% - на строкові депозити, що залучаються під значно вищий процент, 2% - на інші зобов'язання.

Проаналізуємо динаміку активів ОТП-банку за 3 останні роки та їх структуру у звітному періоді (табл.2.6, рис.2.4, рис.2.5). З табл.2.6 видно, що спостерігається тенденція до зростання активів ОТП-банку, тобто динаміка активів є позитивною. Аналізуючи активи ОТП-банку у 2017 році, можна зробити

висновок, що основними серед його прибуткових операцій є кредитні, адже в активах банку кредити клієнтам становлять 60% (рис.2.4).

Таблиця 2.6

Динаміка активів АТ "ОТП банк" за 4 роки, тис.грн*

Показник	01.01.2015	01.01.2016	01.01.2017	01.01.2018
Активи, всього, у т.ч.:	20 844 209	21 154 465	24 832 378	29 832 398
Грошові кошти та рахунки у НБУ	1 557 044	1 011 863	1 940 805	2 182 720
Кошти в банках	1 812 414	2 079 701	2 051 772	3 703 612
Кредити клієнтам	15 350 383	13 398 541	15 211 493	17 488 991
Інвестиції, наявні для продажу	89 409	251 749	1 394 509	685 297
Інвестиції, утримувані для погашення	651 655	3 008 265	2 605 186	4 458 228
Інвестиції в дочірні компанії	89 966	-	-	-
Основні засоби та нематеріальні активи	364 325	344 702	336 621	405 146
Поточні активи з податку на прибуток	5 432	-	180 862	179 705
Відстрочені активи з податку на прибуток	515 133	626 681	720 744	467 237
Інвестиційна нерухомість	202 928	217 030	177 235	39 038
Інші активи	205 520	215 933	213 151	222 424

* Примітка: складено автором на основі [64, 65, 66]

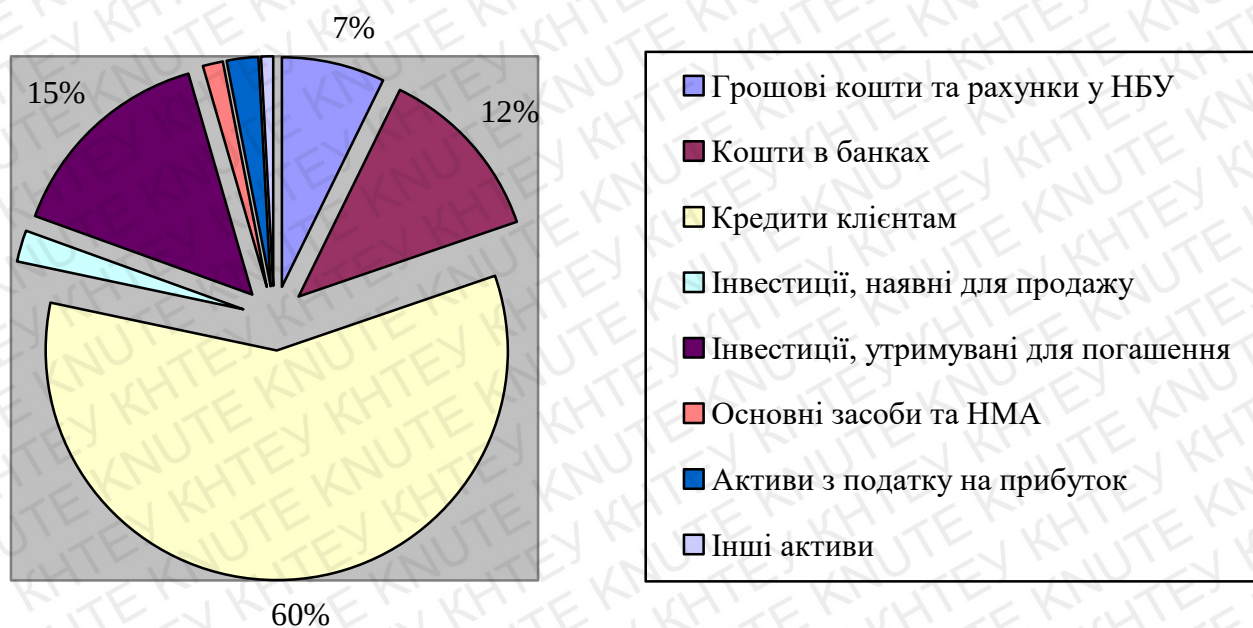

Рис.2.4. Структура активів АТ "ОТП банк" у 2017 році*

* Примітка: складено автором на основі [64]

При цьому з рис.2.5 видно, що частка кредитів клієнтам у структурі активів зменшується. Варто зауважити, що ОТП-Банк кредитує переважно юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців. У 2017 році частка таких кредитів становила 66% загального кредитного портфеля ОТП-банку.

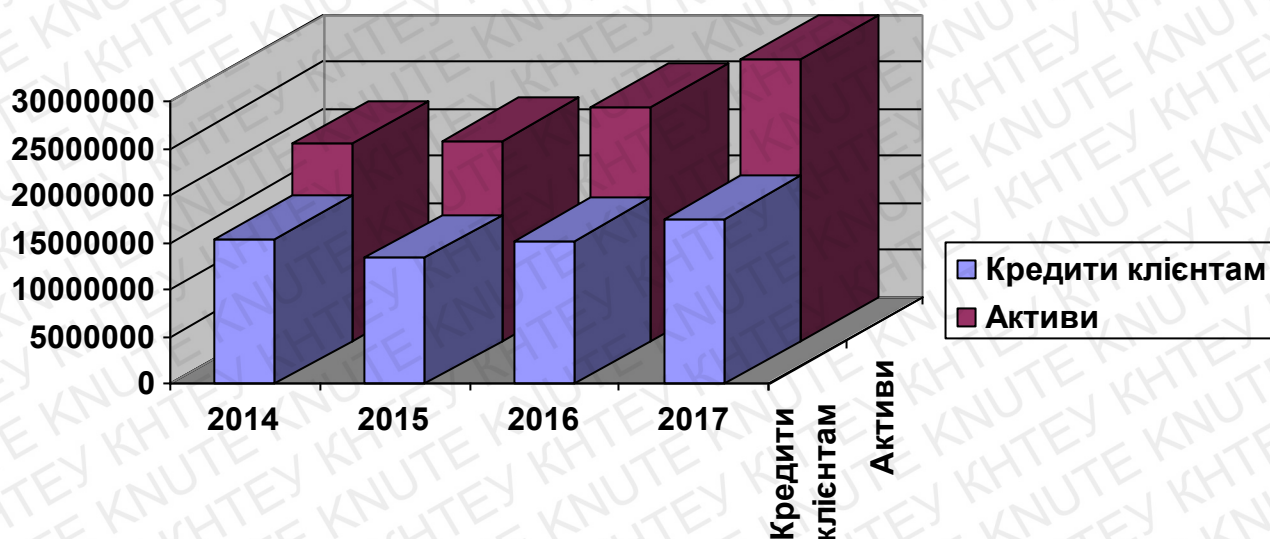

Рис.2.5. Динаміка активів та кредитів клієнтам АТ "ОТП банк" за 4 роки, тис.грн*

* Примітка: складено автором на основі [64, 65, 66]

Також значна частина активів банку знаходиться в інвестиціях, утримуваних до погашення (15%), що оцінюється позитивно, оскільки це свідчить про стабільні перспективи отримання фіксованих процентних доходів. Водночас, ОТП-банк надає кредити іншим банківським установам, частка таких операцій також значна і становить 12%.

2.3. Оцінка прибутковості банку

У практичній діяльності для оцінки прибутковості банку використовуються такі методи: 1) аналіз динаміки та структури формування прибутковості за допомогою абсолютних показників; 2) аналіз динаміки відносних показників прибутковості; 3) факторний аналіз показників прибутковості банку. Дати оцінку рівню прибутковості банку також можливо, застосовуючи аналіз фінансових коефіцієнтів. Згідно з цим аналізом передбачено: 1) порівняння фактичної розрахункової величини фінансового коефіцієнта з його нормативним значенням;

2) порівняння коефіцієнтів банку з коефіцієнтами конкурентів; 3) оцінка коефіцієнтів у динаміці (темп зростання, темп приросту показників).

На основі опрацьованого у першому розділі теоретичного матеріалу обґрунтовано, що основними абсолютними показниками прибутковості банківських установ є: чистий процентний прибуток, чистий непроцентний прибуток, прибуток до оподаткування, чистий прибуток. Тому насамперед необхідно провести аналіз динаміки та формування структури прибутковості за допомогою цих абсолютних показників. Основні показники фінансових результатів діяльності АТ "ОТП банк" за 4 останні роки узагальнені у табл. 2.7., рис.2.6.

Таблиця 2.7

**Динаміка основних показників фінансових результатів діяльності АТ
"ОТП банк" за 4 роки, тис.грн***

<i>Показник</i>	<i>01.01.2015</i>	<i>01.01.2016</i>	<i>01.01.2017</i>	<i>01.01.2018</i>
Чистий процентний прибуток	(1 769 804)	(475 322)	1 073 243	1 554 415
Чистий непроцентний прибуток	(753 252)	(1 302 890)	1 196 038	1 173 816
Прибуток до оподаткування	(3 894 928)	(2 938 349)	868 722	1 264 883
Чистий прибуток	(3 416 362)	(2 847 715)	954 124	1 021 365

* Примітка: складено автором на основі [64, 65, 66]

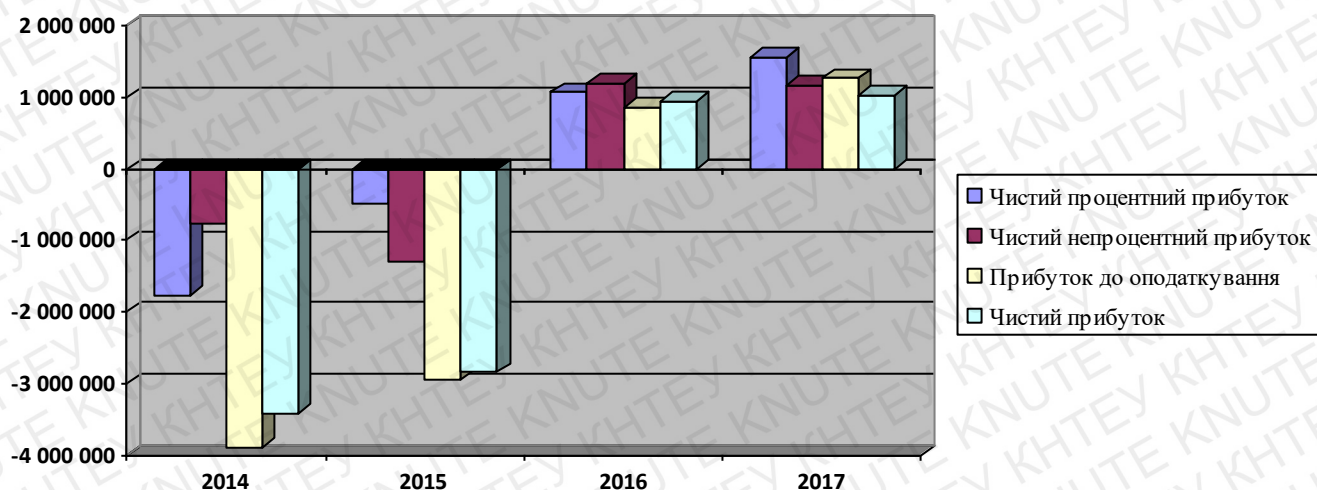

Рис.2.6. Показники фінансових результатів діяльності АТ "ОТП банк" за 4 останні роки, тис.грн.*

* Примітка: складено автором на основі [64, 65, 66]

З табл.2.7., рис.2.6 видно, що позитивні фінансові результати банк почав отримувати тільки у 2016 році, у попередніх двох роках спостерігалися збитки від банківської діяльності. При цьому спостерігається значне зростання у 2017 році чистого процентного прибутку, прибутку до оподаткування.

Проведемо аналіз динаміки та структури формування прибутковості АТ "ОТП банк" у 2016 та 2017 році (табл.2.8).

Таблиця 2.8

Структурно-динамічний аналіз формування чистого прибутку АТ "ОТП банк" у 2017 році*

Показники	2016 рік		2017 рік		Відхилення		
	Сума, тис.грн	% у структурі	Сума, тис.грн	% у структурі	Абс., тис.грн.	Відн., %	Структури, пункти
1. Чистий процентний прибуток	1 073 243	47,3	1 554 415	57,0	+481 172	+44,8	+9,7
2. Чистий непроцентний прибуток	1 196 038	52,7	1 173 816	43,0	-22 222	-1,9	-9,7
3. Операційний прибуток (п.1 + п.2)	2 269 281	100	2 728 231	100	+458 950	+20,2	x
4. Операційні (адміністративні) витрати	(1 400 559)	(61,7)	(1 463 348)	(53,6)	+62 789	+4,5	-8,1
5. Прибуток до оподаткування (п.3 – п.4)	868 722	38,3	1 264 883	46,4	+396 161	+45,6	+8,1
6. Витрати / відшкодування з податку на прибуток	85 402	9,8	(243 518)	(19,3)	-158 116	-185,1	-9,5
7. Чистий прибуток (п.5 ±п.6)	954 124	48,1	1 021 365	27,1	+67 241	+7,0	-21

* Примітка: складено автором на основі [64]

З табл.2.8 видно, що у 2017 році зростання чистого процентного прибутку склало +44,8%, при цьому його частка у структурі операційного прибутку зросла на 9,7 пунктів, що свідчить про проведення банком ефективної кредитно-депозитної політики та грамотне управління середніми відсотковими ставками. За рахунок збільшення чистого процентного прибутку зріс операційний прибуток банку на 20,2%, що уможливило зменшення у структурі розподілу операційного прибутку у 2017 році частки адміністративних та інших операційних витрат банку (на 8,1 пункти), хоча спостерігається загальна тенденція до їх зростання на 4,5%.

За рахунок зменшення частки розподілу операційного прибутку на покриття операційних витрат збільшено прибуток до оподаткування на 45,6%. Це відповідає стратегії банку щодо запланованого його збільшення щороку на 29,9% та свідчить про ефективне управління прибутковістю банку.

Розподіл прибутку до оподаткування на задоволення фінансових інтересів держави у формі податку на прибуток за даними табл.2.21 показав, що у 2016 році банк отримав відшкодування з податку на прибуток, що збільшило суму чистого прибутку банку на 9,8%. У 2017 році банк виконав зобов'язання перед державою з податку на прибуток, що зменшило суму прибутку до оподаткування на 19,3%, відтак чистий прибуток банку склав 27,1%. Чистий прибуток банку має позитивну динаміку, його зростання у 2017 році склало 7%, що свідчить про стійкість економічного зростання банку та збереження фінансового капіталу.

В оцінці прибутковості банку за абсолютними показниками увагу слід звернути на показник «чистого процентного прибутку», оскільки його значення загалом дає оцінку прибутковості банку, а якщо розглядати його у динаміці, то, відповідно, це може дати банку широкий діапазон інформації про потребу у зміні процентної ставки, обсягу та структури дохідних активів і зобов'язань. Результати структурного аналізу чистого процентного прибутку ОТП-банку у 2017 році наведені у табл.2.9.

З табл.2.9 видно, що найбільший вплив на формування прибутковості ОТП-банку у 2017 році спричинило зменшення відрахувань до резерву на покриття збитків на знецінення активів, за якими нараховуються проценти, на 51,8%. Хоча й спостерігається позитивна динаміка у формуванні чистого процентного прибутку (+44,8%), але вона була досягнута за рахунок більшого зменшення процентних витрат (на 111 929 тис.грн.) у порівнянні із зменшенням процентних доходів (на 53 226 тис.грн.). Найбільші процентні доходи банк отримує за кредитами клієнтам, але у 2017 році відбувається їх зменшення на 6,1%. Найбільші процентні витрати банк визнає за рахунками клієнтів, але у 2017 році також відбувається їх зменшення на 6,3%, що свідчить про певну рівновагу у зменшенні масштабів діяльності банку.

**Структурний аналіз формування чистого процентного прибутку АТ
"ОТП банк" у 2017 році***

<i>Показники</i>	<i>2016 рік</i>		<i>2017 рік</i>		<i>Відхилення</i>		
	Сума, тис.грн	% у структурі	Сума, тис.грн	% у структурі	Абс., тис.грн.	Відн., %	Структури, пункти
1. Процентні доходи, всього, у т.ч.:	3 088 820	100	3 035 594	100	-53226	-1,7	х
- процентні доходи за кредитами клієнтам	2 700 972	87,4	2 536 108	83,5	-164 864	-6,1	-3,9
- процентні доходи за інвестиціями, утримуваними до погашення	289 833	9,4	340 670	11,2	+50 837	+17,5	+1,8
- процентні доходи за інвестиціями, наявними для продажу	64 871	2,1	135 651	4,5	+70 780	+109,1	+2,4
- процентні доходи за коштами в банках	33 144	1,1	23 165	0,8	-9 979	-30,1	-0,3
2. Процентні витрати, всього, у т.ч.:	(1 199 459)	100	(1 087 530)	100	-111 929	-9,3	х
- процентні витрати за рахунками клієнтів	(1 153 795)	96,2	(1 080 560)	99,4	-73 235	-6,3	+3,2
- процентні витрати за субординованим боргом	(38 612)	3,2	-	0	-38 612	-100	-3,2
- процентні витрати за коштами банків та інших фінансових установ	(7 052)	0,6	(3 946)	0,4	-3 106	-44,0	-0,2
- процентні витрати за облігаціями власного боргу	-	0	(3 024)	0,2	+3 024	+100	+0,2
3. Чистий процентний дохід до формування резерву (п.1 – п.2)	1 889 361	100	1 948 064	100	+58 703	+3,1	х
4. Формування резерву	(816 118)	(43,2)	(393 649)	(20,2)	-422 469	-51,8	-23
5. Чистий процентний прибуток (п.3 – п.4)	1 073 243	56,8	1 554 415	79,8	+481 172	+44,8	х

* Примітка: складено автором на основі [64]

Оскільки показник чистого прибутку банку застосовується при розрахунку відносних показників прибутковості банку, проведемо його трендовий аналіз (табл.2.10). З табл.2.10 видно, що у звітному періоді чистий прибуток банку має тенденцію до зростання (на +67241), його темп приросту склав 7%, що свідчить про позитивну динаміку.

Трендовий аналіз чистого прибутку АТ "ОТП банк"*

Звітна дата або звітний період часу (рівні ряду динаміки), n	Значення показника	Абсолютне відхилення (абс.приріст), тис.грн		Темп зростання, %		Відносне відхилення (темپ приросту), %	
		базисне	ланцюгове	базисний	ланцюговий, T	базисне	ланцюгове
2013	349 406	-	-	-	-	-	-
2014	(3 416 362)	-3765768	-3 765 768	x	x	x	x
2015	(2 847 715)	-3197121	+568 647	x	120,0	x	+20,0
2016	954 124	+604718	+3 801 839	273,1	x	+173,1	x
2017	1 021 365	+671959	+67241	292,3	107,0	+192,3	+7,0
Аналітичні операції:							
Розрахунок тенденції зростання чистого прибутку банку: $T_{оп} = \sqrt[4]{T_1 \times T_2 \times T_3 \times T_4}$				$T_{оп} = \sqrt[4]{1 \times 1,2 \times 1 \times 1,07} = \sqrt[4]{1,284} = 1,064$ або 106,4%; середній щорічний приріст протягом 5 років - 6,4%			

* Примітка: складено автором на основі [64, 65, 66]

Варто зауважити, що згідно правил компаративного аналізу фінансової звітності [42, с.28-32], якщо з'являється від'ємна сума в базовому періоді і додатня в наступному (звітному) періоді (чи навпаки), не можна розрахувати істотну відсоткову зміну. Відтак, за окремими рядами динаміки будуть відсутні темпи зростання та приросту чистого прибутку банку, при цьому при розрахунку середньої тенденції зростання ці відсутні значення ланцюгового темпу зростання прирівнюються до 1. Отже, за останні 5 років середня загальна тенденція зростання чистого прибутку банку є позитивною та складає в середньому 6,4% приросту щорічно.

Коефіцієнтний аналіз (*ratio analysis*) встановлює співвідношення між показниками фінансових звітів, що є абсолютними величинами. Хоча фінансові аналітики застосовують різноманітні фінансові коефіцієнти та їх групування, найчастіше для оцінки прибутковості банку використовуються показники прибутковості власного капіталу, прибутковості активів, чистого спреду та чистої процентної маржі. Результати коефіцієнтного аналізу прибутковості ОТП-банку у звітному періоді узагальнені у табл.2.11.

Коефіцієнтний аналіз прибутковості ОТП-банку у звітному періоді*

Ключові показники	2016	2017	Відхи- лення	Опт. знач.	Напря- м зміни	
1. Процентні доходи	3 088 820	3 035 594	-53 226	х	негат.	
2. Процентні витрати	1 199 459	1 087 530	-111 929	х	позит.	
3. Чистий процентний прибуток (до формування резерву) (п.1 – п.2)	1 889 361	1 948 064	+58 703	х	позит.	
4. Чистий прибуток	954 124	1 021 365	+67 241	х	позит.	
5. Середній власний капітал	2 103 574	3 095 441	+991 867	х	позит.	
6. Середні пасиви, за якими сплачуються проценти	20 455 766	23 738 182	+3 282 416	х	позит.	
7. Середні активи	22 993 422	27 332 388	+4 338 966	х	позит.	
8. Середні активи, що приносять процентний дохід	20 000 608	23 799 544	+3 798 936	х	позит.	
9. Середня ставка процентних доходів (п.1 / п.8 × 100%), %	15,44	12,75	-2,69	х	негат.	
10. Середня ставка процентних витрат (п.2 / п.6 × 100%), %	5,86	4,58	-1,28	х	позит.	
Розрахунки коефіцієнтів:						
Показники	Формула розрахунку	2016	2017	Відхи- лення	Опт. знач.	Напря- м зміни
1. Прибутковість власного капіталу ROE (Return on Equity) ,% – K ₁	$K_1 = \frac{\text{Чистий прибуток}}{\text{Сер.власний капітал}}$	45	33	-12	> 15	негат.
2. Прибутковість активів - ROA (Return on Assets), % – – K ₂	$K_2 = \frac{\text{Чистий прибуток}}{\text{Сер. активи}}$	4,1	3,7	-0,4	> 1	негат.
3. Чистий спред, % – K ₃	K ₃ = Сер.ставка процентних доходів – Сер.ставка процентних витрат	9,58	8,17	-1,41	> 1,25	негат.
4. Чиста процентна маржа, % – – K ₄	$K_4 = \frac{\text{Чист. процент. прибуток}}{\text{Сер. активи}}$	8,22	7,13	-1,09	> 4,5	негат.

* Примітка: складено автором на основі [64]

З табл.2.11 видно, що у звітному періоді всі коефіцієнти прибутковості ОТП-банку є вищими за оптимальні значення.

Отже, підсумовуючи вищесказане, можна сказати, що в ПАТ «ОТП Банк» здійснюється ефективне управління генеруванням прибутку; високе значення коефіцієнта ROE свідчить про високу віддачу власних фінансових ресурсів банку, але спостерігається негативна тенденція у його динаміці; високе значення коефіцієнта ROA свідчить для інвесторів та кредиторів про високу

генеруючу потужність активів банку та ефективне використання управлінським персоналом фінансових ресурсів банку; зменшення чистого спреда на 1,41% свідчить про загострення конкурентної боротьби на банківському ринку; високе значення чистої процентної маржі (7,13%) свідчить про нормальну потужність банку генерувати чистий процентний дохід та ефективне управління управлінським персоналом кредитно-депозитною політикою.

РОЗДІЛ 3

ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ ПРИБУТКОВІСТЮ БАНКУ

3.1 Основні напрями вдосконалення механізмів реалізації управління прибутковістю банку

Управління прибутковістю банку є процесом розробки та прийняття управлінських рішень за всіма основними аспектами формування, розподілу та використання прибутку у банку. Огляд фахової літератури показав, що процес вдосконалення механізмів реалізації управління прибутковістю банку може розвиватися двома шляхами: перший – через вдосконалення управління прибутком банку; другий – через вдосконалення управління вартістю банку. Безумовно, головною метою управління прибутковістю банку є забезпечення максимізації добробуту засновників та учасників банку в поточному періоді та на перспективу. Тому основним напрямком вдосконалення механізмів реалізації управління прибутковістю банку рекомендується обрати пошук проблем управління прибутковістю банку через застосування факторного методу декомпозиційного аналізу показника прибутковості *ROE*.

Показник *ROE* є вимірником дохідності для акціонерів банку. Він приблизно встановлює розмір чистого прибутку, який отримують акціонери від інвестування капіталу, тобто ризику, на який вони йдуть, надаючи свої кошти на отримання прийнятного рівня прибутку. Методика декомпозиційного аналізу дає змогу дослідити залежність між показниками прибутковості і ризику банку та виявити вплив окремих чинників на ефективність його діяльності (формула 3.1).

$$ROE = ROA \times EM \quad (3.1)$$

де *EM* - мультиплікатор капіталу банку.

Фактично взаємозв'язок *ROE* і *ROA* демонструє фундаментальну залежність між прибутковістю та ризикованістю діяльності. Цей взаємозв'язок свідчить про те, що банківський прибуток дуже чутливий до того, за рахунок яких джерел

формується ресурси банку – боргових зобов'язань, включаючи депозити, чи коштів власників банку. Банк навіть з низьким рівнем прибутковості активів може досягти високого рівня прибутковості капіталу за рахунок активного використання боргових зобов'язань та незначного використання капіталу акціонерів. В табл. 3.1 наведені показники співвідношення боргових зобов'язань та власного капіталу, яких необхідно дотримуватися для досягнення рівня прибутковості, до якого прагнуть власники банку.

Таблиця 3.1

Співвідношення ризикованості та прибутковості діяльності банку*

Мультиплікатор капіталу (<i>EM</i>)	Можливий рівень прибутковості активів (<i>ROA</i>), %			
	0,5	1	1,5	2,0 і більше
	Необхідний рівень прибутковості власного капіталу (<i>ROE</i>), %			
5	2,5	5,0	7,5	10,0
10	5,0	10,0	15,0	20,0
15	7,5	15,0	22,5	30,0
20	10,0	20,0	30,0	40,0

* Примітка: складено автором за джерелом [10, с.43]

Як видно з табл.3.1, через зниження ефективності діяльності, яка відображається показником *ROA*, банк повинен брати на себе більший ризик через підвищення співвідношення боргових зобов'язань та власного капіталу для досягнення рівня прибутковості, якого бажають його акціонери.

Не менш важливою формулою для декомпозиційного аналізу прибутковості банку, що побудована на основі *ROE* та передбачає декомпозицію показника *ROA*, уможливаючи при цьому пошук нових сфер реалізації ефективного управління прибутковістю банку, є формула (3.2):

$$ROE = NPM \times TAT \times EM \quad (3.2)$$

де *NPM* – чиста маржа діяльності банку; *TAT* – віддача активів банку.

Кожен елемент рівняння, наведеного у формулі 3.2 є контрольним індикатором того чи іншого аспекту банківських операцій: чиста маржа прибутковості діяльності банку *NPM* відображає ефективність управління витратами та політику встановлення цін на банківські послуги; коефіцієнт використання активів *TAT* відображає політику управління портфелем, особливо в

частині структури активів банку та доходів за ними; мультиплікатор власного капіталу EM відображає фінансовий важіль або політику фінансування. Якщо будь-який із вказаних показників починає зменшуватися, менеджери повинні звернути увагу на це та виявити причини такої зміни.

Незначні корективи, внесені у формулу 3.2 через декомпозицію показника NPM , дозволяють скласти рівняння, яке може бути використане для виявлення проблем у чотирьох сферах управління банком: управління податками банку, управління витратами, управління активами та управління ресурсами банку (формула 3.3).

$$ROE = TPS \times OPM \times TAT \times EM \quad (3.3)$$

де TPS - структура оподаткованого прибутку; OPM - операційна рентабельність банківської діяльності.

Як видно з формули 3.3, показник чистої маржі діяльності банку NPM було поділено на дві частини: 1) показник ефективності управління податками TPS , що відображає використання банком інструментів для мінімізації податків; 2) показник ефективності операційної діяльності та контролю за витратами OPM . Якщо один з вищенаведених у формулі 3.3 показників почав знижуватися, менеджерам необхідно провести детальний аналіз ефективності організації роботи у даній сфері. Наприклад, якщо коефіцієнт ефективності управління податками знизився, у наступному році менеджерам необхідно звернути увагу на те, яким чином виконується податкове планування та контроль за його виконанням. Якщо співвідношення операційних доходів та активів різко знижується, необхідно провести ретельний аналіз політики формування портфеля активів для того, щоб виявити, чи не зумовлене таке зниження факторами, які можуть бути об'єктами управління та контролю менеджерів.

Пошук проблем управління прибутковістю банку не може вважатися повним без проведення факторного аналізу прибутку до оподаткування (ПО), який формується під впливом таких факторів: зміни обсягу власного капіталу банку (K), зміни операційної рентабельності діяльності банку (OPM), зміни рівня використання активів банку (TAT) та зміни мультиплікатора капіталу (EM) (формула 3.4).

$$ПО = K \times OPM \times TAT \times EM \quad (3.4)$$

Скориставшись інформацією щодо капіталу, активів та фінансових результатів діяльності ОТП-банку, оцінимо вплив факторів на зміну прибутку до оподаткування ОТП-банку (табл.3.2).

Таблиця 3.2

Факторний аналіз формування прибутку до оподаткування ОТП-банку у звітному періоді*

<i>Ключові показники</i>	<i>2017, (1)</i>	<i>2016, (0)</i>	<i>Абс. відх., Δ</i>	<i>Відн. відх., Δ%</i>
1. Прибуток до оподаткування (ПО)	1 264 883	868 722	+396 161	+45,6
2. Доходи (Д)	4 529 499	4 227 012	+302 487	+7,16
3. Середні активи (А)	27 332 388	22 993 422	+4 338 966	+18,87
4. Середній капітал (К)	3 095 441	2 103 574	+991 867	+47,15
Розрахунки відносних показників:				
5. Операційна рентабельність банківської діяльності (Operating profit margin, OPM), % (п.1 / п.2)	27,93	20,55	+7,38	+35,9
6. Ресурсовіддача (оборотність активів) банку (Total Asset Turnover, TAT) (п.2 / п.3)	0,166	0,184	-0,018	-9,8
7. Мультиплікатор капіталу (Equity Multiplier, EM) (п.3 / п.4)	8,83	10,93	-2,1	-19,2
Аналітичні операції:				
$ПО = K \times OPM \times TAT \times EM$				
1. Побудова 4-х факторної мультиплікативної моделі прибутку до оподаткування банку:	$ПО_{(0)} = 868\,722 \approx$ $2\,103\,574 \times 20,55/100\% \times 0,184 \times 10,93$ $ПО_{(1)} = 1\,264\,883 \approx$ $3\,095\,441 \times 27,93/100\% \times 0,166 \times 8,83;$ $\Delta ПО = 1\,264\,883 - 868\,722 = +396\,161$			
2. Розрахунок впливу фактору 1 - зміни обсягу капіталу банку: $\Delta ПО_{(Ф1)} = \Delta K \times OPM_{(0)} \times TAT_{(0)} \times EM_{(0)}$	$(+991\,867) \times 20,55/100\% \times 0,184 \times 10,93 =$ $+409\,924 \text{ тис.грн.}$			
3. Розрахунок впливу фактору 2 - зміни операційної рентабельності діяльності банку: $\Delta ПО_{(Ф2)} = K_{(1)} \times \Delta OPM \times TAT_{(0)} \times EM_{(0)}$	$3\,095\,441 \times (+7,38)/100\% \times 0,184 \times 10,93 =$ $+459\,427 \text{ тис.грн.}$			
4. Розрахунок впливу фактору 3 - зміни ресурсовіддачі: $\Delta ПО_{(Ф3)} = K_{(1)} \times OPM_{(1)} \times \Delta TAT \times EM_{(0)}$	$3\,095\,441 \times 27,93/100\% \times (-0,018) \times 10,93 =$ $-170\,093 \text{ тис.грн.}$			
5. Розрахунок впливу фактору 4 - зміни структури джерел фінансування діяльності банку: $\Delta ПО_{(Ф4)} = K_{(1)} \times OPM_{(1)} \times TAT_{(1)} \times \Delta EM$	$3\,095\,441 \times 27,93/100\% \times 0,166 \times (-2,1) =$ $-301\,384 \text{ тис.грн.}$			
6. Перевірка достовірності розрахунків впливу факторів:	$\Delta ПО = +396\,161 \approx$ $(+409\,924) + 459\,427 + (-170\,093) + (-301\,384)$			

* Примітка: розроблено автором

З табл.3.2 видно, що у звітному періоді позитивний вплив на формування прибутковості банку спричинили: на +409 924 тис.грн. – збільшення обсягу капіталу банку, на +459 427 тис.грн. – підвищення операційної рентабельності банківської діяльності, що свідчить про ефективне управління витратами та капіталом банку. Негативний вплив на формування прибутковості банку спричинили: на -170 093 тис.грн. – зниження ресурсовіддачі банку, на -301 384 тис.грн. – зміна структури джерел фінансування діяльності банку, що свідчить про неефективне управління активами та структурою пасивів банку. Управлінському персоналу насамперед необхідно шукати резерви в напрямку оптимізації структури пасивів з урахуванням показника WACC.

Як видно з табл.3.2, у звітному періоді показник мультиплікатору капіталу (*EM*) ОТП-банку дорівнює 8,83 (≈ 10), а коефіцієнт прибутковості активів (*ROA*), який був розрахований у розділі 2, дорівнює 3,7% ($\geq 2\%$). За наявності такої інформації уможливорюється оцінка залежності між прибутковістю та ризикованістю діяльності банку через оцінку ефективності управління співвідношенням боргових зобов'язань та власного капіталу для досягнення рівня прибутковості, якого бажають його акціонери. Отже, виходячи із співвідношень ризикованості та прибутковості діяльності банку, наведених у табл.3.1, можна встановити, що показник рентабельності власного капіталу (*ROE*) ОТП-банку має бути не меншим за 20%. У звітному періоді коефіцієнт прибутковості капіталу банку (*ROE*), який був розрахований у розділі 2, дорівнює 33%, що дозволяє зробити висновок про те, що управлінський персонал може брати на себе більший ризик через підвищення співвідношення боргових зобов'язань та власного капіталу та збільшувати показник мультиплікатору капіталу *EM* до 15.

Результати факторного аналізу формування прибутковості капіталу ОТП-банку у звітному періоді представлені у табл.3.3. З табл.3.3 видно, що у звітному періоді позитивний вплив на формування прибутковості капіталу банку спричинили: на +16,24% – підвищення операційної рентабельності банківської діяльності, що свідчить про ефективне управління витратами банку.

**Факторний аналіз формування прибутковості капіталу ОТП-банку у
звітному періоді***

Ключові показники	2017, (1)	2016, (0)	Абс. відх., Δ	Відн. відх., Δ%
1. Чистий прибуток (ЧП)	1 021 365	954 124	+67 241	+7,05
2. Прибуток до оподаткування (ПО)	1 264 883	868 722	+396 161	+45,6
3. Доходи (Д)	4 529 499	4 227 012	+302 487	+7,16
4. Середні активи (А)	27 332 388	22 993 422	+4 338 966	+18,87
5. Середній власний капітал (К)	3 095 441	2 103 574	+991 867	+47,15
Розрахунки відносних показників:				
6. Операційна рентабельність банківської діяльності (Operating profit margin, OPM), % (п.2 / п.3)	27,93	20,55	+7,38	+35,9
7. Ресурсовіддача (оборотність активів) банку (Total Asset Turnover, TAT) (п.3 / п.4)	0,166	0,184	-0,018	-9,8
8. Мультиплікатор капіталу (Equity Multiplier, EM) (п.4 / п.5)	8,83	10,93	-2,1	-19,2
9. Структура оподаткованого прибутку (Taxable Profits Structure, TPS) (п.1 / п.2)	0,807	1,098	-0,291	-26,5
10. Прибутковість капіталу (Return on Equity, ROE), % (п.1 / п.5)	33,0	45,36	-12,36	-27,3
Аналітичні операції:				
1. Побудова 4-х факторної мультиплікативної моделі прибутковості капіталу банку:	ROE = OPM × TAT × EM × TPS			
	ROE ₍₀₎ = 45,36 ≈ 20,55 × 0,184 × 10,93 × 1,098			
	ROE ₍₁₎ = 33,0 ≈ 27,93 × 0,166 × 8,83 × 0,807			
2. Розрахунок впливу фактору 1 - зміни операційної рентабельності діяльності банку: ΔROE _(Ф1) = Δ OPM × TAT ₍₀₎ × EM ₍₀₎ × TPS ₍₀₎	ΔROE = 33,0 – 45,36 = -12,36%			
3. Розрахунок впливу фактору 2 – зміни ресурсовіддачі: ΔROE _(Ф2) = OPM ₍₁₎ × Δ TAT × EM ₍₀₎ × TPS ₍₀₎	(+7,38) × 0,184 × 10,93 × 1,098 = +16,29%			
4. Розрахунок впливу фактору 3 – зміни структури джерел фінансування діяльності банку: ΔROE _(Ф3) = OPM ₍₁₎ × TAT ₍₁₎ × Δ EM × TPS ₍₀₎	27,93 × (-0,018) × 10,93 × 1,098 = -6,03%			
5. Розрахунок впливу фактору 4 – зміни податкових різниць: ΔROE _(Ф4) = OPM ₍₁₎ × TAT ₍₁₎ × EM ₍₁₎ × ΔTPS	27,93 × 0,166 × (-2,1) × 1,098 = -10,69%			
6. Перевірка достовірності розрахунків впливу факторів:	27,93 × 0,166 × 8,83 × (-0,291) = -11,91%			
	ΔROE = -12,36% ≈ (+16,29) + (-6,03) + (-10,69) + (-11,91)			

* Примітка: розроблено автором

Негативний вплив на формування прибутковості банку спричинили: на - 6,03% – зниження ресурсовіддачі банку, на -10,69% – зміна структури джерел фінансування діяльності банку, на -11,91% - зміна податкових різниць, що

свідчить про неефективне управління активами, зобов'язаннями та податками банку. Управлінському персоналу насамперед необхідно шукати резерви через нове податкове планування, а також оптимізувати структуру пасивів з урахуванням показника WACC.

Для повної оцінки формування прибутковості банку також необхідно проаналізувати мультиплікативний ефект капіталу (*МЕК*) банку та додану вартість банку (табл.3.4).

Таблиця 3.4

**Оцінка мультиплікативного ефекту капіталу та доданої вартості ОТП-
банку у звітному періоді***

<i>Ключові показники</i>	<i>2017, (1)</i>	<i>2016, (0)</i>	<i>Абс. відх., Δ</i>
1. Операційний прибуток (<i>ОП</i>)	2 728 231	2 269 281	+458 950
2. Середні активи (<i>A</i>)	27 332 388	22 993 422	+4 338 966
3. Середній капітал (<i>K</i>)	3 095 441	2 103 574	+991 867
4. Середня ставка процентних витрат, % (<i>СПВ</i>)	4,58	5,86	-1,28
5. Мультиплікатор капіталу (<i>ЕМ</i>)	8,83	10,93	-2,1
6. Прибутковість капіталу (<i>Return on Equity, ROE</i>), %	33,0	45,36	-12,36
<i>Допоміжні розрахункові показники:</i>			
7. Економічна рентабельність банку (<i>Basic Earning Power, BEP</i>), % (п.1 / п.2 × 100%)	9,98	9,87	+0,11
<i>Аналітичні операції:</i>			
<i>Визначення мультиплікативного ефекту капіталу банку: $МЕК = (BEP - СПВ) \times ЕМ$</i>	$(9,98 - 4,58) \times 8,83 = +47,7\%$		
<i>Визначення доданої вартості банку (<i>Economic Value Added, EVA</i>): $EVA = (ROE - СПВ) / 100\% \times K$</i>	$(33,0 - 4,58) / 100\% \times 3\,095\,441 = 879\,724 \text{ тис.грн.}$		

* Примітка: розроблено автором

З табл.3.4 видно, що банк ефективно залучає і використовує «платні» ресурси, тобто пасиви, за якими сплачуються проценти, не порушуючи при цьому фінансової стійкості. Зокрема, збільшення середніх пасивів банку, за якими сплачуються проценти, забезпечило приріст середніх залишків капіталу банку на +47,7%, що свідчить про ефективне управління спредом. Водночас, власним капіталом банку було згенеровано додану економічну вартість, яка складає 879 724 тис.грн, що свідчить про збереження фінансового капіталу банку, «цінність» здійснених у минулому періоді банківських операцій управлінським персоналом, зростання вартості банку та якість управлінської діяльності менеджменту банку.

3.2 Шляхи оптимізації управління доходів та витрат банку

Фактично прибутковість банку залежить від його доходів та витрат. Доходи та витрати – це складники фінансового результату. Отже, для отримання правильної відповіді на питання щодо можливих шляхів оптимізації управління прибутковістю банку значну роль відіграє дослідження проміжних показників — витрат та доходів банківської установи.

Як вказано у нормативно-правових актах НБУ, доходи трактуються як збільшення економічних вигод у вигляді збільшення активів або зменшення зобов'язань, що призводить до збільшення власного капіталу (за винятком збільшення капіталу за рахунок внесків акціонерів), а витрати — як зменшення економічних вигод у вигляді вибуття активів чи збільшення зобов'язань, які призводять до зменшення власного капіталу (за винятком зменшення капіталу внаслідок його вилучення чи розподілу власниками).

З метою оптимізації управління прибутковістю банківської діяльності як джерела формування банківського капіталу, що забезпечує стабільність фінансового стану банку, здійснюється комплексний аналіз його доходів і витрат. Завданням такого аналізу є: визначення постатейної структури доходів і витрат та їх динаміки; оцінка виконання фінансового плану або бізнес-плану за показниками доходів і витрат; виявлення факторів та визначення ступеня їх впливу на зміну доходів та витрат; розроблення заходів щодо використання резервів підвищення прибутковості банківської діяльності;

З наукових джерел визначено наступні класифікаційні ознаки доходів банку (рис.3.1).

Рис.3.1 Класифікація доходів банку*

* Примітка: складено автором за джерелом [17]

Процентний дохід складається з доходів за коштами, розміщеними в інших банках, кредитами суб'єктам господарської діяльності і фізичним особам, іншими кредитами та доходу за цінними паперами, одержаного у вигляді відсотків. Комісійний дохід утворюється внаслідок розрахунково-касового та кредитного обслуговування банків і інших клієнтів. Доход від торговельних операцій є наслідком торгівлі цінними паперами, іноземною валютою та іншими фінансовими інструментами, що здійснюється з ініціативи банку і не є виконанням доручень клієнтів. До інших банківських операційних доходів належить дивідендний дохід, дохід від оперативного лізингу, штрафи та пені, отримані за банківськими операціями. Інші небанківські доходи є наслідком здійснення банком господарських операцій. До них належать доходи від продажу основних засобів та матеріальних цінностей, штрафи та пені, отримані за господарськими операціями.

Загальна оцінка доходів ОТП-банку за їх напрямками, як це передбачено у Звіті про фінансові результати (додаток А), здійснюється за допомогою аналітичної таблиці (табл.3.5.).

Таблиця 3.5

Аналіз структури і динаміки доходів ОТП-банку у звітному періоді*

Напрямки доходів	Базовий рік 2016 рік		Звітний рік 2017 рік		Відхилення		
	Тис.грн	%	Тис.грн	%	Абс., тис.грн	Відн., %	Струк- тури, пункти
1. Процентні доходи	3 088 820	73,1	3 035 594	68,2	-53 226	-1,72	-4,9
2. Комісійні доходи	936 731	22,2	1 154 533	25,9	+217 802	+23,25	+3,7
3. Дохід від операцій купівлі-продажу	126 179	3,0	206 683	4,6	+80 504	+63,8	+1,6
4. Інші операційні доходи	20 437	0,5	(10 581)	(0,2)	-31 018	-151,77	-0,7
5. Інші доходи	54 845	1,2	66 442	1,5	+11 597	+21,15	+0,3
Разом доходів, у тому числі:	4 227 012	100	4 452 671	100	+225 659	+5,34	x
- процентні (п.1)	3 088 820	73,1	3 035 594	68,2	-53 226	-1,72	-4,9
- непроцентні (п.2 + п.3 + п.4 + п.5)	1 138 192	26,9	1 417 077	31,8	+278 885	+24,5	+4,9

* Примітка: складено автором на основі [64]

Дані таблиці 3.5 свідчать про те, що у звітному періоді загальні доходи банку збільшилися на 225 659 тис. грн, або на 5,34 %, при цьому у структурі доходів на процентні припадає 68,2%, а не процентних – 31,8%. Найбільше зростання відбулось за рахунок збільшення комісійних доходів на 217 802 тис. грн. або 23,25%. Загальне збільшення доходів банку супроводжувалося зменшенням процентних доходів на 53 226 тис.грн, або 1,72%. Все це свідчить про активну діяльність банку на ринку розрахунково-касового обслуговування, валютних ресурсів та цінних паперів та сигналізує про неефективне управління кредитним портфелем.

Аналіз постатейної структури процентних доходів ОТП-банку та їх динаміки уможлиблює виявлення причин, що зумовили їх негативні зміни (табл.3.6).

Таблиця 3.6

Аналіз структури і динаміки процентних доходів ОТП-банку у звітному періоді*

Напрямки процентних доходів	Базовий рік 2016 рік		Звітний рік 2017 рік		Відхилення		
	Тис.грн	%	Тис.грн	%	Абс., тис.грн	Відн., %	Структури, пункти
1. Процентні доходи за кредитами клієнтам	2 700 972	87,4	2 536 108	83,5	-164 864	-6,1	-3,9
2. Процентні доходи за інвестиціями, утримуваними до погашення	289 833	9,4	340 670	11,2	+50 837	+17,5	+1,8
3. Процентні доходи за інвестиціями, наявними для продажу	64 871	2,1	135 651	4,5	+70 780	+109,1	+2,4
4. Процентні доходи за коштами в банках	33 144	1,1	23 165	0,8	-9 979	-30,1	-0,3
Разом процентних доходів	3 088 820	100	3 035 594	100	-53 226	-1,72	x

* Примітка: складено автором на основі [64]

З табл.3.6 видно, що найбільші процентні доходи банк отримує за кредитами клієнтам, але у 2017 році відбувається їх зменшення на 6,1%; при цьому негативна тенденція спостерігається за процентними доходами за коштами в банках, яка складає їх зменшення на 30,1%. Щоб збільшити процентні доходи,

ОТП-банку можна порекомендувати їх планувати. Для цього рекомендується здійснювати низку заходів: ефективна реалізація розробленої цінової політики; використання сприятливої кон'юнктури ринку; покращення рівня обслуговування клієнтів; інтенсифікація рекламної та інформаційної діяльності; розвиток мережі філій і відділень.

Так само, як і доходи, витрати – необхідна умова отримання прибутку, а відтак й прибутковості банку. Без здійснення відповідних витрат неможлива діяльність, навіть існування комерційного банку. Але на відміну від доходів, збільшення яких потенційно збільшує прибуток, вплив на прибуток витрат носить зворотній характер. Головною метою управління витратами є зменшення рівня витрат банку, що, в свою чергу призведе до підвищення рівня прибутку комерційного банку. Також можливо зробити прогноз та виявити чинники, які впливають на обсяг витрат комерційного банку.

З наукових джерел визначено наступні класифікаційні ознаки витрат банку (рис.3.2).

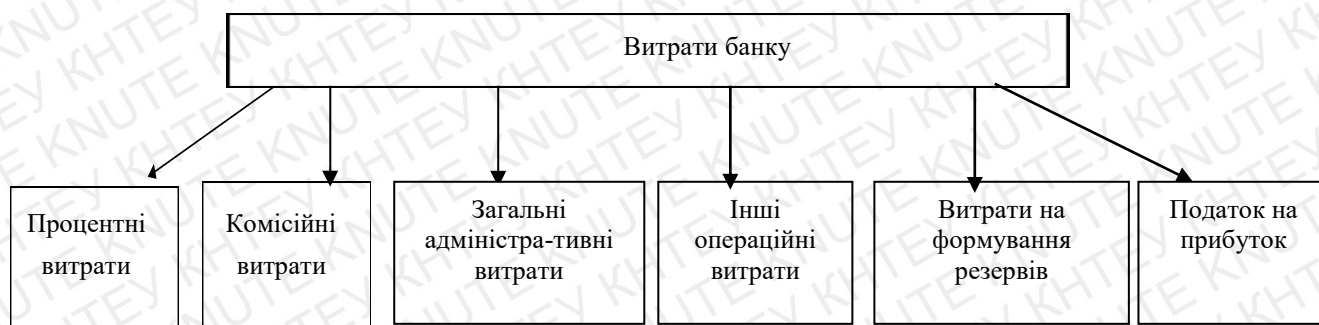

Рис.3.2. Класифікація витрат банку*

* Примітка: складено автором за джерелом [55]

Процентні витрати сплачуються за використання грошових коштів та їх еквівалентів, що залучені банком, суми яких обчислюють пропорційно часу із застосуванням ефективної ставки відсотка. Сума комісійних витрат за отриманими послугами обчислюється пропорційно сумі активу або зобов'язання чи є фіксованою. Загальні адміністративні витрати пов'язані із забезпеченням діяльності банків. До них належать витрати на утримання персоналу; амортизація

необоротних активів; витрати на утримання та експлуатацію основних засобів і нематеріальних активів тощо. Інші операційні витрати включають витрати від оперативного лізингу; витрати за послуги аудиту; витрати на інкасацію; неустойки (штрафи, пені), що сплачені за банківськими операціями. Витрати на формування спеціальних резервів здійснюються для покриття можливих збитків від зменшення корисності активів банку та списання безнадійних активів. Витрати з податку на прибуток пов'язані із сплатою цього податку.

Аналіз витрат банків є необхідним елементом, що дозволяє ефективно будувати стратегію ефективного управління ними в майбутньому, а також дозволяє зробити висновок про масштаб операцій, основні напрямки діяльності, участь банків у формуванні податкових надходжень до бюджету.

Загальна оцінка витрат ОТП-банку за їх напрямками, як це передбачено у Звіті про фінансові результати (додаток А), здійснюється за допомогою аналітичної таблиці (табл.3.7.).

Таблиця 3.7

Аналіз структури і динаміки витрат ОТП-банку у звітному періоді*

Напрямки витрат	Базовий рік 2016 рік		Звітний рік 2017 рік		Відхилення		
	Тис.грн	%	Тис.грн	%	Абс., тис.грн	Відн., %	Струк- тури, пункти
1. Процентні витрати	1199459	33,4	1087530	31,9	-111929	-9,33	-1,5
2. Комісійні витрати	158711	4,4	216492	6,4	+57781	+36,41	+2
3. Загальні адміністративні витрати	1184410	33,0	1204484	35,4	+20074	+1,69	+2,4
4. Інші операційні витрати	216149	6,0	258864	7,6	+42715	+19,76	+1,6
5. Витрати на формування резервів	744489	20,7	393649	11,6	-350840	-47,12	-9,1
6. Витрати з податку на прибуток	85402	2,5	243518	7,1	+158116	+185,14	+4,6
Разом витрат, у тому числі:	3588620	100	3404537	100	-184083	-5,13	X
- банківські (п.1 + п.2 + п.5 + п.6)	2188061	61,0	1941189	57,0	-246872	-11,28	-4
- небанківські (п.3 + п.4)	1400559	39,0	1463348	43,0	+62789	+4,48	+4

* Примітка: складено автором на основі [64]

Як свідчать наведені у табл.3.7 дані, витрати ОТП-банку за звітний період зменшились на 5,13 % або на 184083 тис.грн, що свідчить про позитивну тенденцію в управлінні витратами. Це зменшення відбулось внаслідок зменшення статей витрат, що займають значну частку, а саме: процентних витрат (на 111929 тис.грн або 9,33%) та витрат на формування резервів (на 350840 тис.грн або 47,12%). Зменшення процентних витрат банку, насамперед, обумовлено не зменшенням залишків його зобов'язань, а здешевленням ресурсної бази за всіма основними складовими.

Для визначення ефективності управління процентними витратами проведемо аналіз співвідношення процентних доходів та витрат, що визначає здатність банків отримувати прибуток від залучення та розміщення ресурсів (рис. 3.3).

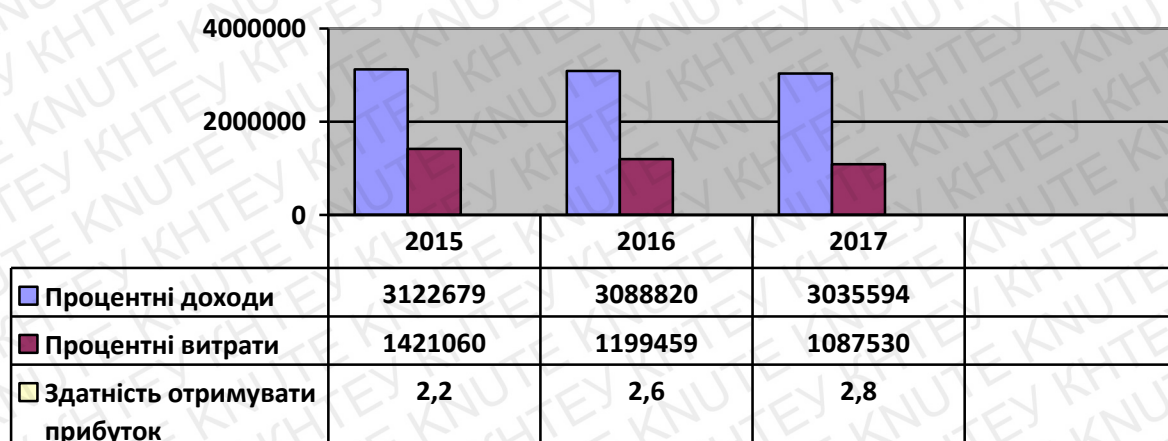

Рис.3.3. Співвідношення процентних доходів та витрат ОТП-банку у 2015-2017 роках*

* Примітка: складено автором на основі [64]

Як свідчать наведені на рис.3.3 дані, здатність ОТП-банку отримувати прибуток від залучення та розміщення ресурсів за період дослідження збільшилась, оскільки показник співвідношення процентних доходів та витрат збільшився з 2,2 (доходи від розміщення ресурсів в 2,2 рази перевищують витрати за оплату ресурсів) за 2015 рік до 2,8 за 2017 рік (доходи від розміщення ресурсів в 2,8 рази перевищують витрати за оплату ресурсів).

Найбільш значущою статтею витрат ОТП-банку у звітному періоді (35,4%) є загальні адміністративні витрати. Їх частка у загальних витратах на останню звітну дату на 2,4 процентних пунктів більше, ніж у 2016 році. У 2014-2016 роках більшість банків України зіштовхнулися з проблемою високого рівня адміністративних витрат у порівнянні з обсягами їх діяльності. Причинами цього слугували одночасно як складна економічна ситуація у країні, так і зниження рентабельності окремих напрямів діяльності. Ці фактори поєдналися зі скороченням ефекту віддачі від масштабу, спричиненого, зокрема, неспроможністю вести операційну діяльність на територіях анексованих східно-південних областей [55]. Ці обставини слід вважати основними факторами при ухваленні рішення у сфері оптимізації адміністративних витрат банків.

Одним зі шляхів оптимізації адміністративних витрат банку є реструктуризація банківської діяльності через зменшення кількості регіональних підрозділів. Це передбачає частковий перехід у сферу онлайн-обслуговування як концептуально нову модель розвитку. Треба зауважити, що достатньо актуальним на сьогодні для України є перехід на модель «direct banks». Одним із прикладів банків без відділень («direct banks») у світі є «ING Direct» (вони існують у Австралії, Австрія, Франції, Німеччині, Італії), «mBank» (належить «Commerzbank», розміщений в таких країнах як Польща, Чехія, Словаччина).

Вагомою статтею витрат ОТП-банку у звітному періоді (11,6%) є витрати на формування резервів. За результатами аналізу визначено, що саме вони зазнали найбільш значного зниження у 2017 році: у порівнянні з 2016 роком – на 47,12 % або на 350840 тис.грн. Унаслідок цих динамічних змін частка витрат банків на формування резервів зменшилась у порівнянні з 2016 роком на 9,1 процентних пунктів. Значущість впливу цієї статті на прибутковість ОТП-банку зумовлена тим, що в сучасних умовах функціонування банківської системи України суттєвими залишаються обсяги проблемних активів, передусім, неякісних кредитів. Це зумовлює потребу в систематичному моніторингу якості активів як окремих банків, так й системи загалом та спрямування доходів, отриманих банком, на формування резервів.

Достатньо вагомим напрямком зниження витрат банків зарубіжні фахівці вважають впровадження системи страхування кредитів. Крім того, до складу основних методів оптимізації витрат комерційного банку можна включити: планування витрат; управління тарифною політикою; пряме скорочення витрат; проведення банківського моніторингу та оптимізацію податкової бази шляхом планування.

3.3 Формування стратегії управління прибутковістю банку

В процесі формування стратегії управління прибутковістю банку кожна фінансова установа вирішує для себе дилему “ризик – дохід”. Пошук оптимального їх співвідношення є найважливішим завданням для керівництва кожного банку. При вирішенні дилеми “ризик – дохід” банки обирають одну з альтернативних стратегій: перша дає змогу отримати максимальний прибуток, хоча при цьому існує загроза збитків, тобто діяльність супроводжується підвищеним ризиком; друга полягає в тому, що до мінімуму можна знизити ризики і стабілізувати прибуток. Формально стратегії поведінки на ринку можна описати за допомогою моделей. У першій моделі цільовою функцією є максимізація прибутку за умови обмеження ризику шляхом установлення максимально допустимого його значення, у другій – мінімізація ризику за умови утримання прибутку на рівні, який не нижчий від заданого.

Стратегія отримання максимального прибутку передбачає свідоме прийняття ризику, характеризується спекулятивними тенденціями і реалізується шляхом застосування незбалансованих підходів до управління активами і зобов’язання. Основне завдання управління при цьому підході – запобігання ситуації, за якої допустимий ризик переростає у катастрофічний. Стратегію мінімізації ризику обирають тоді, коли рівень прибутку банку задовольняє керівництво й акціонерів, а основною метою є стабілізація фінансових результатів. У цьому разі мета досягається за допомогою таких прийомів

управління активами і пасивами, як приведення у відповідність строків та обсягів активів і зобов'язань, чутливих до змін процентної ставки (фіксація спреду).

Оскільки результати проведеного аналізу управління активами та пасивами, прибутковістю, доходами та витратами досліджуваного банку засвідчили про високу здатність ОТП-банку отримувати прибуток від залучення та розміщення ресурсів, для ПАТ «ОТП Банк» пропонується розглянути можливість обрання стратегії мінімізації ризиків банківської діяльності, зокрема мінімізації ризику ліквідності та процентного ризику.

Ризиком ліквідності є ризик того, що нестача грошових надходжень ускладнить виконання фінансових зобов'язань Банку. Цей ризик виникає через нездатність управляти незапланованим відтоком коштів або змінами джерел фінансування, а також через неможливість виконувати свої позабалансові зобов'язання. Ризик ліквідності контролюється шляхом встановлення короткострокових розривів між строками погашення активів та пасивів (табл.3.8).

Таблиця 3.8

Аналіз ризику ліквідності ОТП-банку у звітному періоді*

Показники	Всього	У тому числі				
		До 1 міс.	Від 1 до 3 міс.	Від 3 міс. до 1 року	Від 1 до 5 років	Більше 5 років
1. Фінансові активи	28 621 007	15 063 197	1 858 464	6 360 635	3 904 387	1 434 324
2. Фінансові зобов'язання	28 547 800	28 405 807	49 028	87 521	5 093	351
3. Розрив ліквідності (п.1 – п.2)	+73 207	-13 342 610	+1 809 436	+6 273 114	+3 899 294	1 433 973
Кумулятивний розрив ліквідності	x	-13 342 610	-11 533 174	-5 260 060	-1 360 766	+73 207

* Примітка: складено автором на основі [64]

З табл.3.8 видно, що ПАТ «ОТП Банк» належним чином управляє різницею ліквідності, яка виникла протягом 2017 року за активами та зобов'язаннями, строк погашення яких становить до 1 року, зокрема перевищення фінансових активів над фінансовими зобов'язаннями складає +6 273 114 тис.грн.

Процентним ризиком є ризик того, що майбутні грошові потоки або справедлива вартість фінансових активів та зобов'язань будуть змінюватись через зміну ринкових відсоткових ставок. Головною метою управління процентним ризиком є зниження впливу зміни у відсоткових ставках на вартість капіталу шляхом обмеження та скорочення розміру можливих збитків, які Банк може понести за відкритими позиціями у зв'язку зі зміною ситуації на фінансових ринках.

Банк здійснює кількісну оцінку процентного ризику на підставі аналізу чутливості чистого процентного доходу до зміни відсоткових ставок, а також оцінює зміну економічної вартості капіталу в результаті рівномірного зсуву кривих доходності на 1 процентний пункт (+/-100 базисних пунктів). Оцінка здійснюється за всіма позиціями Банку для інструментів з фіксованою та плаваючою процентною ставкою.

Моніторинг середньозважених процентних ставок ОТП-банку за фінансовими інструментами, за якими нараховуються проценти, станом на 01.01.2018 року, а також аналіз чутливості операцій банку до ризику зміни процентних ставок проведено у табл.3.9.

Таблиця 3.9

Аналіз чутливості операцій ОТП-банку до процентного ризику*

Показники	Сума, тис.грн.	Сер. зв. про- центна ставка	У тому числі			
			Гривні	Долари США	Євро	Інші валюти
1. Чутливі фінансові активи:	22 632 516	х	х	х	х	х
Кредити клієнтам	17 488 991	10,7%	11,47	3,51	4,60	0,73
Інвестиції, наявні для продажу	685 297	6,0%	16,18	6,33	4,00	-
Інвестиції, утримувані до погашення	4 458 228	13,7%	13,67	-	-	-
2. Чутливі фінансові зобов'язання:	25 672 913	4,5%	х	х	х	х
Рахунки клієнтів, у т.ч:	25 672 913	4,5%	-	-	-	-
Поточні рахунки та депозити до запитання	21 773 502	-	5,72	0,11	0,01	-
Строкові депозити	3 899 411	-	12,35	0,49	0,10	0,10
3. Геп (п.1 – п.2)	22 632 516 - 25 672 913 = -3 040 397					

4. Чутливість фінансових активів при зміні процентної ставки на 1%, тис.грн. (п.1 / 100%)	$22\,632\,516 / 100\% = 226\,325$
5. Чутливість фінансових зобов'язань при зміні процентної ставки на 1%, тис.грн. (п.2 / 100%)	$25\,672\,913 / 100\% = 256\,729$
6. Чистий вплив зміни процентних ставок на чистий прибуток та капітал (п.4 – п.5) $\times (1-0,18)$	$(226\,325 - 256\,729) \times (1-0,18) = -24\,931$

* Примітка: складено автором на основі [64]

З табл.3.9 видно, що геп ОТП-банку від'ємний (-3 040 397 тс.грн.), отже зі зростанням відсоткових ставок на 1% чистий прибуток ОТП-банку зменшуватиметься на 24 931 тис.грн. і, навпаки, у разі їх зниження на 1% чистий прибуток збільшуватиметься на 24 931 тис.грн. При збільшенні середньої ставки процентних доходів на 1% прибуток до оподаткування зростатиме на 226 325 тис.грн.; при збільшенні середньої ставки процентних витрат на 1% прибуток до оподаткування зменшуватиметься на 256 729 тис.грн.

В процесі аналізу управління активами та пасивами банку також необхідно спрогнозувати тенденцію розвитку процентного ризику (табл.3.10), з якої видно, що банк має помірний ризик зміни процентних ставок (16,25%) на ринку банківських послуг.

Формування стратегії управління прибутковістю банку обов'язково потребує проведення порівняння з аналогічними показниками банків-конкурентів, середніх значень по системі, а також у порівнянні з іноземними банками. Для визначення стратегії формування чистого процентного доходу банку (до формування резерву на покриття збитків від знецінення активів, за якими нараховуються проценти) пропонується проводити кореляційний аналіз формування чистого процентного прибутку в банківській системі України (табл.3.11). Результати такого аналізу забезпечать корисною інформацією для проведення порівняння показника чистого процентного доходу ПАТ «ОТП Банк» із середньогалузевим показником у

банківській сфері та уможливають визначення його конкурентоспроможності серед банків-лідерів.

Таблиця 3.10

Прогнозування тенденції розвитку процентного ризику ОТП-банку *

<i>Рік діяльності</i>	<i>Процентні доходи, тис.грн. - ПД</i>	<i>Процентні витрати, тис.грн. - ПВ</i>	<i>Чистий процентний дохід, тис.грн. - ЧПД</i>	<i>Середні активи, тис.грн. - А</i>	<i>Чиста процентна маржа, % - ЧПМ</i>
1	2	3	4 = зр.2 – зр.3	5	6 = зр.4/зр.5×100%
2013	2 786 490	874 664	1 911 826	20 046 180	9,54
2014	3 369 008	1 092 372	2 276 636	20 152 506	11,30
2015	3 122 679	1 421 060	1 701 619	20 999 337	8,10
2016	3 088 820	1 199 459	1 889 361	22 993 422	8,22
2017	3 035 594	1 087 530	1 948 064	27 332 388	7,13
Аналітичні операції:					
<i>Розрахунок середньої чистої процентної маржі протягом 5 років:</i>	$M(X) = \frac{\sum_{i=1}^n x_i}{n}$		$(9,54 + 11,30 + 8,10 + 8,22 + 7,13) / 5 = 8,86\%$		
<i>Розрахунок середньоквадратичного відхилення чистої процентної маржі щороку:</i>	$\sigma(X) = \sqrt{\frac{\sum_{i=1}^n (x_i - M(X))^2}{n}}$		$\sqrt{\frac{(9,54 - 8,86)^2 + (11,3 - 8,86)^2 + (8,10 - 8,86)^2 + (8,22 - 8,86)^2 + (7,13 - 8,86)^2}{5}} = 1,44\%$		
<i>Розрахунок коефіцієнта варіації чистої процентної маржі:</i>	$V(X) = \frac{\sigma(X)}{M(X)}$		$1,44 / 8,86 = 0,1625 \text{ або } 16,25\%$		

* Примітка: складено автором на основі [64]

З табл.3.11 видно, що у звітному періоді в банківському секторі середній чистий процентний прибуток банку склав 1 991 968 тис.грн.; порівняння показника чистого процентного прибутку ОТП-банку (1 948 064 тис.грн.) із середньогалузевим (1 991 968 тис.грн.) показало, що досліджуваний банк має показник, нижчий за середньогалузевий, що свідчить про його невисоку конкурентоспроможність серед банків-лідерів. Рівняння простої регресії засвідчило, що у банківській системі України у 2017 році зберігається позитивна тенденція, коли зростання активів банків на 1 тис.грн. призводить в середньому до зростання чистого процентного прибутку на +0,013632 тис.грн.

Таблиця 3.11

Кореляційний аналіз формування чистого процентного прибутку в банківській системі України у 2017 році*

<i>Топ-10 прибуткових банків у звітному періоді</i>	<i>Середні активи, тис.грн.</i>	<i>Чистий процент- ний прибуток, тис.грн.</i>	<i>Розрахункові величини</i>	
	<i>x</i>	<i>y</i>	<i>yx</i>	<i>x²</i>
АТ "Райффайзен Банк Аваль"	62 190 727	5 692 482	354019594014414	3867686524788529
АТ "УкрСиббанк"	45 739 661	2 644 250	120947098599250	2092116588394921
ПАТ "Креді Агріколь банк"	30 420 105	1 875 515	57053363229075	925382788211025
ПАТ "Сітібанк"	19 231 411	1 143 628	21993580099108	369847169050921
АТ "Укрексімбанк"	165 474 902	2 819 586	466570717030572	27381943191909604
АТ "ОТП банк"	27 332 388	1 948 064	53245241096832	747059433782544
ПАТ "ПУМБ"	45 542 469	3 008 596	137018890063524	2074116482615961
ПАТ "Альфа-банк"	44 213 384	2 785 462	123154701023408	1954823324731456
АБ "Укргазбанк"	61 559 580	2 358 281	145174787881980	3789581889776400
АТ "Ощадбанк"	222 224 855	5 512 504	1225015402086920	49383886179771025
<i>Разом</i>	$\sum x =$ 723 929 482	$\sum y =$ 29 788 368	$\sum yx =$ 2704193375125100	$\sum x^2 =$ 92586443573032000
Аналітичні операції:				
Розрахунок розміру середнього чистого процентного прибутку в банківському секторі ($\overline{ПМ}$) – параметр <i>a</i> $a = \frac{\sum y \sum x^2 - \sum yx \sum x}{n \sum x^2 - \sum x \sum x}$			$a = 1\,991\,968$	
Розрахунок коефіцієнта регресії чистого процентного прибутку при зміні суми активів на 1 тис.грн. – параметр <i>b</i> $b = \frac{n \sum yx - \sum y \sum x}{n \sum x^2 - \sum x \sum x}$			$b = 0,013632$	
Рівняння простої регресії поведінки чистого процентного прибутку в банківській сфері: $\tilde{y}_x = a + b X$			$\tilde{y}_x = 1991968 + 0,013632 X$	
Визначення конкурентоспроможності досліджуваного банку за показником чистого процентного прибутку: $\overline{ПМ} > \overline{ПМ}$			$1\,948\,064 < 1\,991\,968$	

* Примітка: складено автором за джерелами [39; 41]

Для того, щоб ефективно управляти та досягти високих показників прибутковості банку, вчені-економісти радять застосовувати наступні рекомендації: 1) збільшувати кількість власних коштів банківської установи, що посприє зростанню ресурсної бази банку і його інвестиційного потенціалу; 2) раціонально й ефективно розміщувати кошти банку для забезпечення його

фінансової стійкості; 3) використовувати фінансове планування, яке може слугувати резервом збільшення прибутку і його більш раціонального використання; 4) застосовувати диверсифікацію банківського портфелю, що також зменшить ризикованість; 5) ураховувати потребу у формуванні достатніх страхових резервів та резервних фондів; 6) використовувати такі інструменти банківської діяльності, що дозволять як планувати, так і отримувати додатковий прибуток; 7) вивчати кредитні ризики, приймати відповідні заходи щодо їх зниження; 8) підвищувати рівень професійної кваліфікації кадрів.

В ПАТ «ОТП Банк» доцільно розробляти стратегію прибутковості своєї діяльності за чотирма складовими:

1. Стратегія управління організаційною структурою і ризиками: а) створення багаторівневої системи управління банком із чітким визначенням функцій усіх відділень; б) створення комплексної системи аналізу і планування; с) формування процесу управління ризиками на основі визначення єдиних підходів із використанням інформаційних технологій.

2. Маркетингова стратегія: а) створення системи PR з метою закріплення бренду банку і його місця у системі суспільних відносин; б) використання інформаційних каналів розміщення реклами, виходячи із мети банку і принципів роботи з основними групами клієнтів; с) спонсорство, благодійність.

3. Стратегія контролю: а) вдосконалення системи контролю за проведенням банківських операцій; б) посилення валютного контролю; с) створення системи контролю за діяльністю окремих структурних підрозділів банку та господарською діяльністю в цілому.

4. Стратегія управління персоналом: а) удосконалення системи підвищення кваліфікації персоналу; б) впровадження системи планування кар'єри для перспективних працівників; с) створення ефективної системи мотивації співробітників.

Отже, підсумовуючи вищесказане, можна надати такі рекомендації, які допоможуть сформувати ефективну стратегію управління прибутковістю ПАТ «ОТП Банк»:

1) по-перше, треба нарощувати групу активів, яка приносить процентний дохід, проводити сучасно-орієнтовану маркетингову і процентну політику, це призведе до підвищення числа вкладників банківських установ. Але це буде важко зробити, тому що в сучасних умовах в Україні довіра до банківських установ підірвана;

2) також важливим фактором є зміна загального рівня процентної ставки по активних операціях банківської установи. Треба проаналізувати попит на кредитному ринку і процентні ставки банків-конкурентів та інших фінансових установ, щоб визначити розмір процентної ставки по активних операціях;

3) слід змінити структуру портфеля доходних активів, тобто треба підвищити питому вагу ризикових кредитів у кредитному портфелі банківської установи, які надані під високі проценти. Банку може принести значний дохід ризикова операція, якщо цією операцією правильно управляти. Банківська установа повинна проаналізувати припустимість ризику, розробити та прийняти проект практичного рішення, яке спрямоване на використання ризикових операцій, що зменшують вірогідність витрат банківської установи від проведення різноманітних операцій;

4) треба оптимізувати пасиви, зменшити адміністративні витрати, забезпечити зростання непроцентних доходів, зменшити витрати на банківські послуги, що дасть змогу у майбутньому зменшити їх ціну;

5) треба зменшити ціну на банківські продукти, які за розрахунками будуть користуватися попитом у населення, що дасть банківській установі значні конкурентні переваги на ринку банківських товарів та послуг.

Насамкінець, варто зазначити, що формуючи стратегію банку щодо досягнення певних розмірів прибутку, необхідно розглядати його не як пасивно отримані доходи, а як результат, завоювання, оскільки прибуток, отриманий завдяки ініціативі, є результатом інновацій, відсутності страху перед ризиком, раціонального використання коштів, далекоглядної політики щодо заборгованості.

ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ

У випускній кваліфікаційній роботі було розглянуто теоретико-методичні засади управління прибутковістю банку, в тому числі питання механізму управління прибутком банку на основі впровадження стратегічних і тактичних завдань в поточному та наступних періодах. За результатами досліджень, проведених в роботі, можна зробити наступні висновки:

1. У банківській сфері «прибутковість банку» визначається як система абсолютних та відносних показників, котрі характеризують економічну ефективність діяльності банку за певний період. Найбільш важливими абсолютними показниками прибутковості банку є: прибуток до оподаткування, чистий прибуток, процентний дохід, непроцентний дохід. До основних відносних показників прибутковості банку відносяться: прибутковість активів (ROA), прибутковість капіталу (ROE), чистий спред (ЧС), чиста процентна маржа (ЧПМ). Як економічна категорія прибутковість банку характеризує для акціонерів дохід на інвестований капітал; для вкладників - гарантію надійності та ефективності роботи банку; для банку - основне джерело поповнення власного капіталу та релевантної інформації для прийняття управлінських рішень в системі підвищення ефективності роботи банку.

2. Основними чинниками, що впливають на прибутковість банку, є: рівень доходів, рівень витрат, сума прибутку до оподаткування, сума активів банку та сума власного капіталу банку. До опосередкованих чинників, що впливають на прибутковість банку, слід віднести: якість управління персоналом; якість маркетингової політики банку; якість ризик-менеджменту в банку; якість управління формування та використання ресурсів банку; попит і пропозиція на кредит, ціна на кредитні ресурси, рівень довіри населення до банківської системи та рівень їх доходів; мультиплікатор капіталу; маржа прибутку; дохідність активів. Також одним із чинників, що впливають на прибутковість банківських установ, в сформованих економічних умовах є планова діяльність банків.

3. Спостерігаються такі тенденції фінансової результативності діяльності банків в Україні: скорочення кількості банківських установ України, зміни у розподілі структури власності БСУ, збільшення активів банківської системи України на +6,4%; зростання кредитної активності банківських установ України. Фінансовий результат діяльності банківської системи України за підсумком 2017 року був негативним та становив -24,36 млрд. грн. (-159,39 млрд. грн. за підсумком 2016 року). Найбільш збитковими за результатами 2017 р. стали державний Приватбанк, а також 2 банки з російським капіталом: Промінвестбанк та ВТБ банк. Серед найбільш прибуткових за підсумком 2017 року були банки з іноземним капіталом Райффайзен Банк Аваль, Укрсиббанк та Креді Агріколь Банк.

4. В структурі пасивів ОТП-банку спостерігається тенденція до зростання частки капіталу з 7,55% у 2014 році до 12,17% у 2017 році, що свідчить про обережну фінансову політику банку, капіталізацію чистого прибутку та посилення фінансової стійкості. На кінець 2017 року ОТП-банком дотримано норматив Н1, зокрема мінімальний розмір регулятивного капіталу банку у сумі 3 629 975 більше 200 000 тис.грн. На кінець 2017 року ОТП-банком дотримано норматив достатності регулятивного капіталу Н2, зокрема 15,1% > 10%. Депозитні операції ОТП-банку є основним джерелом формування його ресурсної бази. Аналіз активів ОТП-банку у 2017 році показав, що в активах банку кредити клієнтам становлять 60%.

5. Чистий прибуток ОТП-банку має позитивну динаміку, його зростання у 2017 році склало 7%, що свідчить про стійкість економічного зростання банку та збереження фінансового капіталу. Найбільший вплив на формування прибутковості ОТП-банку у 2017 році спричинило зменшення відрахувань до резерву на покриття збитків на знецінення активів, за якими нараховуються проценти, на 51,8%. У звітному періоді всі коефіцієнти прибутковості ОТП-банку є вищими за оптимальні значення, що свідчить про ефективне управління генеруванням прибутку; високе значення коефіцієнта ROE свідчить про високу віддачу власних фінансових ресурсів банку, але спостерігається негативна

тенденція у його динаміці; високе значення коефіцієнта ROA свідчить про високу генеруючу потужність активів банку та ефективне використання управлінським персоналом фінансових ресурсів банку; зменшення чистого спреду на 1,41% свідчить про загострення конкурентної боротьби на банківському ринку; високе значення чистої процентної маржі (7,13%) свідчить про нормальну потужність банку генерувати чистий процентний дохід та ефективне управління управлінським персоналом ризиками діяльності.

6. ПАТ «ОТП-Банк» належним чином управляє різницею ліквідності, яка виникла протягом 2017 року за активами та зобов'язаннями, строк погашення яких становить до 1 року, зокрема перевищення фінансових активів над фінансовими зобов'язаннями складає +6 273 114 тис.грн. Аналіз чутливості операцій ОТП-банку до процентного ризику у 2017 році показав, що ОТП-банк має від'ємний геп (-3 040 397 тс.грн.), отже зі зростанням відсоткових ставок на 1% чистий прибуток ОТП-банку зменшуватиметься на 24 931 тис.грн. і, навпаки, у разі їх зниження на 1% чистий прибуток збільшуватиметься на 24 931 тис.грн. При збільшенні середньої ставки процентних доходів на 1% прибуток до оподаткування зростатиме на 226 325 тис.грн.; при збільшенні середньої ставки процентних витрат на 1% прибуток до оподаткування зменшуватиметься на 256 729 тис.грн. При цьому банк має помірний ризик зміни процентних ставок на ринку банківських послуг (16,25%).

7. У звітному періоді позитивний вплив на формування прибутковості капіталу банку спричинили: на +16,24% – підвищення операційної рентабельності банківської діяльності, що свідчить про ефективне управління витратами банку. Негативний вплив на формування прибутковості банку спричинили: на -6,03% – зниження ресурсовіддачі банку, на -10,69% – зміна структури джерел фінансування діяльності банку, на -11,91% - зміна податкових різниць, що свідчить про наявність «больових» точок в управлінні активами, зобов'язаннями та податками банку. Оцінка мультиплікативного ефекту капіталу та доданої вартості ОТП-банку у звітному періоді показали, що банк ефективно залучає і

використовує «платні» фінансові ресурси, не порушуючи при цьому фінансової стійкості.

З метою удосконалення процесу управління прибутковістю банку в ПАТ «ОТП Банк» були розроблені наступні пропозиції:

1) нарощувати групу активів, яка приносить процентний дохід, проводити сучасно-орієнтовану маркетингову і процентну політику; змінити структуру портфеля доходних активів в напрямку підвищення питомої ваги ризикових кредитів у кредитному портфелі банківської установи, які надані під високі проценти; зменшити адміністративні витрати та ціну на банківські продукти, які за розрахунками будуть користуватися попитом у населення;

2) вдосконалити механізми реалізації управління прибутковістю банку через застосування факторного методу декомпозиційного аналізу показника прибутковості *ROE*. Це дозволить розширити коло пошук проблем управління прибутковістю банку;

3) впровадити нові методи реструктуризації банківської діяльності через зменшення кількості регіональних підрозділів. Це передбачає частковий перехід у сферу онлайн-обслуговування як концептуально нову модель розвитку, зокрема перехід на модель «direct banks»; впровадження системи страхування кредитів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Зятковський І. В. Фінанси підприємств. Навч. посіб / І. В. Зятковський. – 2-ге вид., перероб. та доп. - К.: Кондор – 2013. – 364 с.
2. Мочерний С.В. Методологія економічного дослідження / С. В. Мочерний – Львів: Світ, 2001. – 415 с.
3. Дзюбенко Л.М. Організаційно-економічне забезпечення прибутковості банківських установ: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. Наук: спец. 08.00.04 — Економіка та управління підприємствами /Л. М. Дзюбенко. Київ, 2007. – 20 с.
4. Радковская Н.П. Методологические подходы к управлению прибылью коммерческого банка / Н.П. Радковская // Финансы и кредит. – 2006. – № 1. – С. 20–25.
5. Рибалка О.О. Підходи до управління прибутком банку / О.О. Рибалка // Актуальні проблеми економіки: наук. економ.журнал. – 2017. – № 11. – С. 161-165.
6. Базилевич К.С. Економічна сутність прибутку в умовах трансформації економіки / М. Базилевич // Формування ринкових відносин в Україні: зб. наук. праць. – 2017. – № 11. –С. 130–132.
7. Фатюха В. Удосконалення методів управління прибутковістю банків / В. Фатюха, О. Подоляк // Економічний аналіз. - 2013. - Т. 12(2). - С. 111-116.
8. Бланк И. А. Управление прибылью / И. А. Бланк. – К.: Ника-Центр, Эльга, 2007. – 768 с.
9. Енциклопедія банківської справи України / В. С. Стельмаха та ін. / за ред. В. С. Стельмаха. – К. : Молодь, Ін. Юре, 2001. – 680 с.
10. Криклій О. А. Управління прибутком банку: монографія / О. А. Криклій, Н. Г. Маслак. – Суми : ДВНЗ “УАБС НБУ”, 2008. – 136 с.
11. Табачук Г. П. Прибутковість банку та методи її оцінки / Г. П. Табачук, Ю. П. Табачук // Вісник соціально-економічних досліджень. - 2012. - Вип. 1. - С. 361-366.

12. Добровольська О.В. Теоретико-методичні засади управління прибутковістю комерційного банку / О.В.Добровольська, М.О.Сабадин // Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія Економічні науки. - 2017. - Випуск 23. Частина 3. – С.111-114.
13. Вольська С. П. Аналіз та шляхи підвищення прибутковості діяльності банку / С. П. Вольська // Фінанси, облік і аудит: зб. наук. праць. – К.: КНЕУ, 2010. – № 15. – С. 23–32.
14. Борисова С. Є. Шляхи підвищення прибутковості комерційного банку / С. Є. Борисова, І. В. Швецова // Научный вестник Донбасской государственной машиностроительной академии. - 2016. - № 2. - С. 144-148.
15. Вовчак О. Д. Кредит і банківська справа : підручник / О. Д. Вовчак, Н. М. Рушишин, Т. Я. Андрейків. — К. : Знання, 2008. — 564 с.
16. Синки Дж. Управление финансами в коммерческих банках / Дж.Синки; пер. с англ. – М.: Catallaxy, 1994. – 820 с.
17. Легостаєва О. О. Вдосконалення методики аналізу доходів банку та його прибутковості / О. О. Легостаєва, О. В. Сопко // Молодий вчений. - 2014. - № 12(1). - С. 191-194.
18. Економічна енциклопедія: У трьох томах. Т.3 / Редкол.: С.В.Мочерний. – К.: Видавничий центр «Академія», 2002. – 952 с.
19. Блонська В.І. Вдосконалення системи управління розподілом та використанням прибутку підприємства / В.І. Блонська, П.П. Адамович // Науковий вісник НЛТУ України. – 2010. – Вип. 20.7. - С.91-96.
20. Лисенок О. В. Методологія формування прибутковості банків / О. В. Лисенок // Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу. Сер. : Бухгалтерський облік, контроль і аналіз. - 2014. - Вип. 1. - С. 184-199.
21. Крепак, О. О. Механізм управління прибутковістю банку [Текст] / О. О. Крепак // Економічний аналіз: зб. наук. праць / Тернопільський національний економічний університет; редкол.:О. В. Ярошук (голов. ред.) та ін. – Тернопіль: «Економічна думка», 2016. – Том 26. – № 1. – С. 73-76.

22. Поморина, М. А. Некоторые подходы к управлению эффективностью деятельности банка / М. А. Поморина // Банковское дело. – 2011. – № 10. – С. 11-17.
23. Осташ, С. В. Деякі аспекти прибутковості та фінансової стійкості комерційного банку / С. В. Осташ // Вісник НБУ. – 2011. – №2. – С. 47-49.
24. Карчева Г. Т. Системний аналіз прибутковості діяльності банків України / Г. Т. Карчева // Бізнес Інформ. - 2015. - № 9. - С. 308-313.
25. Роуз, П.С. Банковский менеджмент: Предоставление финансовых услуг: пер. с англ. / П.С. Роуз; Под общ.рук. М.В. Белова, др. – Москва: Дело, 1997. – 743 с.
26. Нескородева, І. І. Критичний аналіз підходів щодо визначення економічної категорії «прибутковість банку» [Текст] / І. І. Нескородева, Н. М. Кузьміна // Вісник економіки транспорту і промисловості. – 2012. – № 38. – С. 274-277.
27. Мазурок П. П. Вплив фінансової кризи на рівень прибутковості діяльності вітчизняних банків: теоретичний та прикладний аспект / П. П. Мазурок, О. П. Гузенко // Економіка, фінанси, право. – 2009. – № 7. – С. 25–30.
28. Алексеюк Л. Ризик – один із факторів формування прибутку / Л. Алексеюк // Економіка, фінанси, право. – 2008. – № 4. – С.17–21.
29. Макаренко Ю. П. Стратегія підвищення прибутковості комерційного банку / Ю. П. Макаренко К. С. Мороховець // Економіка та держава. Економічна наука. – 2017. - № 11. - С.60-64.
30. Ревич М. Я. Стратегії управління прибутковістю банків / М.Я.Ревич // Вісник Української академії банківської справи. - 2013. - № 2(35). - С.75-80.
31. Ларионова К.Л. Методичні підходи до формування механізму управління прибутком банку / К.Л.Ларионова, О.С.Кузмина // Вісник Хмельницького національного університету. – 2014. - №4. - Том 2. - С.230-235.
32. Примостка Л. О. Фінансовий менеджмент в банку : навч. посібник / Л. О. Примостка. – К. : КНЕУ, 2003. – 468 с.

33. . Ковшова М. В. Управление прибылью и доходами банка / М. В. Ковшова // Финансовая жизнь. – 2010. – № 1. – С. 55–58.
34. Коренєва О. Г. Підходи до формування механізму управління прибутком банку / О. Г. Коренєва // Вісник ОНЕУ. – 2013. – № 27. – С. 125–135.
35. Бікбов І.М. Механізм управління прибутком у банку з розгалуженою мережею філій [Текст] / І.М.Бікбов // Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України: зб.наук.праць. – Суми: УАБС НБУ, 2009. – Т.24. – С.320-328.
36. Скалюк Р.В. Управління прибутком підприємств: стратегічний підхід / Р.В. Скалюк // Фінанси, облік і аудит. – 2013. – № 2(22). – С. 109–118.
37. Андріяш А.С. Особливості управління прибутком підприємства / А.С. Андріяш, А.Ю. Могилова // Молодий вчений. – 2014. – № 6(1). – С. 68–70.
38. Петрикова О. С. Теоретичні аспекти формування прибутковості та визначення підходів щодо управління прибутковістю комерційного банку / Петрикова О. С., Тараненко Я. О. // Бізнес Інформ. – 2011. – №8. – С. 145–147.
39. Річний звіт Національного банку України за 2017 рік [Електронний ресурс] / Департамент статистики та звітності Національного банку України. – Режим доступу: [http:// www.bank.gov.ua](http://www.bank.gov.ua)
40. Литвинюк О. В. Методичні підходи до визначення основних етапів розвитку процесів управління активами та пасивами банківських установ України / О. В. Литвинюк // Молодий вчений. - 2014. - № 7(2). - С. 41-44.
41. Основні показники діяльності банків України [Електронний ресурс] / Департамент статистики та звітності Національного банку України. – Режим доступу: https://bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=34661442
42. Subramanyam, K. R. Financial statement analysis / K. R. Subramanyam, John J. Wild. — 10th ed. - New York: McGraw-Hill/Irwin, 2009. – 685 p.
43. Береснев С. М. Напрями вдосконалення управління прибутком банку / С. М. Береснев // Формування ринкових відносин в Україні. - 2014. - № 8. - С. 144-151.

44. Аналіз банківської діяльності: Підручник / [А.М. Герасимович, І.М. Парасій-Вергуненко, В.М. Кочетков та ін.]; за заг. ред. д-ра екон. наук, проф. А.М. Герасимовича. - К.:КНЕУ, 2010. — 599 с.
45. Косова Т.Д. Аналіз банківської діяльності: Навч. пос. / Т.Д.Косова. – К.: Центр учбової літератури, 2008. – 486 с.
46. Житар М.О. Концептуальні засади удосконалення механізму управління прибутком банку / М.О.Житар // Економіка і організація управління. - 2016. - № 2 (22). – С.188-196.
47. Михальчук Н. В. Оцінка ефективності управління активами і пасивами ПАТ КБ «Приватбанк» / Н. В. Михальчук // Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Економіка» : науковий журнал. – Острог : Вид-во НУ«ОА», грудень 2016. – № 3(31). – С. 152–157.
48. Шварц О.В. Управління активами і пасивами банку як фактор забезпечення фінансової стійкості / О.В.Шварц // Фінансовий простір. – 2015. - № 2 (18). - С.146-150.
49. Інструкція про порядок регулювання діяльності банків в Україні [Електронний ресурс] / Національний банк; Постанова від 28.08.2001 № 368 (із змінами). – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0841-01>
50. Герасимович А. М. Коефіцієнтний аналіз ліквідності балансу банку / А. М. Герасимович // Вісник кредитно-економічного факультету Київського національного економічного університету імені Вадима Гетьмана : зб. наук. пр. – Київ : КНЕУ, 2011. – Вип. 1. – С. 11–17.
51. Кащеева В.Ю. Управління рентабельністю банку на основі факторного аналізу / В.Ю.Кащеева, В.О.Швидкий // Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія Економічні науки. – 2015. – Вип.15. – Ч.4. - С.114-117.
52. Закон України "Про Національний банк України" [Електронний ресурс] / Верховна Рада України; Закон від 20.05.1999 №679-XIV (із змінами). – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/679-14>

53. Закон України "Про банки і банківську діяльність" [Електронний ресурс] / Верховна Рада України; Закон від 07.12.2000 № 2121-III (із змінами). – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2121-14>
54. Стойко О. Я. Способи і методи оптимізації затрат банку // Банківський менеджмент. – 2009. – № 1. – С. 24–35.
55. Криклій О.А. Аналіз витрат банків України та факторів впливу на їх формування / О.А.Криклій, Т.О.Тремба // Ефективна економіка: ел.наук. фах.вид. – 2018. – №1. – Режим доступу: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/1_2018/55.pdf
56. Лившиц А.Я. Введение в рыночную экономику: в 2-х томах - М.: Изд - во Станкин, 1992. - 279 с.
57. Шамхалов Ф. И. Государство и экономика. Власть и бизнес / Ф.И.Шамхалов. - Издание второе, переработанное и дополненное. - Москва: Экономика, 2005. – 720 с.
58. Пикулькин А.В. Система государственного управления: Учебник для вузов / А.В.Пикулькин. — 2-е изд., перераб. и доп. — М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2000. - - 399 с.
59. Полфреман Д. Основы банковского дела / Полфреман Д., Форд Ф. - М.: ИНФРА-М, 1996. - 624 с.
60. Адекенов Т. Банки и фондовый рынок: Анализ. Практика. Эволюция / Т.Адекенов. - М.: Ось-89, 1997. - 160с.
61. Бабо, А. Прибыль / А. Бабо; пер. с фр.; общ. ред. В. И. Кузнецова. - 4-е изд. испр. - М. : Изд. группа "Прогресс", "Универс", 1993. - 176 с.
62. Бимман А.Б. История банков / А.Б.Бимман. - СПб: тип. Г.А. Шумахера и Б.Д. Брукера, 1914. - 116 с.
63. Мороз А.Н. Основы банковского дела / А.Н.Мороз. - К.: Издательство Либра МП, 1994. - 330 с.
64. Річний звіт ПАТ «ОТП Банк» за 2017 рік [Електронний ресурс] / Постанова Правління ПАТ «ОТП Банк». – Режим доступу: https://ru.otpbank.com.ua/about/informations/annual_reports/

65. Річний звіт ПАТ «ОТП Банк» за 2016 рік [Електронний ресурс] / Постанова Правління ПАТ «ОТП Банк». – Режим доступу: https://ru.otpbank.com.ua/about/informations/annual_reports/

66. Річний звіт ПАТ «ОТП Банк» за 2015 рік [Електронний ресурс] / Постанова Правління ПАТ «ОТП Банк». – Режим доступу: https://ru.otpbank.com.ua/about/informations/annual_reports/

67. Лисянська О.О. Формування механізму управління прибутком банку: автореф. дис.. 08.00.08 – гроші, фінанси і кредит / Олена Олександрівна Лисянська. – Одеса: ОНЕУ, 2014. – 22 с.

68. Макаренко Ю.П. Доходи і витрати у забезпеченні прибутковості комерційних банків / Ю.П.Макаренко, К.С.Мороховець // Інвестиції: практика та досвід. - 2016. - № 10. – с.15-19

69. Фатюха В.В. Аналіз фінансових результатів банківського сектору України / В.В.Фатюха, О. В. Яришко, Л. І. Кирилова, Є. Ю. Ткаченко // Ефективна економіка: електронне наукове фахове видання. – 2018. - №3. – Режим доступу: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/3_2018/73.pdf

70. Матвієнко О. С. Шляхи підвищення прибутковості банківської діяльності в Україні / О. С. Матвієнко // Молодий вчений. – 2014. – № 6(1). – С. 169-172.

71. Борисова С. Є. Шляхи підвищення прибутковості комерційного банку / С.Є. Борисова, І.В. Швецова // Научный вестник ДГМА. – 2016. - № 2 (20Е). – С. 144-148.

72. Копилук О. І. Форми і методи управління прибутком банків: монографія / Копилук О. І., Ревич М.Я., Музичка О. М., Підлипна Р. П. - Львів: СПОЛОМ, 2016. – 254 с.

73. Шульженко Г.М. Формалізація впливу зовнішніх та внутрішніх факторів на прибуток банків / Г. М. Шульженко // Науковий вісник ЧДІЕУ. - 2014. – № 3 (23). - С.147-155.

ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО «ОТП БАНК»

Фінансова звітність та
звіт незалежного аудитора
за рік, який закінчився
31 грудня 2017 року

**Звіт про прибутки і збитки та інші сукупні доходи
за рік, який закінчився 31 грудня 2017 року
(у тисячах українських гривень)**

Затверджено до випуску керівництвом ПУБЛІЧНОГО АКЦІОНЕРНОГО ТОВАРИСТВА «ОТП Банк» та підписано від його імені:

Примітки, з 1 по 30, є невід'ємною частиною цієї фінансової звітності.

27 березня 2018 року

ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО «ОТП Банк»

Звіт про фінансовий стан
станом на кінець дня 31 грудня 2017 року
(у тисячах українських гривень)

	Примі- тки	31 грудня 2017 року	31 грудня 2016 року
АКТИВИ			
Грошові кошти та рахунки у Національному банку України	12	2,182,720	1,940,805
Кошти в банках	13, 26	3,703,612	2,051,772
Кредити клієнтам	14, 26	17,488,991	15,211,493
Інвестиції, наявні для продажу	15	685,297	1,394,509
Інвестиції, утримувані до погашення	16	4,458,228	2,605,186
Основні засоби та нематеріальні активи	17	405,146	336,621
Поточні активи з податку на прибуток		179,705	180,862
Відстрочені активи з податку на прибуток	10	467,237	720,744
Інвестиційна нерухомість	18	39,038	177,235
Інші активи	19, 26	222,424	213,151
ВСЬОГО АКТИВІВ		29,832,398	24,832,378
ЗОБОВ'ЯЗАННЯ			
Кошти банків та інших фінансових установ	20, 26	479	546
Рахунки клієнтів	21, 26	25,672,913	21,802,425
Інші зобов'язання	22, 26	529,031	468,499
ВСЬОГО ЗОБОВ'ЯЗАНЬ		26,202,423	22,271,470
КАПІТАЛ			
Акціонерний капітал	23	6,186,023	6,186,023
Емісійний дохід	23	405,075	405,075
Інший додатковий капітал	23	1,236,294	1,236,294
Резерв переоцінки інвестицій, наявних для продажу		2,219	(45,483)
Накопичений дефіцит		(4,199,636)	(5,221,001)
ВСЬОГО КАПІТАЛУ		3,629,975	2,560,908
ВСЬОГО ЗОБОВ'ЯЗАНЬ ТА КАПІТАЛУ		29,832,398	24,832,378

Затверджено до випуску керівництвом ПУБЛІЧНОГО АКЦІОНЕРНОГО ТОВАРИСТВА «ОТП Банк» та підписано від його імені:

Тамаш Хак-Ковач
Голова Правління

27 березня 2018 року

Наталя Дюба
Головний бухгалтер

27 березня 2018 року

Примітки, з 1 по 30, є невід'ємною частиною цієї фінансової звітності.

ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО «ОТП Банк»

Звіт про зміни у капіталі
за рік, який закінчився 31 грудня 2017 року
(у тисячах українських гривень)

Примітки	Акціонерний капітал	Акціонерний капітал в процесі реєстрації	Несплачений капітал	Емісійний дохід	Інший додатковий капітал	Резерв переоцінки інвестицій, наявних для продажу	Нерозподілений прибуток/ (Накопичений дефіцит) /	Всього капіталу
31 грудня 2015 року	3,668,186	2,517,837	-	405,075	1,236,294	(6,027)	(6,175,125)	1,646,240
Збільшення статутного капіталу	23	2,517,837	-	-	-	-	-	-
Збитки від переоцінки інвестицій, наявних для продажу	-	-	-	-	-	(39,456)	-	(39,456)
Всього сукупних прибутків	-	-	-	-	-	-	954,124	954,124
31 грудня 2016 року	6,186,023	-	-	405,075	1,236,294	(45,483)	(5,221,001)	2,560,908
Збільшення статутного капіталу	23	-	-	-	-	-	-	-
Прибутки від переоцінки інвестицій, наявних для продажу	-	-	-	-	-	47,702	-	47,702
Всього сукупних прибутків	-	-	-	-	-	-	1,021,365	1,021,365
31 грудня 2017 року	6,186,023	-	-	405,075	1,236,294	2,219	(4,199,636)	3,629,975

Затверджено до випуску керівництвом ПУБЛІЧНОГО АКЦІОНЕРНОГО ТОВАРИСТВА «ОТП Банк» та підписано від його імені:

Тамаш Хак-Ковач
Голова Правління

27 березня 2018 року

Наталя Дюба
Головний бухгалтер

27 березня 2018 року

Примітки, з 1 по 30, є невід'ємною частиною цієї фінансової звітності.

ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО «ОТП Банк»

**Звіт про рух грошових коштів
за рік, який закінчився 31 грудня 2017 року
(у тисячах українських гривень)**

	Примі- тки	Рік, який закінчився 31 грудня 2017 року	Рік, який закінчився 31 грудня 2016 року
Рух грошових коштів від операційної діяльності			
Проценти отримані		3,505,523	3,480,674
Проценти сплачені		(1,120,321)	(1,209,069)
Комісійні доходи отримані		1,154,533	936,731
Комісійні витрати сплачені		(216,492)	(158,711)
Чистий прибуток від операцій з іноземною валютою та банківськими металами		166,775	141,683
Чистий (збиток)/прибуток від операцій з фінансовими активами та зобов'язаннями, що відображаються за справедливою вартістю з переоцінкою через прибутки або збитки		(64,898)	69,118
Інші доходи отримані		75,751	40,051
Операційні витрати сплачені		(1,238,979)	(1,102,353)
Рух грошових коштів від операційної діяльності до змін операційних активів та зобов'язань		2,261,892	2,198,124
Зміни операційних активів та зобов'язань:			
Збільшення кредитів клієнтам		(3,085,503)	(2,542,530)
Збільшення інших активів		(43,824)	(9,497)
Зменшення коштів банків		(71)	(54,122)
Збільшення рахунків клієнтів		3,343,381	2,507,246
(Зменшення)/збільшення інших зобов'язань		(136,570)	153,782
Надходження грошових коштів від операційної діяльності до оподаткування		2,339,305	2,253,003
Податок на прибуток сплачений		-	(196,014)
Чисті грошові кошти від операційної діяльності		2,339,305	2,056,989
Рух грошових коштів від інвестиційної діяльності			
Придбання основних засобів, нематеріальних активів та інвестиційної нерухомості		(153,914)	(91,660)
Надходження від реалізації основних засобів та нематеріальних активів		212,353	153,153
Придбання інвестицій, наявних для продажу		(23,120,160)	(24,040,586)
Надходження від реалізації та погашення інвестицій, наявних для продажу		24,022,042	22,935,938
Придбання інвестицій, утримуваних до погашення		(85,714,000)	(56,178,241)
Надходження від погашення інвестицій, утримуваних до погашення		83,864,004	56,560,022
Чисті грошові кошти використані в інвестиційній діяльності		(889,675)	(661,374)

ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО «ОТП Банк»

**Звіт про рух грошових коштів
за рік, який закінчився 31 грудня 2017 року (продовження)
(у тисячах українських гривень)**

	Приміт- ки	Рік, який закінчився 31 грудня 2017 року	Рік, який закінчився 31 грудня 2016 року
Рух грошових коштів від фінансової діяльності			
Погашення субординованого боргу		-	(768,307)
Чисте вибуття грошових коштів від фінансової діяльності		-	(768,307)
Вплив змін курсів іноземних валют на грошові кошти та їх еквіваленти		444,125	273,705
Чисте збільшення грошових коштів та їх еквівалентів		1,893,755	901,013
ГРОШОВІ КОШТИ ТА ЇХ ЕКВІВАЛЕНТИ, на початок року	12	3,992,577	3,091,564
ГРОШОВІ КОШТИ ТА ЇХ ЕКВІВАЛЕНТИ, на кінець року	12	5,886,332	3,992,577

Затверджено до випуску керівництвом ПУБЛІЧНОГО АКЦІОНЕРНОГО ТОВАРИСТВА «ОТП Банк» та підписано від його імені:

Тамаш Хак-Ковач
Голова Правління

27 березня 2018 року

Примітки, з 1 по 30, є невід'ємною частиною цієї фінансової звітності.

Наталія Дюба
Головний бухгалтер

27 березня 2018 року

ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО «ОТП Банк»

Примітки до фінансової звітності
за рік, який закінчився 31 грудня 2017 року
(у тисячах українських гривень)

29. Політика управління ризиками (продовження)

	Середньо- зважена ефективна процентна ставка	До 1 місяця	Від 1 до 3 місяців	Від 3 місяців до 1 року	Від 1 до 5 років	Більше 5 років	Термін погашення не визна- чений	31 грудня 2017 року Всього
НЕПОХІДНІ ФІНАНСОВІ АКТИВИ								
Грошові кошти та рахунки у Національному банку України		2,182,720	-	-	-	-	-	2,182,720
Кошти в банках		3,703,612	-	-	-	-	-	3,703,612
Кредити клієнтам	10.7%	4,615,822	1,856,781	5,823,312	3,758,752	1,434,324	-	17,488,991
Інвестиції, наявні для продажу	6.0%	656	1,683	537,323	145,635	-	-	685,297
Інвестиції, утримувані до погашення	13.7%	4,458,228	-	-	-	-	-	4,458,228
Інші фінансові активи		101,981	-	-	-	-	-	101,981
Всього непохідних фінансових активів		15,063,019	1,858,464	6,360,635	3,904,387	1,434,324	-	28,620,829
Похідні фінансові активи		178	-	-	-	-	-	178
ВСЬОГО ФІНАНСОВИХ АКТИВІВ		15,063,197	1,858,464	6,360,635	3,904,387	1,434,324	-	28,621,007
НЕПОХІДНІ ФІНАНСОВІ ЗОБОВ'ЯЗАННЯ								
Кошти банків та інших фінансових установ		128	-	-	-	351	-	479
Рахунки клієнтів	4.5%	25,531,271	49,028	87,521	5,093	-	-	25,672,913
Інші фінансові зобов'язання		176,649	-	-	-	-	-	176,649
Видані гарантії та аналогічні зобов'язання		1,372,250	-	-	-	-	-	1,372,250
Безвідкличні зобов'язання за кредитами та невикористаними кредитними лініями		1,319,332	-	-	-	-	-	1,319,332
Всього непохідних фінансових зобов'язань		28,399,630	49,028	87,521	5,093	351	-	28,541,623
Похідні фінансові зобов'язання		6,177	-	-	-	-	-	6,177
ВСЬОГО ФІНАНСОВИХ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ		28,405,807	49,028	87,521	5,093	351	-	28,547,800
Розрив ліквідності		(13,342,610)	1,809,436	6,273,114	3,899,294	1,433,973		
Кумулятивний розрив ліквідності		(13,342,610)	(11,533,174)	(5,260,060)	(1,360,766)	73,207		

ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО «ОТП БАНК»

Фінансова звітність та
звіт незалежного аудитора
за рік, який закінчився
31 грудня 2016 року

ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО «ОТП Банк»

Звіт про прибутки і збитки та інші сукупні доходи за рік, який закінчився 31 грудня 2016 року (у тисячах українських гривень)

	Примітки	Рік, який закінчився 31 грудня 2016 року	Рік, який закінчився 31 грудня 2015 року
Процентні доходи	4, 27	3,088,820	3,122,679
Процентні витрати	4, 27	(1,199,459)	(1,421,060)
Чистий процентний дохід до формування резерву на покриття збитків від знецінення активів, за якими нараховуються проценти		1,889,361	1,701,619
Ефект первісного визнання активів, за якими нараховуються проценти		(71,629)	(145,606)
Формування резерву на покриття збитків від знецінення активів, за якими нараховуються проценти	5, 27	(744,489)	(2,031,335)
Чистий процентний прибуток/(збиток)		1,073,243	(475,322)
Комісійні доходи	6, 27	936,731	808,121
Комісійні витрати	6, 27	(158,711)	(210,079)
Чистий прибуток/(збиток) від операцій з іноземною валютою та банківськими металами	7, 27	58,410	(1,687,245)
Чистий прибуток/(збиток) від операцій з фінансовими активами та зобов'язаннями, що відображаються за справедливою вартістю з переоцінкою через прибутки або збитки	8	67,769	(153,525)
Чистий прибуток від інвестицій, наявних для продажу		20,437	3,106
Відшкодування/(формування) резерву на покриття збитків від знецінення за іншими операціями	5	216,557	(103,377)
Інші доходи	27	54,845	40,109
Чистий непроцентний прибуток/(збиток)		1,196,038	(1,302,890)
Операційний прибуток/(збиток)		2,269,281	(1,778,212)
Операційні витрати	9, 27	(1,400,559)	(1,160,137)
Прибуток/(збиток) до оподаткування		868,722	(2,938,349)
Відшкодування з податку на прибуток	10	85,402	90,634
Чистий прибуток/(збиток) за рік		954,124	(2,847,715)
Інші сукупні доходи/(збитки)			
Статті, які в подальшому можуть бути рекласифіковані до складу прибутків або збитків:			
Зміна справедливої вартості інвестицій, наявних для продажу		(48,117)	(827)
Вплив зміни справедливої вартості на відстрочений податок на прибуток		8,661	149
Інші сукупні збитки		(39,456)	(678)
Всього сукупних прибутків/(збитків) за рік		914,668	(2,848,393)
Прибуток/(збиток) на акцію			
Середньозважена кількість простих акцій в обігу	11	499,238	312,594
Базисний та розбавлений прибуток/(збиток) на акцію, в українських гривнях	11	1,911	(9,110)

Затверджено до випуску керівництвом ПУБЛІЧНОГО АКЦІОНЕРНОГО ТОВАРИСТВА «ОТП Банк» та підписано від його імені

Тамаш Хак-Ковач
Голова Правління

24 березня 2017 року

Наталія Дюба
Головний бухгалтер

24 березня 2017 року

Примітки, надані на сторінках 9-67, є невід'ємною частиною цієї фінансової звітності.

ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО «ОТП Банк»

**Звіт про фінансовий стан
станом на кінець дня 31 грудня 2016 року
(у тисячах українських гривень)**

	Примі- тки	31 грудня 2016 року	31 грудня 2015 року
АКТИВИ			
Грошові кошти та рахунки у Національному банку України	12	1,940,805	1,011,863
Кошти в банках	13, 27	2,051,772	2,079,701
Кредити клієнтам	14, 27	15,211,493	13,398,541
Інвестиції, наявні для продажу	15	1,394,509	251,749
Інвестиції, утримувані до погашення	16	2,605,186	3,008,265
Основні засоби та нематеріальні активи	17	336,621	344,702
Поточні активи з податку на прибуток		180,862	-
Відстрочені активи з податку на прибуток	10	720,744	626,681
Інвестиційна нерухомість	18	177,235	217,030
Інші активи	19, 27	213,151	215,933
ВСЬОГО АКТИВІВ		24,832,378	21,154,465
ЗОБОВ'ЯЗАННЯ			
Кошти банків та інших фінансових установ	20, 27	546	61,984
Рахунки клієнтів	21, 27	21,802,425	18,324,933
Поточні зобов'язання з податку на прибуток		-	15,219
Інші зобов'язання	22, 27	468,499	384,445
Субординований борг	23, 27	-	721,644
ВСЬОГО ЗОБОВ'ЯЗАНЬ		22,271,470	19,508,225
КАПІТАЛ			
Акціонерний капітал	24	6,186,023	3,668,186
Акціонерний капітал в процесі реєстрації	24	-	2,517,837
Емісійний дохід	24	405,075	405,075
Інший додатковий капітал	24	1,236,294	1,236,294
Резерв переоцінки інвестицій, наявних для продажу		(45,483)	(6,027)
Накопичений дефіцит		(5,221,001)	(6,175,125)
ВСЬОГО КАПІТАЛУ		2,560,908	1,646,240
ВСЬОГО ЗОБОВ'ЯЗАНЬ ТА КАПІТАЛУ		24,832,378	21,154,465

Затверджено до випуску керівництвом ПУБЛІЧНОГО АКЦІОНЕРНОГО ТОВАРИСТВА «ОТП Банк» та підписано від його імені:

Тамаш Хак-Ковач
Голова Правління

24 березня 2017 року

Наталія Дюба
Головний бухгалтер

24 березня 2017 року

Примітки, надані на сторінках 9-67, є невід'ємною частиною цієї фінансової звітності.

ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО «ОТП БАНК»

Звіт про зміни у капіталі
за рік, який закінчився 31 грудня 2016 року
(у тисячах українських гривень)

Примітки	Акціонерний капітал	Акціонерний капітал в процесі реєстрації	Несплачений капітал	Емісійний дохід	Інший додатковий капітал	Резерв переоцінки інвестицій, наявних для продажу	Нерозподілений прибуток/ (Накопичений дефіцит)/	Всього капіталу
31 грудня 2014 року	2,868,191	799,996	(10,958)	14,376	1,236,294	(5,349)	(3,328,105)	1,574,445
Збільшення статутного капіталу	24	799,995	1,717,841	10,958	-	-	-	2,919,493
Збитки від переоцінки інвестицій, наявних для продажу	-	-	-	-	-	-	695	695
Всього сукупних збитків	-	-	-	-	-	(678)	(2,847,715)	(2,848,393)
31 грудня 2015 року	3,668,186	2,517,837	-	405,075	1,236,294	(6,027)	(6,175,125)	1,646,240
Збільшення статутного капіталу	24	2,517,837	(2,517,837)	-	-	-	-	-
Збитки від переоцінки інвестицій, наявних для продажу	-	-	-	-	-	(39,456)	-	(39,456)
Всього сукупних доходів	-	-	-	-	-	-	954,124	954,124
31 грудня 2016 року	6,186,023	-	-	405,075	1,236,294	(45,483)	(5,221,001)	2,560,908

Затверджено до випуску керівництвом ПУБЛІЧНОГО АКЦІОНЕРНОГО ТОВАРИСТВА «ОТП БАНК» та підписано від його імені:

Тамаш Хак-Ковач
Голова Правління

Наталія Дюба
Головний бухгалтер

24 березня 2017 року

24 березня 2017 року

Примітки, надані на сторінках 9-67, є невід'ємною частиною цієї фінансової звітності.

ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО «ОТП Банк»

Звіт про рух грошових коштів за рік, який закінчився 31 грудня 2016 року (у тисячах українських гривень)

	Примі- тки	Рік, який закінчився 31 грудня 2016 року	Рік, який закінчився 31 грудня 2015 року
Рух грошових коштів від операційної діяльності			
Проценти отримані		3,480,674	3,041,105
Проценти сплачені		(1,209,069)	(1,424,261)
Комісійні доходи отримані		936,731	808,121
Комісійні витрати сплачені		(158,711)	(210,079)
Чистий прибуток від операцій з іноземною валютою та банківськими металами		141,683	22,627
Чистий прибуток/(збиток) від операцій з фінансовими активами та зобов'язаннями, що відображаються за справедливою вартістю з переоцінкою через прибутки або збитки		69,118	(148,107)
Інші доходи отримані		40,051	23,394
Операційні витрати сплачені		(1,102,353)	(1,049,397)
Рух грошових коштів від операційної діяльності до змін операційних активів та зобов'язань		2,198,124	1,063,403
Зміни операційних активів та зобов'язань:			
(Збільшення)/зменшення кредитів клієнтам		(2,542,530)	2,969,274
Збільшення інших активів		(9,497)	(11,776)
(Зменшення)/збільшення коштів банків		(54,122)	37,975
Збільшення рахунків клієнтів		2,507,246	448,595
Збільшення/(зменшення) інших зобов'язань		153,782	(94,213)
Надходження грошових коштів від операційної діяльності до оподаткування		2,253,003	4,413,258
Податок на прибуток сплачений		(196,014)	-
Чисті грошові кошти від операційної діяльності		2,056,989	4,413,258
Рух грошових коштів від інвестиційної діяльності			
Придбання основних засобів, нематеріальних активів та інвестиційної нерухомості		(91,660)	(104,184)
Надходження від реалізації основних засобів та нематеріальних активів		153,153	12,014
Придбання інвестицій, наявних для продажу		(24,040,586)	(11,459,297)
Надходження від реалізації та погашення інвестицій, наявних для продажу		22,935,938	11,256,113
Придбання інвестицій, утримуваних до погашення		(56,178,241)	(62,775,166)
Надходження від погашення інвестицій, утримуваних до погашення		56,560,022	60,423,000
Чисте надходження грошових коштів від вибуття дочірніх компаній		-	92,062
Чисті грошові кошти використані в інвестиційній діяльності		(661,374)	(2,555,458)

ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО «ОТП Банк»

**Звіт про рух грошових коштів
за рік, який закінчився 31 грудня 2016 року (продовження)
(у тисячах українських гривень)**

	Приміт- ки	Рік, який закінчився 31 грудня 2016 року	Рік, який закінчився 31 грудня 2015 року
Рух грошових коштів від фінансової діяльності			
Погашення коштів, отриманих від інших фінансових установ		-	(3,896,199)
Переуступлення зобов'язань за залученими коштами		-	1,368,448
Погашення субординованого боргу		(768,307)	(3,972,425)
Надходження від випуску звичайних акцій		-	3,708,531
Чисте вибуття грошових коштів від фінансової діяльності		(768,307)	(2,791,645)
Вплив змін курсів іноземних валют на грошові кошти та їх еквіваленти		273,705	655,951
Чисте збільшення/(зменшення) грошових коштів та їх еквівалентів		901,013	(277,894)
ГРОШОВІ КОШТИ ТА ЇХ ЕКВІВАЛЕНТИ, на початок року	12	3,091,564	3,369,458
ГРОШОВІ КОШТИ ТА ЇХ ЕКВІВАЛЕНТИ, на кінець року	12	3,992,577	3,091,564

Затверджено до випуску керівництвом ПУБЛІЧНОГО АКЦІОНЕРНОГО ТОВАРИСТВА «ОТП Банк» та підписано від його імені:

Тамаш Хак-Ковач
Голова Правління

24 березня 2017 року

Наталія Дюба
Головний бухгалтер

24 березня 2017 року

Примітки, надані на сторінках 9-67, є невід'ємною частиною цієї фінансової звітності.

Публічне Акціонерне Товариство «ОТП БАНК»

**Окрема фінансова звітність та
звіт незалежного аудитора
за рік, який закінчився
31 грудня 2015 року**

ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО «ОТП БАНК»

ОКРЕМИЙ ЗВІТ ПРО ПРИБУТКИ І ЗБИТКИ ТА ІНШІ СУКУПНІ ДОХОДИ ЗА РІК, ЯКИЙ ЗАКІНЧИВСЯ 31 ГРУДНЯ 2015 РОКУ (у тисячах українських гривень)

	Примітки	Рік, який закінчився 31 грудня 2015 року	Рік, який закінчився 31 грудня 2014 року
Процентні доходи	4, 28	3,122,679	3,369,008
Процентні витрати	4, 28	<u>(1,421,060)</u>	<u>(1,092,372)</u>
ЧИСТИЙ ПРОЦЕНТНИЙ ДОХІД ДО ФОРМУВАННЯ РЕЗЕРВУ НА ПОКРИТТЯ ЗБИТКІВ ВІД ЗНЕЦІНЕННЯ АКТИВІВ, ЗА ЯКИМИ НАРАХОВУЮТЬСЯ ПРОЦЕНТИ		1,701,619	2,276,636
Ефект первісного визнання активів, за якими нараховуються проценти		(145,606)	-
Формування резерву на покриття збитків від знецінення активів, за якими нараховуються проценти	5, 28	<u>(2,031,335)</u>	<u>(4,046,440)</u>
ЧИСТИЙ ПРОЦЕНТНИЙ ЗБИТОК		<u>(475,322)</u>	<u>(1,769,804)</u>
Комісійні доходи	6, 28	808,121	684,869
Комісійні витрати	6, 28	<u>(210,079)</u>	<u>(178,771)</u>
Чистий збиток від операцій з іноземною валютою та банківськими металами	7, 28	<u>(1,687,245)</u>	<u>(930,299)</u>
Чистий збиток від операцій з фінансовими активами та зобов'язаннями, що відображаються за справедливою вартістю з переоцінкою через прибутки або збитки	8	<u>(153,525)</u>	<u>(166,395)</u>
Чистий прибуток/(збиток) від інвестицій, наявних для продажу		3,106	(17,528)
Збиток від знецінення інвестицій в дочірні компанії	17, 28	-	(71,329)
Формування резерву на покриття збитків від знецінення за іншими операціями	5	<u>(103,377)</u>	<u>(94,040)</u>
Інші доходи	28	<u>40,109</u>	<u>20,241</u>
ЧИСТИЙ НЕПРОЦЕНТНИЙ ЗБИТОК		<u>(1,302,890)</u>	<u>(753,252)</u>
ОПЕРАЦІЙНИЙ ЗБИТОК		(1,778,212)	(2,523,056)
ОПЕРАЦІЙНІ ВИТРАТИ	9, 28	<u>(1,160,137)</u>	<u>(1,371,872)</u>
ЗБИТОК ДО ОПОДАТКУВАННЯ		(2,938,349)	(3,894,928)
Відшкодування з податку на прибуток	10	<u>90,634</u>	<u>478,566</u>
ЧИСТИЙ ЗБИТОК ЗА РІК		<u><u>(2,847,715)</u></u>	<u><u>(3,416,362)</u></u>

ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО «ОТП БАНК»

ОКРЕМИЙ ЗВІТ ПРО ПРИБУТКИ І ЗБИТКИ ТА ІНШІ СУКУПНІ ДОХОДИ ЗА РІК, ЯКИЙ ЗАКІНЧИВСЯ 31 ГРУДНЯ 2015 РОКУ (ПРОДОВЖЕННЯ) (у тисячах українських гривень)

Примітки	Рік, який закінчився 31 грудня 2015 року	Рік, який закінчився 31 грудня 2014 року
ІНШІ СУКУПНІ ЗБИТКИ/(ДОХОДИ)		
Статті, які в подальшому можуть бути рекласифіковані до складу прибутків або збитків:		
Зміна справедливої вартості інвестицій, наявних для продажу	(827)	35,224
Вплив зміни справедливої вартості на відстрочений податок на прибуток	149	(6,341)
Рекласифікація інвестицій, наявних для продажу, що були реалізовані протягом року	-	(7,641)
Вплив рекласифікації на відстрочений податок на прибуток	-	1,375
ІНШІ СУКУПНІ (ЗБИТКИ)/ДОХОДИ	(678)	22,617
ВСЬОГО СУКУПНИХ ЗБИТКІВ ЗА РІК	(2,848,393)	(3,393,745)
ЗБИТОК НА АКЦІЮ		
Середньозважена кількість простих акцій в обігу	11 312,594	231,475
Базисний та розбавлений збиток на акцію, в українських гривнях	11 (9,110)	(14,759)

Затверджено до випуску керівництвом ПУБЛІЧНОГО АКЦІОНЕРНОГО ТОВАРИСТВА «ОТП Банк» та підписано від його імені:

В.о. Голови Правління
Лілія Лазепко

4 квітня 2016 року

Головний бухгалтер
Наталя Дюба

4 квітня 2016 року

Примітки, надані на сторінках 10–75, є невід'ємною частиною цієї окремої фінансової звітності.

ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО «ОТП БАНК»

ОКРЕМИЙ ЗВІТ ПРО ФІНАНСОВИЙ СТАН СТАНOM НА КІНЕЦЬ ДНЯ 31 ГРУДНЯ 2015 РОКУ (у тисячах українських гривень)

	Примітки	31 грудня 2015 року	31 грудня 2014 року
АКТИВИ:			
Грошові кошти та рахунки у Національному банку України	12	1,011,863	1,557,044
Кошти в банках	13, 28	2,079,701	1,812,414
Кредити клієнтам	14, 28	13,398,541	15,350,383
Інвестиції, наявні для продажу	15, 28	251,749	89,409
Інвестиції, утримувані до погашення	16	3,008,265	651,655
Інвестиції в дочірні компанії	17, 28	-	89,966
Основні засоби та нематеріальні активи	18	344,702	364,325
Поточні активи з податку на прибуток		-	5,432
Відстрочені активи з податку на прибуток	10	626,681	515,133
Інвестиційна нерухомість	19	217,030	202,928
Інші активи	20, 28	215,933	205,520
ВСЬОГО АКТИВІВ		21,154,465	20,844,209
ЗОБОВ'ЯЗАННЯ ТА КАПІТАЛ:			
ЗОБОВ'ЯЗАННЯ:			
Кошти банків та інших фінансових установ	21, 28	61,984	2,049,472
Рахунки клієнтів	22, 28	18,324,933	14,581,691
Поточні зобов'язання з податку на прибуток		15,219	-
Інші зобов'язання	23, 28	384,445	334,898
Субординований борг	24, 28	721,644	2,303,703
Всього зобов'язань		19,508,225	19,269,764
КАПІТАЛ:			
Акціонерний капітал	25	3,668,186	2,868,191
Акціонерний капітал в процесі реєстрації	25	2,517,837	799,996
Несплачений капітал	25	-	(10,958)
Емісійний дохід	25	405,075	14,376
Інший додатковий капітал	25	1,236,294	1,236,294
Резерв переоцінки інвестицій, наявних для продажу		(6,027)	(5,349)
Накопичений дефіцит		(6,175,125)	(3,328,105)
Всього капіталу		1,646,240	1,574,445
ВСЬОГО ЗОБОВ'ЯЗАНЬ ТА КАПІТАЛУ		21,154,465	20,844,209

Затверджено до випуску керівництвом ПУБЛІЧНОГО АКЦІОНЕРНОГО ТОВАРИСТВА «ОТП Банк» та підписано від його імені:

В.о. Голови Правління
Лілія Лазепко

4 квітня 2016 року

Головний бухгалтер
Наталя Дюба

4 квітня 2016 року

Примітки, надані на сторінках 10–75, є невід'ємною частиною цієї окремої фінансової звітності.

ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО «ОТП БАНК»

ОКРЕМІЙ ЗВІТ ПРО ЗМІНИ У КАПІТАЛІ ЗА РІК, ЯКИЙ ЗАКІНЧИВСЯ 31 ГРУДНЯ 2015 РОКУ (у тисячах українських гривень)

Примітки	Акціонерний капітал	Акціонерний капітал в процесі реєстрації	Несплачений капітал	Емісійний дохід	Інший додатковий капітал	Резерв переоцінки інвестицій, наявних для продажу	Нерозподілений прибуток/ (Накопичений дефіцит)/	Всього капіталу
31 грудня 2013 року	2,888,308	-	-	14,070	1,236,294	(27,966)	68,446	4,179,152
Приведення акціонерного капіталу у відповідність до установчих документів	25	-	-	306	-	-	19,811	-
Конвертація субординованого боргу	25	799,996	(10,958)	-	-	-	-	789,038
Всього сукупних доходів/(збитків)	-	-	-	-	-	22,617	(3,416,362)	(3,393,745)
31 грудня 2014 року	2,868,191	799,996	(10,958)	14,376	1,236,294	(5,349)	(3,328,105)	1,574,445
Збільшення статутного капіталу	25	1,717,841	10,958	390,699	-	-	-	2,919,493
Збитки від переоцінки інвестицій, наявних для продажу	-	-	-	-	-	(678)	695	(2,848,393)
Всього сукупних збитків	-	-	-	-	-	-	(6,175,125)	1,646,240
31 грудня 2015 року	3,668,186	2,517,837	-	405,075	1,236,294	(6,027)	(6,175,125)	1,646,240

Затверджено до випуску керівництвом ПУБЛІЧНОГО АКЦІОНЕРНОГО ТОВАРИСТВА «ОТП Банк» та підписано від його імені:

Лілія Лазепко
В.о. Голови Правління
Лілія Лазепко

Наталія Дюба
Головний бухгалтер
Наталія Дюба

4 квітня 2015 року

4 квітня 2015 року

Примітки, надані на сторінках 10-23, є невід'ємною частиною цієї окремої фінансової звітності.

ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО «ОТП БАНК»

ОКРЕМИЙ ЗВІТ ПРО РУХ ГРОШОВИХ КОШТІВ ЗА РІК, ЯКИЙ ЗАКІНЧИВСЯ 31 ГРУДНЯ 2015 РОКУ (у тисячах українських гривень)

Примітки	Рік, який закінчився 31 грудня 2015 року	Рік, який закінчився 31 грудня 2014 року
РУХ ГРОШОВИХ КОШТІВ ВІД ОПЕРАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ:		
Проценти отримані	3,041,105	2,879,316
Проценти сплачені	(1,424,261)	(1,105,983)
Комісійні доходи отримані	808,121	672,645
Комісійні витрати сплачені	(210,079)	(193,103)
Чистий прибуток від операцій з іноземною валютою та банківськими металами	22,627	114,342
Чистий збиток від операцій з фінансовими активами та зобов'язаннями, що відображаються за справедливою вартістю з переоцінкою через прибутки або збитки	(148,107)	(162,433)
Інші доходи отримані	23,394	20,241
Операційні витрати сплачені	(1,049,397)	(1,209,096)
Рух грошових коштів від операційної діяльності до змін операційних активів та зобов'язань	1,063,403	1,015,929
Зменшення/ (збільшення) операційних активів:		
Обов'язкові резерви у Національному банку України	-	648,777
Кошти в банках	-	2,398
Кредити клієнтам	2,969,274	2,025,178
Інші активи	(11,776)	(43,935)
(Зменшення)/збільшення операційних зобов'язань:		
Кошти банків	37,975	26,095
Рахунки клієнтів	448,595	1,363,737
Інші зобов'язання	(94,213)	7,586
Надходження грошових коштів від операційної діяльності до оподаткування	4,413,258	5,045,765
Податок на прибуток сплачений	-	(156,197)
Чисте надходження грошових коштів від операційної діяльності	4,413,258	4,889,568
РУХ ГРОШОВИХ КОШТІВ ВІД ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ:		
Придбання основних засобів, нематеріальних активів та інвестиційної нерухомості	(104,184)	(148,096)
Надходження від реалізації основних засобів та нематеріальних активів	12,014	47,800
Придбання інвестицій, наявних для продажу	(11,459,297)	(24,396,455)
Надходження від реалізації та погашення інвестицій, наявних для продажу	11,256,113	25,354,427
Придбання інвестицій, утримуваних до погашення	(62,775,166)	(86,660,259)
Надходження від погашення інвестицій, утримуваних до погашення	60,423,000	86,010,000
Чисте надходження грошових коштів від вибуття дочірніх компаній	92,062	-
Чисте надходження грошових коштів від інвестиційної діяльності	(2,555,458)	207,417

ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО «ОТП БАНК»

ОКРЕМИЙ ЗВІТ ПРО РУХ ГРОШОВИХ КОШТІВ ЗА РІК, ЯКИЙ ЗАКІНЧИВСЯ 31 ГРУДНЯ 2015 РОКУ (ПРОДОВЖЕННЯ) (у тисячах українських гривень)

	Примітки	Рік, який закінчився 31 грудня 2015 року	Рік, який закінчився 31 грудня 2014 року
РУХ ГРОШОВИХ КОШТІВ ВІД ФІНАНСОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ:			
Погашення коштів, отриманих від інших фінансових установ		(3,896,199)	(6,415,944)
Переуступлення зобов'язань за залученими коштами		1,368,448	-
Надходження коштів від інших фінансових установ		-	2,031,130
Погашення субординованого боргу		(3,972,425)	-
Надходження від випуску звичайних акцій		3,708,531	-
		<u>(2,791,645)</u>	<u>(4,384,814)</u>
Чисте вибуття грошових коштів від фінансової діяльності		(2,791,645)	(4,384,814)
Вплив змін курсів іноземних валют на грошові кошти та їх еквіваленти		655,951	831,497
ЧИСТЕ ЗМЕНШЕННЯ /(ЗБІЛЬШЕННЯ) ГРОШОВИХ КОШТІВ ТА ЇХ ЕКВІВАЛЕНТІВ		(277,894)	1,543,668
ГРОШОВІ КОШТИ ТА ЇХ ЕКВІВАЛЕНТИ, на початок року	12	<u>3,369,458</u>	<u>1,825,790</u>
ГРОШОВІ КОШТИ ТА ЇХ ЕКВІВАЛЕНТИ, на кінець року	12	<u>3,091,564</u>	<u>3,369,458</u>

Затверджено до випуску керівництвом ПУБЛІЧНОГО АКЦІОНЕРНОГО ТОВАРИСТВА «ОТП Банк» та підписано від його імені:

В.о. Голови Правління
Лілія Лазепко
4 квітня 2016 року

Головний бухгалтер
Наталія Дюба
4 квітня 2016 року

Примітки, надані на сторінках 10–75, є невід'ємною частиною цієї окремої фінансової звітності.